

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

О. В. Талдикін

ТЕОРІЯ ВЛАДИ

(структурно-логічні схеми і таблиці)

Навчальний посібник

Дніпро
2020

УДК 342.3 + 321
Т 16

*Рекомендовано науково-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 9 від 21.05.2020)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Легка О. В., завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпровського гуманітарного університету, доктор юридичних наук, доцент.

Школа С. М., завідувач кафедри публічного права Навчально-наукового інституту гуманітарних і соціальних наук Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», кандидат юридичних наук, доцент.

Талдикін О. В.

Т 16 Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці: Навч. посібник / О. В. Талдикін. Дніпро. Дніпропр. держ. універ. внутр. справ, 2020. 164 с.

ISBN 978-617-7665-93-8

У посібнику у вигляді структурно-логічних схем та таблиць подано навчальний курс теорії влади. Посібник також містить контрольні запитання по розділам, тестові завдання, перелік використаних першоджерел та глосарій.

Для викладачів, студентів та слухачів вищих навчальних закладів.

Автор:

ТАЛДИКІН Олександр Васильович, доцент кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ISBN 978-617-7665-93-8

© Талдикін О. В., 2020
© ДДУВС, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	7
Розділ 1. ТЕОРІЯ ВЛАДИ В СИСТЕМІ СУСПІЛЬНИХ НАУК	
1.1. Сутність влади	9
1.2. Моделі влади за С. Фроловим.....	10
1.3. Міжпредметні зв'язки теорії влади як науки та навчальної дисципліни	11
1.4. Зовнішній вигляд влади	12
1.5. Варіативність розуміння влади	13
1.6. Функції влади	14
1.7. Завдання влади	15
1.8. Принципи влади.....	16
1.9. Суб'єкти влади та носії влади.....	17
1.10. Об'єкти влади.....	18
1.11. Ресурси влади	19
1.12. Види влади.....	20
<i>Тестові завдання для перевірки знань розділу 1</i>	27
<i>Контрольні запитання до розділу 1</i>	33
<i>Література до розділу 1</i>	33
Розділ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ КОНЦЕПЦІЙ ВЛАДИ	
2.1. Цілі теорії влади за В. Халіповим	34
2.2. Соціологічний підхід. Основні концепції влади	35
2.3. Реляційні концепції влади	36
2.4. Системні концепції влади	37
2.5. Біхевіоралістичні концепції влади	38
2.6. Постструктуралістична концепція	39
2.7. Першоджерела влади	40
2.7.1. Першоджерела влади: психологічні підходи	40
2.7.2. Першоджерела влади: соціологічні підходи	41
<i>Тестові завдання для перевірки знань розділу 2</i>	42
<i>Контрольні запитання до розділу 2</i>	45
<i>Література до розділу 2</i>	46

Розділ 3. ЕКОНОМІЧНА ВЛАДА

3.1. Економічна влада: підходи до розуміння	47
3.2. Функції економічної влади	48
3.3. Природа економічної влади	49
3.4. Економічний примус	50
3.5. Передумови економічної влади	51
3.6. Основні сучасні теорії економічної влади	52
3.6.1. Основи теорії економічної влади за К. Марксом	52
3.6.2. Основи теорії економічної влади Я. Такати	53
3.6.3. Основи теорії економічної влади. Неокласична теорія	54
3.6.4. Типи владних господарюючих систем за В. Ойкенем	55
3.6.5. Основи теорії економічної влади. Інституційна теорія	56
3.6.6. Основи теорії економічної влади. Теорія домінування	57
3.7. Економічна залежність за Є. Балабановою	58
3.7.1. Умови виникнення економічної залежності	58
3.7.2. Сутність та відтворення економічної залежності	59
3.7.3. Економічна влада-торг	60
3.7.4. Економічна влада-примус	61
3.7.5. Економічна влада-пріоритет	62
3.8. Види економічної влади за суб'єктами	63
3.9. Економічні привілеї за сферами впливу	64
3.10. Потенціал ринкової, економічної влади та влади корпорацій	65
<i>Тестові завдання для перевірки знань розділу 3</i>	<i>66</i>
<i>Контрольні запитання до розділу 3</i>	<i>68</i>
<i>Література до розділу 3</i>	<i>69</i>

Розділ 4. ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

4.1. Умови виникнення політичної влади	70
4.2. Поняття та ознаки політичної влади	71
4.3. Політична система: поняття та структура	72
4.4.1. Основні елементи політичної системи: політичні партії	73
4.4.2. Основні елементи політичної системи: політичні рухи	74
4.5. Типи політичних систем	75
4.6. Політичні ідеології та їх види	76
4.7. Політика як дія за Г. Колбеч	89
4.8. Риси нової політичної культури за Т. Кларком та Р. Інглгартом	90
<i>Тестові завдання для перевірки знань розділу 4</i>	<i>91</i>
<i>Контрольні запитання до розділу 4</i>	<i>96</i>
<i>Література до розділу 4</i>	<i>97</i>

Розділ 5. ДЕРЖАВНА ВЛАДА

5.1. Принципи державної влади	98
5.2. Характер державної влади	99
5.3. Структура державної влади	100
5.4. Методи державної влади	101
5.5. Інституційна та функціональна складова державної влади	102
5.6. Джерела державної влади за М. Вебером	103
5.7. Правові форми реалізації державної влади	104
5.8. Організаційні форми реалізації державної влади	105
5.9. Моделі розподілу державної влади	106
5.10. Гілки державної влади	107
5.11. Атипові гілки державної влади	108
5.12. Легітимність державної влади	109
5.12.1. <i>Поняття та сутність легітимності державної влади</i>	109
5.12.2. <i>Види легітимності державної влади</i>	110
5.13. Легальність державної влади	111
5.14. Специфіка державної влади	112
5.14.1. <i>Специфіка державної влади в основних формах монархій</i>	112
5.14.2. <i>Специфіка державної влади в основних формах республік</i>	113
5.14.3. <i>Специфіка владних повноважень у деяких атипових формах правління</i>	114
5.15. Специфіка побудови влади окремих держав	115
5.16. Специфіка державної влади залежно від форми державного (політичного) режиму	116
<i>Тестові завдання для перевірки знань розділу 5</i>	117
<i>Контрольні запитання до розділу 5</i>	119
<i>Література до розділу 5</i>	120

Розділ 6. ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА

6.1. Поняття та ознаки інформаційної влади	121
6.2. Принципи інформації влади	122
6.3. Інтерпретації інформаційної влади	123
6.4. Функціональні підходи розуміння ЗМІ	124
6.5. Суб'єкти та носії інформаційної влади	125
6.6. Інформаційне суспільство	126
6.7. Нетократія	127
6.8. Передумови виникнення нетократії	128
6.7.1. <i>Соціальні передумови виникнення нетократії</i>	128
6.7.2. <i>Економічні передумови виникнення нетократії</i>	129
6.7.3. <i>Політичні передумови виникнення нетократії</i>	130

6.7.4. Правові передумови виникнення нетократії	131
6.7.5. Інформаційно-технологічні передумови виникнення нетократії ...	132
6.9. Класифікація нетократії за ознаками лади В. В. Ільїна	133
6.10. Класична інформаційна влада і нетократія	136
6.11. Глобалізація фінансових відносин і фінансова складова національного суверенітету	137
6.12. Передумови виникнення криптовалюти	138
6.13. Нетократичний характер видобутку криптовалюти	139
<i>Тестові завдання для перевірки знань розділу б</i>	140
<i>Контрольні запитання до розділу б</i>	144
<i>Література до розділу б</i>	145
Ключі до тестових завдань	146
Предметний покажчик	147
Література	156
Впровадження у навчальний процес інформативного змісту посібника відповідно до дисциплін, що викладаються	161

ВСТУП

Посібник з навчальної дисципліни «Теорія влади» укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму підготовки «Право».

Предметом є вивчення об'єктивних закономірностей та комплексних процесів трансформації владних відносин у суспільстві, між суспільними групами, державами, націями, тобто таких відносин, головне завдання яких полягає у здатності нав'язати свою волю іншим, утримати, зберігати або завоювати владу.

Наукова проблематика теорії влади не може розвиватися ізольовано, поза взаємодії з іншими галузями знань.

У процесі вивчення актуальних проблем теорії влади досить часто виникає потреба у використанні досягнень інших суспільних наук, таких як теорія держави і права, філософія права, загальна соціологія, політологія, конфліктологія, соціальна психологія тощо. На цій основі об'єктивно виникають нові міждисциплінарні галузі досліджень (зокрема, такими є антропологія права, юридична конфліктологія, правова психологія, філософія права, соціологія права) як результат інтеграції і розвитку наукових знань.

Теорія влади, або *кратологія*, входить до групи суспільних теоретичних наук разом із соціологією, політологією, філософією права, політологією права, юридичною конфліктологією та тісно взаємодіє з ними. Цей взаємозв'язок теорії влади виявляється, з одного боку, в тому, що глибоке вивчення і узагальнення політологічного матеріалу є необхідним для більш повного і всебічного дослідження загальнотеоретичних державно-правових проблем та визначення закономірностей розвитку суспільства, держави і права. З іншого боку, теорія влади в процесі пізнання тих або інших глобальних за своїм характером суспільних явищ та процесів спирається на висновки й узагальнення, зроблені в межах загальної політології, соціології, зокрема на ті, що стосуються характеристики основних закономірностей розвитку влади у суспільстві.

Поряд з традиційними суспільними науками теорія влади тісно пов'язана з дисциплінами, які тільки формуються, наприклад, з юридичною конфліктологією, предметом якої є вивчення конфліктів, що виникають, розвиваються та розв'язуються на підставі внутрішньодержавного (національного) або міжнародного права. З

одного боку, юридична конфліктологія використовує увесь необхідний для її нормального функціонування арсенал теоретичних і методологічних засобів, вироблених загальною соціологією. З іншого боку, теорія влади активно використовує висновки та рекомендації, що формулюються юридичною конфліктологією, оскільки оптимальне, безконфліктне розв'язання владних суперечностей у державно-правовій сфері має важливе теоретико-прикладне значення.

Слід відзначити міцний взаємозв'язок теорії влади із соціальною філософією та філософією права, а також політологією права, які відносять до групи наук, що вивчають різні аспекти права. На сьогодні ці науки тісно взаємодіють одна з одною, мають багато в чому спільні цілі та предмет дослідження.

Теорію влади слід розглядати як невід'ємну складову загальної політології з урахуванням того, що як окрема навчальна дисципліна вона формується в результаті досліджень вищеназваних суспільно-правових наук в різних галузях життя. Беручи до уваги її принципи системності та історизму в аспекті розвитку владних відносин в суспільстві, слід зазначити, що вона містить у собі й досягнення політології, філософії, соціології, теорії держави і права, де прямо або опосередковано розглядаються: сутність, тенденції розвитку, місце і роль формування владних людських відносин.

Ознайомлення з концептуальними проблемами, актуальними питаннями теорії владних відносин, видами влади буде мати значно більший рівень ефективного засвоєння при використанні неklasичної форми подання інформації – у вигляді структурно-логічних схем та таблиць, сама наявність яких значно полегшить використання інтерактивних засобів навчання, як при проведенні лекцій, семінарських практичних занять, а також виконанні завдань з самостійної та індивідуальної роботи з курсу «Теорія влади», а також курсів «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Соціологія права» тощо. При підготовці поданих структурно-логічних схем і таблиць основна увага зосереджувалась на максимальній об'єктивності та демонстрації того, що сама по собі схематизація є достатньо універсальною формою подання навчального матеріалу, який може бути ретельно засвоєний за допомогою наочності структурно-логічних схем і таблиць.

Автор при розробці структурно-логічних схем та таблиць не ставив за мету викласти зміст того чи іншого джерела, а лише зосереджував увагу на найбільш актуальних, у контексті розглянутої тематики, розділах та темах, що розкривають особливості теорії владних відносин.

Розділ 1 ТЕОРІЯ ВЛАДИ В СИСТЕМІ СУСПІЛЬНИХ НАУК

1.1. Сутність влади

ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ВЛАДИ

Здатність, право та можливість тих чи інших осіб, органів, установ, систем розпоряджатися ким-або, чим-небудь; впливати на долю, поведінку та діяльність конкретних людей, їх спільностей та інститутів за допомогою різноманітного роду засобів – права, авторитета, волі, примусу

Державне, політичне, економічне, духовне та інше панування над людьми

Особи, органи, установи, наділені відповідними державними, адміністративними та іншими повноваженнями

Система відповідних державних або інших адміністративних органів

Здатність одноосібно розпоряджатись долями та життям багатьох людей

1.2. Моделі влади за Фроловим С. С.

МОДЕЛІ ВЛАДИ

```
graph TD; A[МОДЕЛІ ВЛАДИ] --> B[Потенційна влада]; A --> C[Влада репутації]; A --> D[Влада прийняття рішення];
```

Потенційна влада

передбачає накопичення ресурсів влади та тісний зв'язок з певними соціальними позиціями та ситуаціями в суспільстві та соціальних групах

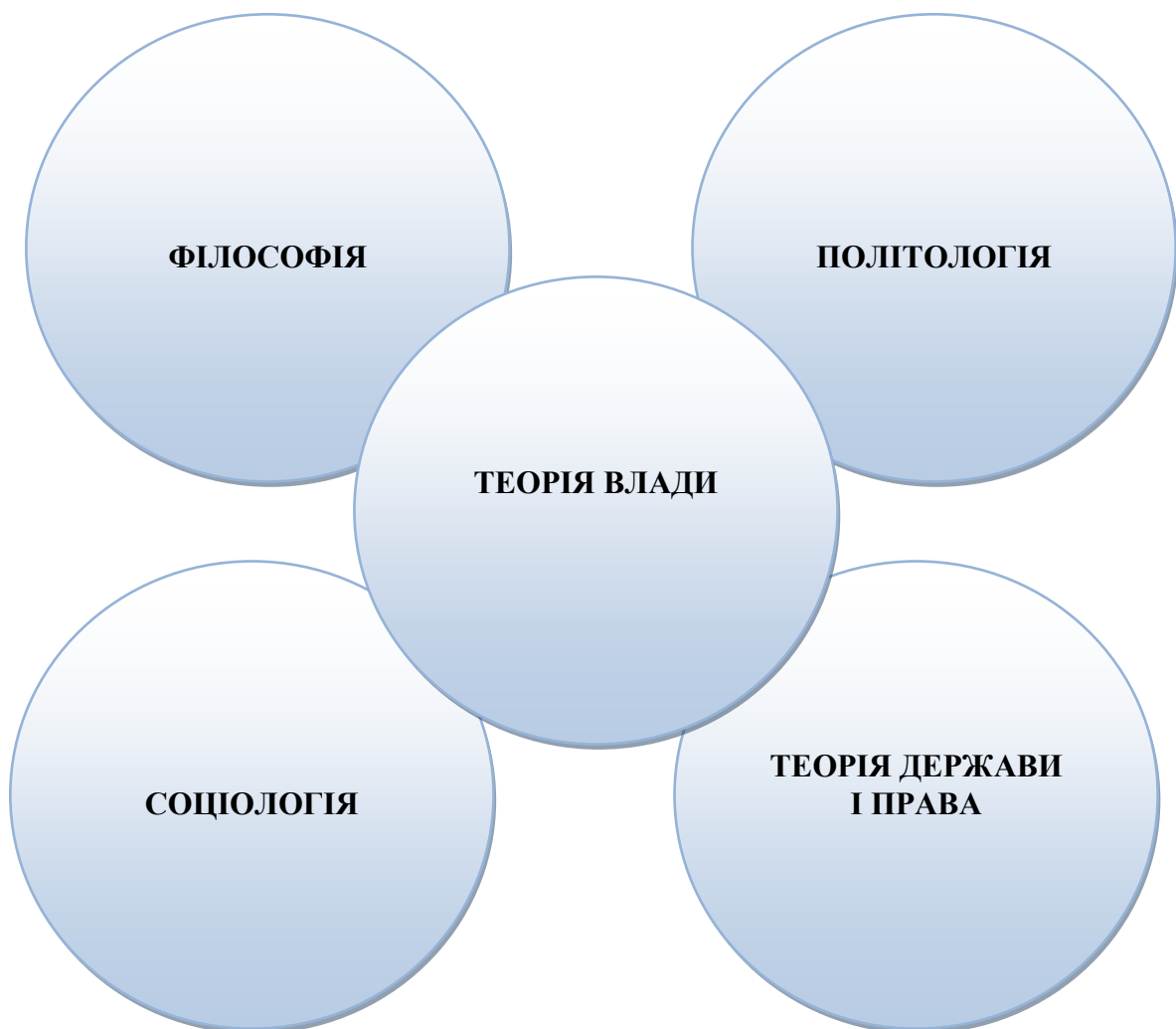
Влада репутації

належить певним особам і групам, які відомі в суспільстві та користуються авторитетом

Влада прийняття рішення

показує ступінь участі індивіда або групи у контролі за прийняттям рішення, в управлінні соціальними об'єктами

1.3. Міжпредметні зв'язки теорії влади як науки та навчальної дисципліни

1.4. Зовнішній вигляд влади

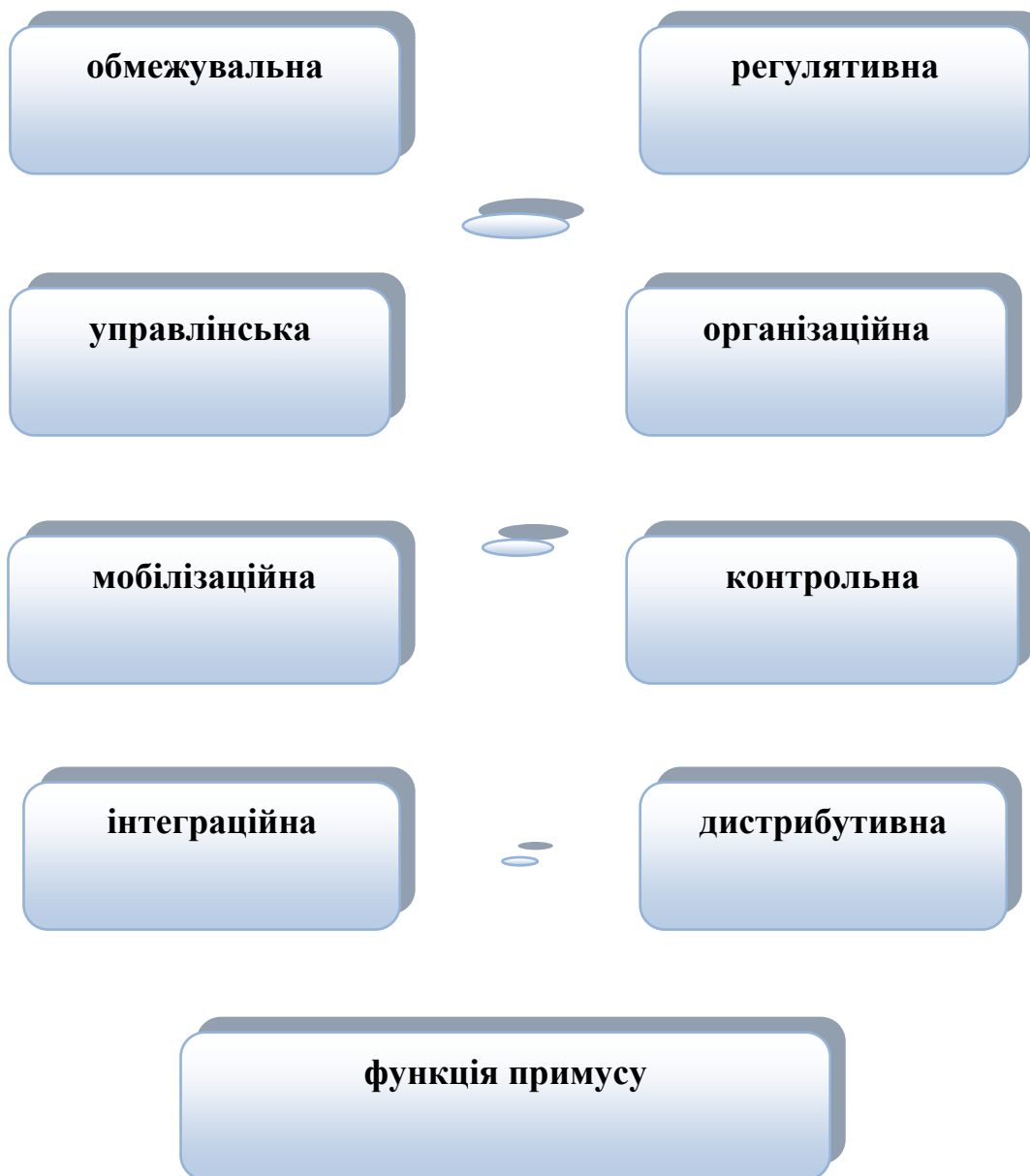

1.5. Варіативність розуміння влади

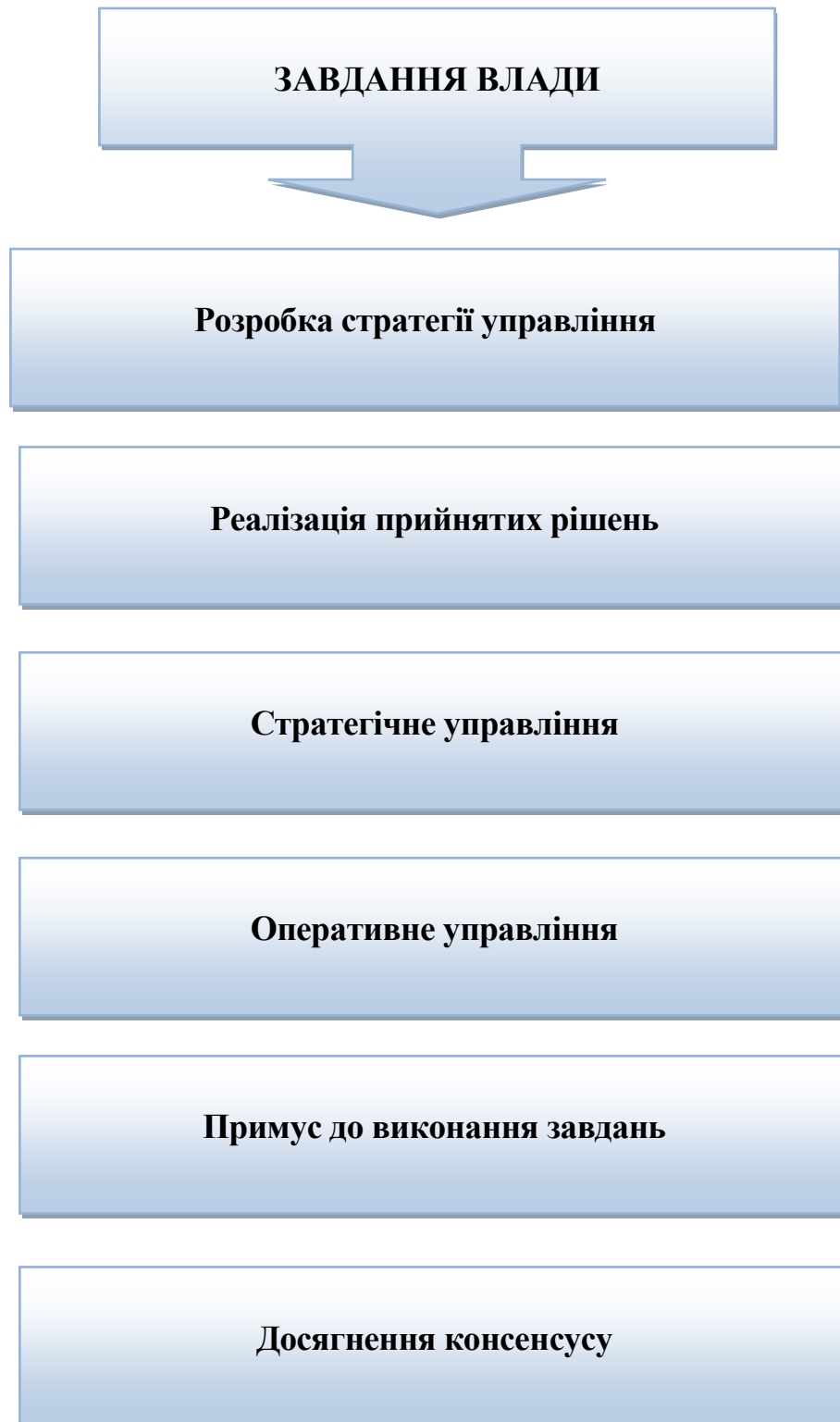

1.6. Функції влади

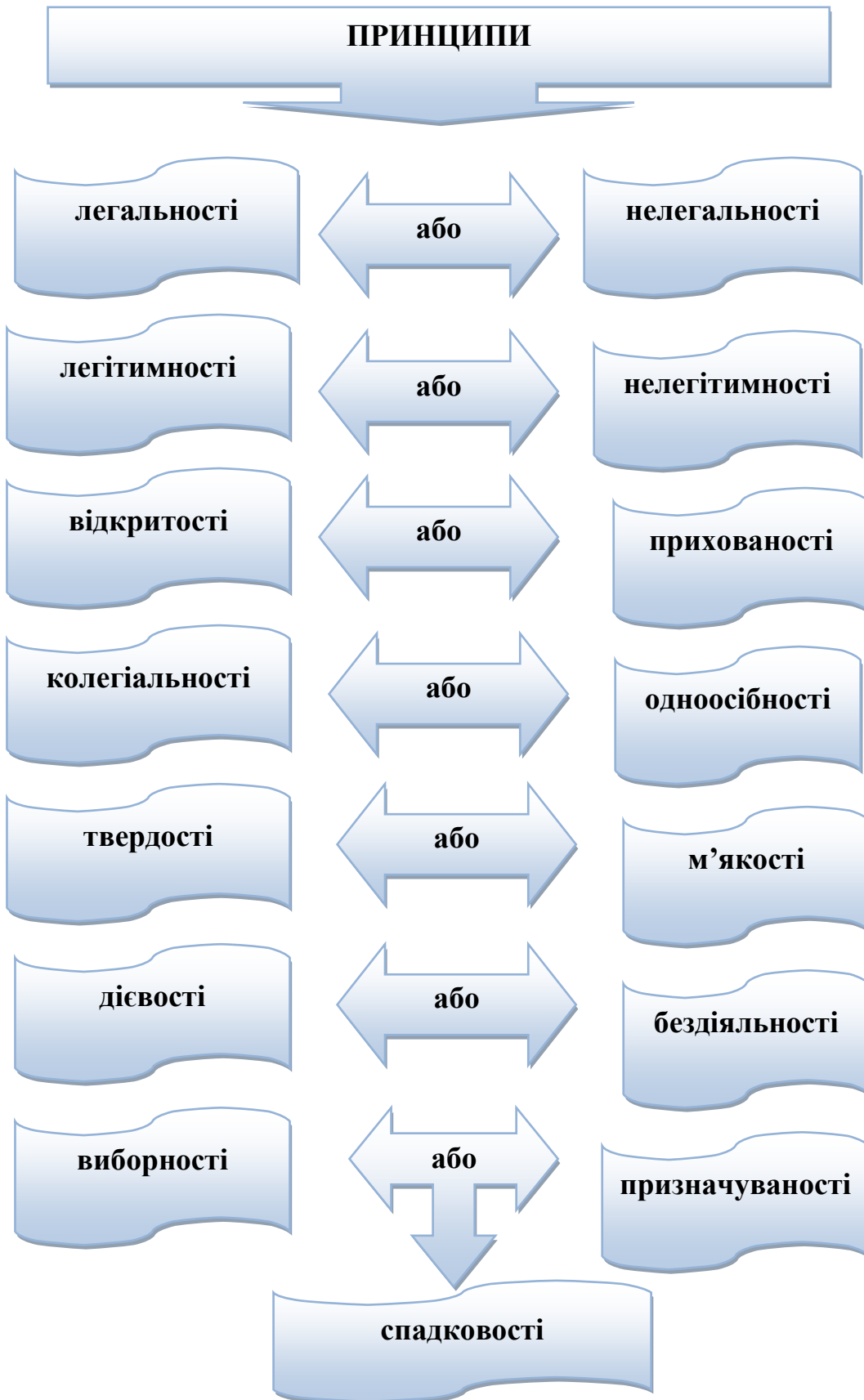
ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ВЛАДИ

1.7. Завдання влади

1.8. Принципи влади

1.9. Суб'єкти та носії влади

1.10. Об'єкти влади

1.11. Ресурси влади

Людина – основний ресурс

Політичні ресурси: політична система у сукупності всіх елементів

Економічні ресурси: засоби виробництва, корисні копалини, фінансова система, гроші, продукти харчування

Соціальні ресурси: соціальний статус, соціальний захист, соціальне забезпечення

Демографічні ресурси: народ, населення, демографічні відносини в суспільстві

Силові ресурси: апарат примусу (поліція, армія, служба безпеки, суд, пенітенціарна система)

Інформаційні ресурси: інформація та дезінформація, засоби інформації, доступність та свобода інформації

Культурно-освітні ресурси: доступність освіти, якість освіти, розвиток науки, культура населення

Релігійні ресурси: віра в надприродне, страх смерті, непізнаність буття

1.12. Види влади

Вид	Походження терміна	Сутність
А		
Автократія	англ. – <i>autocracy</i> ; від грец. <i>autokratia</i> – самодержавство, самовладдя)	Необмежена верховна влада належить одій особі, «автократизм», «автократ», (див.: <i>монархія</i>).
Агіократія	грец. <i>hagios</i> – святий	Високоморальна влада святинь.
Адхократія	лат. – <i>ad hoc</i> – призначений до конкретного випадку	Система владних засобів для подолання бюрократизму в управлінні (США).
Аристократія	грец. <i>aristokratia</i> , від: <i>aristos</i> – найкращий	Влада родової знаті, верхівки суспільства.
Аерократія	грец. <i>aer</i> – повітря	Влада внаслідок реалізації стратегії панування у повітрі
Анархія	грец. <i>arche</i> – початок, влада	Безвладдя, непідвладність.
Б		
Бандократія	іт. <i>banda</i> – банда	Влада банди, злочинного угруповання. До сфери її впливу потрапляють як прості громадяни, так і самі члени банд.
Банкократія	фр. <i>banque</i> – банк	Влада банків, їх владний вплив на економічне та політичне життя.
Бюрократія	фр. <i>bureaucratique</i> , від фр. <i>bureau</i> – бюро, канцелярія	а) Управлінська ієрархія адміністративних структур, певні правила та стандарти, роботи, що ґрунтуються на професійній компетенції працівника; б) образливе найменування діяльності осіб, які

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

Вид	Походження терміна	Сутність
		виконують коло управлінських обов'язків.
В		
Відеократія	лат. <i>video</i> – дивитись, бачити	Влада видінь, царство наочних образів, запропонованих засобами масової інформації.
Г		
Геократія	грец. <i>geo</i> – земля	«Влада Землі», поняття, яке використовується для визначення геократичних періодів в історії Землі, які відрізнялися значним розширенням площі земної суші.
Геронтократія	грец. <i>geron</i> – старий	а) Влада старшого покоління; б) рання форма суспільства, в якому влада належала старійшинам.
Гінекократія	грец. <i>gune</i> – жінка	<i>Матріархат</i> – ведення родства по лінії матері, верховенство жінок у суспільному житті.
Д		
Демархія	англ. <i>demarchy</i>	Форма прямої демократії і народного волевиявлення, коли випадково вибрані громадяни приймають політичні рішення від імені всього населення (див.: <i>лотократія</i>).
Демократія	грец. <i>demokratia</i> , від <i>demos</i> – народ	а) народовладдя; б) державний лад, де верховна влада належить народу.
Деспотія	грец. <i>despotia</i>	необмежена влада.
Діархія	грец. <i>diarhia</i> – двовладдя, від <i>di</i> – два	Двовладдя, рівність статусу двох вищих посадових осіб держави.

Вид	Походження терміна	Сутність
Диктатура	лат. <i>dictatura</i>	Реалізація державної влади, коли вся повнота державної влади належить одній політичній позиції, за якою стоїть або одна людина (<i>диктатор</i>), або група осіб: партія, союз, клас.
Е		
Економократія	грец. <i>oikonomike</i> – управління господарством	Економічна влада, влада економіки, економістів.
Експертократія	лат. <i>expertus</i> – досвідчений	Влада висококваліфікованих фахівців.
Елітократія	фр. <i>élite</i> – вибірний	Влада еліти (політичної, економічної, військової та ін.).
Етатократія	фр. <i>état</i> – держава	Всеохоплююча влада держави над суспільством.
Етнократія	грец. <i>ethnos</i> – етнос	Влада, що належить еліті, яка сформована представниками одного етносу.
І		
Ідеократія	грец. <i>idea</i> – поняття, ідея	Влада ідей, поглядів, ідеологій.
Ієрархія	грец. <i>ierarhia</i> – священна влада	Влада, що прередбачає кілька рівнів, де один підпорядковується іншому.
Ієрократія	грец. <i>hieros</i> – священний	Влада священнослужителів (див.: <i>жрецеократія</i>).
Ізократія	грец. <i>isos</i> – рівний	Концепція рівності людей; рівність влад.
Інформократія	лат. <i>information</i> – роз'яснення	Влада інформації, інформаційна диктатура
К		
Казармократія		(див.: <i>Мілітакратія</i>).
Какістократія	англ. <i>kakistocracy</i> від грец. <i>kakistos</i> – «найгірший»	Влада найменш кваліфікованих, або найбільш недобросовісних громадян.

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

Вид	Походження терміна	Сутність
Класократія	лат. <i>classis</i> – розряд	Влада однієї чи декількох панівних соціальних груп (класів) над підкореними соціальними групами, які складають більшість населення.
Клептократія	грец. <i>klepto</i> – краду	Дослівно – влада крадіїв, злодіїв. Прагнення осіб, які отримали владу, до власного збагачення шляхом корупції.
Корпоратократія	англ. <i>corporatocracy</i> – влада корпорацій	Влада корпорацій в державі, де органи та політики діють в їх інтересах.
Кратократія	грец. <i>kratos</i> – влада	Владовладдя. Владний вплив на людей, потенційна можливість застосування сили, примусу задля досягнення певної мети.
Криптократія	грец. <i>kryptos</i> – таємний, прихований	Таємна, прихована влада.
Крітархія	грец. <i>kritei</i> – суддя	Соціальна система, заснована на владі судів.
Критократія		(див.: <i>Крітархія</i>).
Л		
Лотократія	іт. <i>lotto</i> – жереб	(див.: <i>Демархія</i>).
М		
Манікратія	англ. <i>money</i> – гроші	Влада грошей.
Матріархат		(див.: <i>Гінекократія</i>).
Медіакратія	англ. <i>massmedia</i> – засоби масової інформації	Влада засобів масової інформації (див.: <i>четверта влада</i>).
Мерітократія	лат. <i>merito</i> – по справедливості	Влада гідних, обдарованих.
Мілітакратія	лат. <i>militaris</i> – військовий	Влада військових, військова диктатура (військова Хунта).
Монархія	лат. <i>monarchia</i> – одноосібна влада	Форма державного правління, яка передбачає одноосібність верховної влади та її спадковість.

Вид	Походження терміна	Сутність
Монократія	грец. <i>monos</i> – один, єдиний	Влада однієї особи монарха, диктатора, вождя (див.: <i>автократія, монархія</i>)
Н		
Націократія	лат. <i>natio</i> – народ	Домінування однієї етнічної групи, «титульної нації» над іншими (див.: <i>Етнократія</i>).
Нетократія	англ. <i>net</i> – мережа	Влада мережі Інтернет.
Ноократія	лат. <i>noos</i> – розум	Влада розуму, розумних.
Нормократія	лат. <i>norma</i> – норма	Вплив, влада загальнообов'язкових норм.
О		
Олігархія	грец. <i>oligarhia</i> – влада небагатьох	Влада, яка зосереджена в руках невеликої кількості заможних осіб, які володіють передусім економічними важелями впливу на державу і суспільство.
Охлократія	грец. <i>ochlos</i> – натовп	Влада неконтрольованого натовпу.
П		
Панкратія	грец. <i>pan</i> – усе	Всеохоплююча влада.
Пантократія		(див.: <i>Панкратія</i>)
Партократія	англ. <i>partocracy</i> – влада партії	Влада політичної партії, влада в державі з однопартійною системою.
Плутократія	грец. <i>plutos</i> – багатство	Влада багатіїв, які зосередили її в державі лише у своїх руках.
Полікратія	грец. <i>poly</i> – багато	Багатовладдя, влада різних суб'єктів, яка передбачає їх суперництво та боротьбу.
Порнократія	грец. <i>pornos</i> – розпусник	Влада порнографії, її вплив на усі сторони життя людського суспільства.
Псевдодемократія	грец. <i>pseudos</i> – брехня	Фальшива демократія, використання волі народу правлячими елітами як прикриття.

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

Вид	Походження терміна	Сутність
Психократія	грец. <i>psyche</i> – душа	Влада духа, єднання з богом.
Р		
Радянократія	неологізм, нім. <i>rat</i> , гол. <i>raad</i> , англ. <i>rede</i> – обмірковувати, радитись	Тип влади Радянського Союзу.
Райтократія	англ. <i>write</i> – писати	Влада письменників над читачами.
С		
Сіонократія	івр. סיוניזם (сіонізм від гори Сіон)	Непропорційно велика кількість євреїв при владі.
Соціократія	лат. <i>societas</i> – суспільство	Влада, вплив соціальних наук, ідей, концепцій.
Т		
Таласократія	грец. <i>Talassa</i> – море	Влада, яка спирається на панування на морях. Влада «морських» держав.
Телурократія	лат. <i>Tellus</i> – земля	Влада, яка спирається на панування на суші.
Теократія	грец. <i>theos</i> – бог	Влада священників, жерців, теократичний – форма політичного режиму, за якого релігійна влада не відокремлена від світської.
Технократія	грец. <i>techne</i> – майстерство	Влада технократів, технічних фахівців.
Тимократія	грец. <i>time</i> – ціна, платня	Влада, яка заснована на розподілі населення за майновим цензом.
Тиранія	грец. <i>tiranos</i> – необмежений володар	Влада володарів, які її отримали в результаті заколоту, узурпації.
Ф		
Фалократія	грец. <i>phallos</i> – чоловічий статевий орган	Влада релігійних культів, які передбачали обожнення фалосу.
Фалосократія	грец. <i>phallos</i> – чоловічий статевий	(див.: <i>Фалократія</i>)

Вид	Походження терміна	Сутність
	орган	
Фемінократія	лат. <i>femina</i> – жінка	Влада жінок.
Фідеократія	лат. <i>Fides</i> – віра	Дозвільний, цензовий вплив влади на участь громадян у політичному житті з урахуванням їх релігійної приналежності.
Фізіократія	грец. <i>physis</i> – природа	Влада природної праці на землі, її обробка, як джерело багатства народів.
Філократія	грец. <i>phileo</i> – любов	Любов до влади та потреба у владі, або прагнення до користування владою.
Фобократія	грец. <i>phobos</i> – жах	Влада жаху, жахів.
Ч		
Четверта влада	Першою владою є законодавча, другою – виконавча, третьою, відповідно, судова влада	Влада засобів масової інформації, журналістів.
Ю		
Юнократія	лат. <i>Iuno</i> – Юнона	влада молодих
Юрократія	лат. <i>Ius</i> – право	влада юристів

Тестові завдання для перевірки знань розділу 1

1. Явища і процеси соціальної сфери, на які спрямована дія суб'єктів влади називають:

- а) носіями влади;
- б) принципами влади;
- в) функціями влади;
- г) важелями влади;
- д) об'єктами влади.

2. Панівні класи, політичні еліти, окремі лідери є:

- а) суб'єктами влади;
- б) принципами влади;
- в) функціями влади;
- г) важелями влади;
- д) об'єктами влади.

3. Державні та інші політичні організації, органи і установи, утворені для реалізації інтересів політичне домінуючих соціальних груп:

- а) носіями влади;
- б) принципами влади;
- в) функціями влади;
- г) суб'єкти влади;
- д) об'єктами влади.

4. Провідні ідеї, теоретичні засади та загальні вимоги організації влади називають:

- а) носіями влади;
- б) принципами влади;
- в) функціями влади;
- г) суб'єкти влади;
- д) об'єктами влади.

5. Ролі, виконання яких забезпечує влада, називають:

- а) носіями влади;
- б) принципами влади;
- в) функціями влади;
- г) суб'єктами влади;
- д) об'єктами влади.

6. Свідома владна мотивація забезпечується (знайдіть зайвий варіант):

- а) авторитетом суб'єкта влади;
- б) відчуттям обов'язку;
- в) апатією;
- г) переконанням у необхідності підпорядкування;
- д) зацікавленістю, щоб бути в підлеглості.

7. До економічних ресурсів влади відносять (оберіть зайвий варіант):

- а) гроші;
- б) землю ;
- в) нерухомість;
- г) інформацію;
- д) продукти харчування.

8. До соціальних ресурсів влади відносять (оберіть зайвий варіант):

- а) освіту;
- б) медичне обслуговування;
- в) інфраструктуру;
- г) соціальний захист;
- д) знання.

9. Адміністративно-правові ресурси влади – це:

- а) засоби отримання і поширення інформації;
- б) система управління, сукупність владних установ;
- в) соціальний захист;
- г) інфраструктура;
- д) зброя і апарат фізичного примусу.

10. Силові ресурси влади – це:

- а) Право та можливість керувати, розпоряджатися чимось або кимось;
- б) Політичне панування, політичний устрій;
- в) Військова міць;
- г) Державна влада;
- д) Апарат фізичного примусу.

11. У своїх головних значеннях влада – це (оберіть зайвий варіант):

а) здатність, право та можливість тих чи інших осіб, органів, установ, систем розпоряджатися ким-або, чим-небудь; впливати на долю, поведінку та діяльність конкретних людей, їх спільностей та інститутів за допомогою різноманітного роду засобів – права, авторитета, волі, примусу;

б) державне, політичне, економічне, духовне та інше панування над

людьми;

- в) система відповідних державних або інших адміністративних органів;
- г) особи, органи, установи, наділені відповідними державними, адміністративними та іншими повноваженнями;
- д) надання допомоги соціального характеру.

12. Влада, що належить певним особам і групам, які добре відомі в суспільстві:

- а) влада репутації;
- б) влада прийняття рішення;
- в) потенційна влада;
- г) політична влада;
- д) економічна влада.

13. Влада, яка показує ступінь участі індивіда або групи у контролі за прийняттям рішення, в управлінні соціальними об'єктами:

- а) влада репутації;
- б) влада прийняття рішення;
- в) потенційна влада;
- г) політична влада;
- д) економічна влада.

14. Влада, яка передбачає накопичення ресурсів влади та тісний зв'язок з певними соціальними позиціями та ситуаціями в суспільстві та соціальних групах:

- а) влада репутації;
- б) влада прийняття рішення;
- в) потенційна влада;
- г) політична влада;
- д) економічна влада.

15. Принцип, який означає верховенство – виключне право державної влади встановлювати в суспільстві єдиний правопорядок, визначати статус державних кордонів, наділяти правами і обов'язками громадян, використовувати насилля і незалежність – самостійність і рівноправ'я в стосунках з іншими державами.

- а) принцип суверенітету влади;
- б) принцип легітимності влади;
- в) принцип легальності влади;
- г) принцип розподілу влад;
- д) принцип демократичності влади.

16. Принцип, який пов'язаний з обґрунтуванням правомірності тих рішень, які приймає влада, і добровільності їх виконання населенням:

- а) принцип суверенітету влади;
- б) принцип легітимності влади;
- в) принцип легальності влади;
- г) принцип розподілу влад;
- д) принцип демократичності влади.

17. Принцип, який визначає законність влади:

- а) принцип суверенітету влади;
- б) принцип легітимності влади;
- в) принцип легальності влади;
- г) принцип розподілу влад;
- д) принцип демократичності влади.

18. Принцип, який характеризує наявність народовладдя:

- а) принцип суверенітету влади;
- б) принцип легітимності влади;
- в) принцип легальності влади;
- г) принцип розподілу влад;
- д) принцип демократичності влади.

19. Принцип, який вказує на незалежність законодавчої, виконавчої та судової влади:

- а) принцип суверенітету влади;
- б) принцип легітимності влади;
- в) принцип легальності влади;
- г) принцип розподілу влад;
- д) принцип демократичності влади.

20. Зовнішня форма, а також специфіка, своєрідність та неповторність влади – це:

- а) обличчя влади;
- б) суб'єкти влади;
- в) об'єкти влади;
- г) зміст влади;
- д) предмет влади.

21. Владу банків, їх реально зростаючий вплив у всій економічному і політичному житті називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) плутократією;
- г) банкократією;
- д) тимократією.

22. Владу руйнівників багатства суспільства, корупціонерів, грабіжників державної скарбниці і приватних станів називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) плутократією;
- г) банкократією;
- д) тимократією.

23. Владу грошей у сучасному світі називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) плутократією;
- г) банкократією;
- д) тимократією.

24. Владу, яка формально і фактично належить багатій верхівці пануючого класу називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) плутократією;
- г) банкократією;
- д) тимократією.

25. Владу засновану на принципі майнового цензу називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) плутократією;
- г) банкократією;
- д) тимократією.

26. Форма влади, за якої одній особі належить необмежена верховна влада:

- а) жрецькратія;
- б) бюрократія;
- в) банкократія;
- г) автократія;
- д) відеократія.

27. Форма влади, за якої влада належить представникам родової знаті:

- а) геронтократія;
- б) економократія;
- в) ідеократія;
- г) медіакратія;
- д) аристократія.

28. Форма влади, для якої є характерним спеціалізований розподіл праці, чітка управлінська ієрархія, певні правила і стандарти, показники оцінки роботи, що ґрунтуються на компетенції працівника:

- а) бюрократія;
- б) експерткратія;
- в) інформократія;
- г) партократія;
- д) фізіократія.

29. Влада старшого покоління – це:

- а) юрократія;
- б) геронтократія;
- в) соціократія;
- г) нормократія;
- д) таласократія.

30. Народовладдя – це:

- а) нетократія;
- б) демократія;
- в) соціократія;
- г) ноократія;
- д) елітократія.

31. Форма влади, за якої відбувається встановлення переважачого впливу однієї національності, виправдання переваги її провідної ролі над іншими, в межах конкретної держави

- а) націократія;
- б) геократія ;
- в) охлократія;
- г) філократія;
- д) юнократія.

32. Влада неорганізованого натовпу – це:

- а) бандократія;
- б) монократія;
- в) теократія;
- г) ефірократія;
- д) охлократія.

33. Форма влади, за якої світська влада належить духовенству – це:

- а) теократія;
- б) медіакратія;

- в) порнократія;
- г) манікратія;
- д) експертократія.

Контрольні запитання до розділу 1

1. Розкрийте поняття та система теорії влади, її об'єкт, предмет, ознаки.
2. Яка наука досліджує тільки владу?
3. Що визначають функції теорії влади?
4. У чому полягає специфіка методології та методів пізнання влади?
5. Які види влади можна визначити?
6. У чому полягає ієрархічна взаємозалежність окремих видів влади в суспільстві?
7. Як співвідносяться влада і примус?
8. Як співвідносяться влада і закон?
9. Яке місце займає теорія влади в системі суспільних наук, а також у структурі загальної політології?
10. Що вивчає теорія влади як навчальна дисципліна?

Література до розділу 1

1. Антоненко В. Г., Бабкін В. Д., Бабкіна О. В., Бебик В. М., Головатий М. Ф., Горбатенко В. П. Політологія: підручник. 3-тє вид., перероб., доп. Київ, 2008. 567с.
2. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина. Київ, 2004.
3. Бойко О. Д., Горбатенко В. П., Денисюк С. Г., Зеленько Г. І., Коваленко А. О., Корнієнко А. О. Прикладна політологія: навч. посіб. Київ, 2008. 472с.
4. Вегеш М. М., Остапець Ю. О., Бондар В. Л., Буркало В. В., Зан М. П. Політологія: підручник . 3-тє вид., перероб. і доповн. Київ, 2008. 384с.
5. Гаврюшин О. И. Проблема власти в отечественной политологии Грани. *Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. 2000. № 6 (14). С. 83-85.
6. Малыхин А. Власть, по определениям и формам URL: <https://www.proza.ru/2017/05/31/1010>
7. Політологія: історія та методологія. За ред. Ф. М. Кирилюка. Київ., 2000.
8. Політологія: Підручник. За заг. ред. І. С. Дзюбка, К. М. Левківського. Київ, 2001.
9. Халипов В. Ф. Наука в изменяющемся мире. *Интеллектуальный мир*. 1996. № 10. С. 1, 3.

Розділ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ КОНЦЕПЦІЙ ВЛАДИ

2.1. Цілі теорії влади

Визначення сутності, природи та складу влади та можливостей її використання

Визначення наявних та прихованих діючих суб'єктів влади, об'єктів, їх сили, могутності впливу, можливостей ефективного впливу на реальне середовище людей та оточуюче середовище

Встановлення принципів, закономірностей, відстеження(моніторинг) тенденцій розвитку конкретних явищ, сил, процесів, рухів, їх вірогідних трансформацій, еволюцій, стадій та фіналів

Дослідження міри, ступеня, масштабу впливу внутрішніх і зовнішніх факторів влади, що обумовлюють перетворення, можливості перетворень та їх напрямки

Твереза незаангажована оцінка істинного стану влади та науки про неї, наявної інформації, прорахунок можливих помилок, прорахунків відхилень, негативних діянь та задумок, адже влада – це сфера активної діяльності та нерідко жорстокої боротьби

2.2. Соціологічний підхід. Основні концепції влади.

Соціологічний підхід – опір на соціальні умови виникнення і функціонування влади, урахування цінностей, традицій і вподобань суспільства.

Структурно-функціональна концепція влади. Влада – це відносини нерівноправних суб'єктів, чия поведінка обумовлена ролями, які вони виконують

Конфліктологічна теорія влади. Влада – це відносини панування та підпорядкування одного класу іншому, обумовлені економічною нерівністю, його місцем та роллю в економічній системі суспільства

Дуалістична концепція. Влада – це панування через два складових елементи:

- 1) матеріальне (економічне) гноблення;
- 2) впевненість тих, хто підпорядковується, що підкорення є справедливе і законне.

2.3. Реляційні концепції влади

Реляційні концепції розглядають владу через комунікацію та відносини

ТЕОРІЇ ОПОРУ
(Д. Картрайт,
Дж. Френч,
Б. Рейвен)

Влада як ставлення, у якому суб'єкт пригнічує опір об'єкта

ТЕОРІЇ ОБМІНУ
(П. Блау,
Д. Хинксон,
К. Хайнігс)

Влада як ситуація з обміном ресурсами, що розподілені нерівномірно. Залишки ресурсів трансформуються у владу

ТЕОРІЯ РОЗПОДІЛУ СФЕР ВПЛИВУ
(Д. Ронг)

Влада є взаємодією, в якій суб'єкти періодично міняються ролями

2.4. Системні концепції влади

2.5. Біхевіоралістичні концепції влади

Розглядають владу як відносини між людьми, при яких одні володарюють, а інші підкорюються

ТЕОРІЯ СИЛИ
(Г. Лафсуелл)

Влада проявляється у прийнятті рішень і в контролі над ресурсами

ТЕОРІЯ РИНКУ
(Дж. Кетлін)

Політична влада має закони ринкової торгівлі: попит і пропозиція, конкуренція, вигода

ТЕОРІЯ ГРИ
(Ф. Знанецький)

Влада, суб'єкти якої розрізняються не лише різними запасами влади, але й здібностями, гнучкістю стратегії, азартом

2.6. Постструктуралістична концепція влади

М. Фуко, П. Бурд'є.

Влада безсуб'єктна, її не можна присвоїти

Влада виступає не як відносини між суб'єктами, а як дія у відповідь на дію, що у свою чергу, трансформує поведінку інших

Відмова від традиційного розгляду сутності влади через проблему насильства та співвідношення її суб'єкта й об'єкта

2.7. Першоджерела влади

2.7.1. Першоджерела влади: психологічні підходи

Влада походить із психології людини, з її волі до влади

З. Фрейд

Імпульсивне прагнення до влади з несвідомих імпульсів. Бажання володарів реалізувати лібідо або агресивний потяг. Підлеглість інших індивідів визначається їх бажанням бути прислужливими, потребою приєднання до більш сильної волі.

О. Адлер

Влада виступає засобом компенсації відчуття власної неповноцінності, наприклад, фізичної, сексуальної, інтелектуальної.

Г. Юнг

Влада виступає проявом психічної енергії взагалі

Ж. Лакан

Влада виступає в особливому підсвідомому сприйнятті символів, що висловлюються через мову

*С. Московісі,
Б. Едельман*

Причиною психологічного підкорення є гіпнозизм у взаєминах вождя та натовпу

2.7.2. Першоджерела влади: соціологічні підходи

Природа влади лежить у контексті суспільних відносин

М. Вебер

Влада як здатність одного індивіда реалізувати свою волю навіть у разі спротиву іншого.

*К. Маркс,
Ф. Енгельс*

Влада розглядалася в контексті відносин підкорення одного класу іншим. Природа панування зумовлена економічною нерівністю. Соціальна нерівність доповнюється статевими, етнічними, віковими, культурними, регіональними та професійними відмінностями.

М. Дюверже

Є інструментом панування одних груп над іншими та засобом інтеграції, забезпечення соціальної солідарності всіх членів суспільств.

Тестові завдання для перевірки знань розділу 2

1. Влада як панування і примушення до підкорення:

- а) силове трактування;
- б) вольове трактування;
- в) влада як вплив;
- г) влада як спроможність;
- д) влада як якість.

2. Влада як здатність проводити свою волю навіть наперекір опору:

- а) силове трактування;
- б) вольове трактування;
- в) влада як вплив;
- г) влада як спроможність;
- д) влада як якість.

3. Влада «А» над «Б» як здатність добиватися того, щоби «Б» ніколи нічого не зробив би без бажання «А» – це:

- а) силове трактування;
- б) вольове трактування;
- в) влада як вплив;
- г) влада як спроможність;
- д) влада як якість.

4. Особливості політичної влади (виокремте зайвий варіант):

- а) здатність і готовність суб'єкта влади виявити свою політичну волю;
- б) верховенство влади, обов'язковість виконання її рішень;
- в) охоплення владною дією всього політичного простору;
- г) наявність політичних структур, через які суб'єкт влади здійснює політичну діяльність;
- д) нехтування політичними інтересами правлячої еліти.

5. Концепція, за якою джерелом і змістом влади виступає певна система норм:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) системна концепція влади.

6. Концепція, в основі якої лежить пояснення влади як інстинктивного потягу людини до влади:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) системна концепція влади.

7. Концепція, де влада постає як відносини між індивідами й групами при зміні ролевих відносин і впливів:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) системна концепція влади.

8. Концепція, за якою влада спирається на розуміння влади як панування одного класу над іншим, а боротьба йде за економічні інтереси:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) системна концепція влади.

9. Концепція, за якою у владі виділяють мікро, мезо та макроніходи:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) системна концепція влади.

10. Концепція, в якій зосереджується увага на мотивах поведінки людей у боротьбі за владу:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) біхевіористична;
- д) системна концепція влади.

11. Концепція, за якою влада є досягненням певних цілей і результатів:

- а) нормативно-формалістична;
- б) суб'єктивістсько-психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) телеологічна концепція влади.

12 Концепція, яка виводить витoki влади зі свідомості та підсвідомості людей і психологічної хворобливості:

- а) нормативно-формалістична;
- б) психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) марксистська концепція;
- д) системна концепція влади.

13. Концепція, за якою влада є різновидом функціоналізму, солідаризму, які визначаються функціями влади:

- а) структурно-функціональна;
- б) психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) конфліктна концепція;
- д) інструменталістична концепція влади.

14. Концепція, яка розглядає владу як суперечливий розподіл цінностей у конфліктних ситуаціях:

- а) структурно-функціональна;
- б) психологічна;
- в) реляціоністська;
- г) конфліктна концепція;
- д) інструменталістична концепція влади.

15. Виділяє (-ють) примусові, нормативні ресурси влади та ресурси, які дають вигоду:

- а) С. Бекерек і Е. Лолер;
- б) Д. Ронг;
- в) Х. Лассуел і Е. Кеплен;
- г) Е. Етціоні;
- д) О. Тофлер.

16. Наголошує (-ють) на утилітарних, примусових і нормативних ресурсах:

- а) С. Бекерек і Е. Лолер;
- б) Д. Ронг;
- в) Х. Лассуел і Е. Кеплен;
- г) Е. Етціоні;
- д) О. Тофлер.

17. Нараховує (-ють) вісім видів основних ресурсів влади: сама влада, багатство, повага, вміння, освіта, становище, моральний обов'язок, любов:

- а) С. Бекерек і Е. Лолер;
- б) Д. Ронг;
- в) Х. Лассуел і Е. Кеплен;
- г) Е. Етціоні;
- д) О. Тофлер.

18. Відносить (-сять) багатство, вільний час, інформацію, соціальний стан, харизму, легітимність, підтримку:

- а) С. Бекерек і Е. Лолер;
- б) Д. Ронг;
- в) Х. Лассуел і Е. Кеплен;
- г) Е. Етціоні;
- д) Р. Даль.

19. Виділяє (-ють) «внутрішні» й «зовнішні» ресурси:

- а) С. Бекерек і Е. Лолер;
- б) Д. Ронг;
- в) Х. Лассуел і Е. Кеплен;
- г) Е. Етціоні;
- д) О. Тофлер.

Контрольні запитання до розділу 2

1. У чому полягає сутність біхевіористичного підходу до розуміння влади?
2. У чому полягає сутність телеологічного підходу до розуміння влади?
3. У чому полягає сутність інструменталістичного підходу до розуміння влади?
4. У чому полягає сутність структуралістичного підходу до розуміння влади?
5. Що є першоджерелами влади за соціологічного підходу до її розуміння?

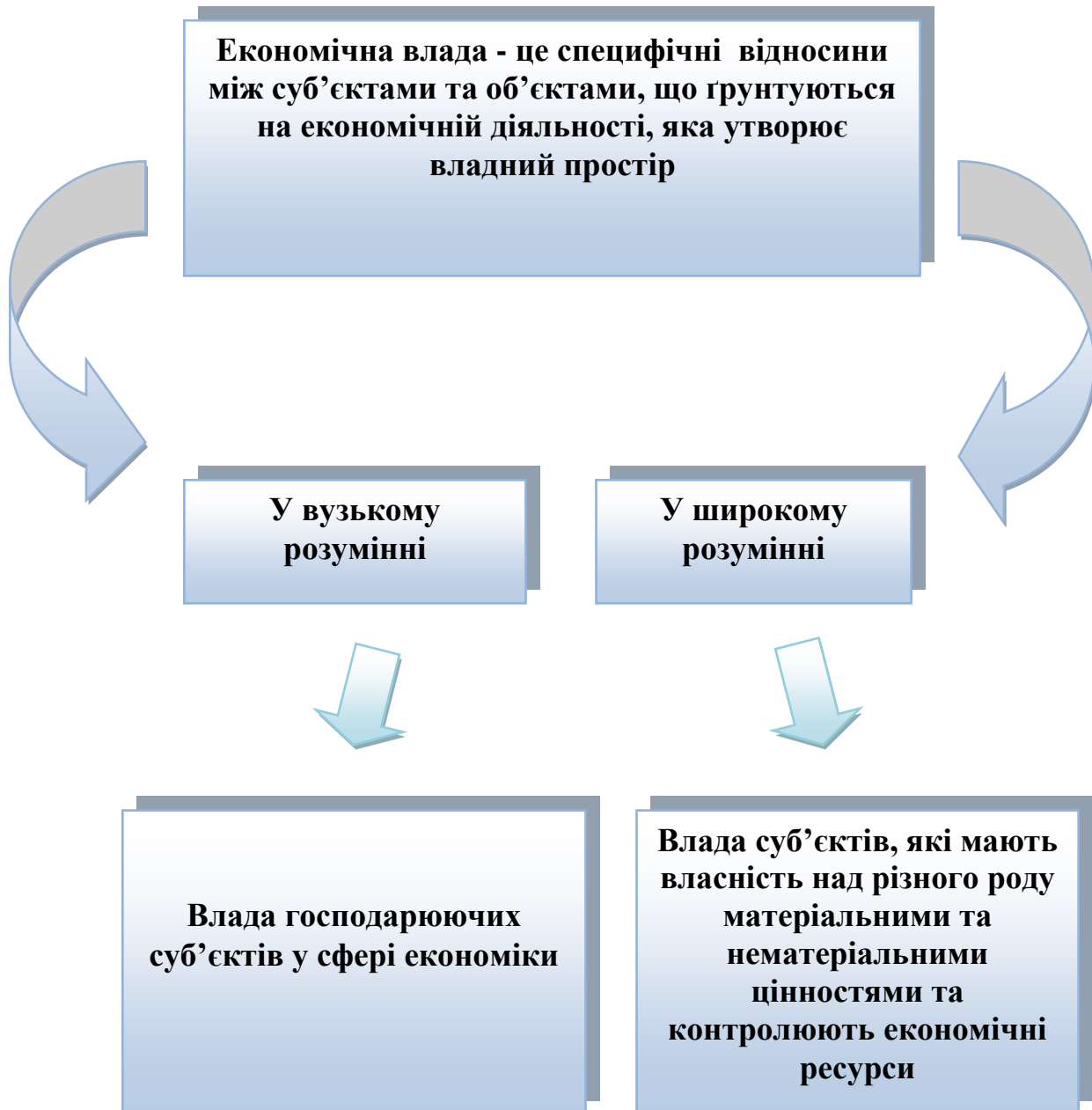
6. Що є першоджерелами влади за психологічного підходу до її розуміння?
7. У чому полягає мета дослідження концепцій влади?
8. Розкрийте сутність мезопідходу в системних концепціях влади.
9. Розкрийте сутність макропідходу в системних концепціях влади.
10. Розкрийте сутність мікропідходу в системних концепціях влади.

Література до розділу 2

1. Антоненко В. Г., Бабкін В. Д., Бабкіна О. В., Бебик В. М., Головатий М. Ф., Горбатенко В. П. Політологія: підручник. 3-є вид., перероб., доп. Київ. Академія, 2008. 567с.
2. Бойко О. Д., Горбатенко В. П., Денисюк С. Г., Зеленько Г. І., Коваленко А. О., Корнієнко А. О. Прикладна політологія: навч. посіб. Київ. Академія, 2008. 472с.
3. Мацієвський Д. Деякі проблеми теорії конфліктів та насильства . *Генеза*. 1995. № 3.
4. Ницше Ф. Воля к власти: опыт переоценки всех ценностей. Пер. с нем. М., 1994. 352 с.
5. Салмон Г. (Нидерланды). Наука как власть и наука как коммуникации (противоборство двух традиций). *Философские исследования*. 1993. № 3. С. 60–67.
6. Скрипникова Л. В., Тутік Л. С., Гринчак М. О. Політологія: курс лекцій. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2010.
7. Сутність і види влади. URL: http://studies.in.ua/polit-sistem_srminar/768-vlada-yak-sistemoutvoryuyuchi-chinnik-poltichnoyi-sistemi.html#2 (дата звернення: 02.08.2018)
8. Халипов В. Ф. Необходимость выделения самостоятельной науки о власти– кратологии. День науки в Санкт-Петербургском гуманитарном университете профсоюзов. Материалы конференции. 23-24 мая 1996 г. СПб., 1996.
9. Халипов В. Ф. Кратология как система наук. *Интеллектуальный мир*. 1996. № 8. С. 9–10.
10. Халипов В. Ф. Власть и наука: грядущее качественное обновление в XXI веке. *Власть*. 1997. № 11. С. 70–73.

Розділ 3 ЕКОНОМІЧНА ВЛАДА

3.1. Економічна влада: підходи до розуміння

3.2. Функції економічної влади

Функції економічної влади

Визначення порядку доступу до найважливіших ресурсів

Розподіл цінностей та благ у суспільстві

Регуляція економічних відносин

Управління процесом виробництва

Управління фінансовою діяльністю

3.3. Природа економічної влади

Економічне підпорядкування – це здатність впливу на зміну вибору

Відмова від підпорядкування

– підпорядкування можливе, коли величина витрат, необхідних для присвоєння одиниці корисності, буде нижчою, ніж при підпорядкованій діяльності

Умова економічного підпорядкування:

– здатність суб'єкта влади у разі відмови від такого підпорядкування, створювати для об'єкта влади таку величину витрат

Трансформація функції корисності

– суб'єкт влади примушує об'єкт влади нести витрати, результатом яких є створення корисності для суб'єкта (витрати підпорядкування)

Природа економічної влади

– знаходить свій прояв у такій взаємодії між елементами економічної системи, при якому об'єкт економічної влади підпорядковує свою поведінку на користь суб'єкта економічної влади

3.4. Економічний примус

Економічний примус

Важлива умова:
наявність асиметрії в розподілі прав власності на економічні ресурси між об'єктом і суб'єктом влади

Економічна влада змінює зміст поведінки, що проявляється у відмові у об'єкта від одних видів економічної поведінки і вибір інших

Унікальність економічної влади

Здатність людини цільово спрямовано виробляти товари і послуги

3.5. Передумови економічної влади

Первісне суспільство

Робоча сила людей:
первинна форма економічної могутності і влади

Людина – одна одиниця робочої сили

Мета виробництва – споживання самими виробниками

3.6. Основні сучасні теорії економічної влади

3.6.1. Основи теорії економічної влади за К. Марксом

Влада – це коли індивід здійснює керівництво діяльністю інших індивідів або управляє громадськими багатствами як власник мінових цінностей, грошей

Влада є суттєвою характеристикою капіталу
– капітал це влада над працею та його продуктами;
– влада власників капіталу реалізується через їх купівельну спроможність;

Влада капіталу над працею є умовою створення нової суспільної продуктивної сили праці

Дуалістичний характер влади капіталу
є умовою створення і абсолютної та додаткової вартості, що виникає як ефект, що вироблений об'єднанням безлічі робочих під владою капіталу

В умовах панування влади, яка заснована на міновій вартості, громадська доцільність встановлюється як результат стихійної влади примусових законів ринку над економічною поведінкою

Економічна влада капіталу над працею – влада класу капіталістів над робітничим класом

3.6.2. Основи теорії економічної влади Я. Такамі

3.6.3. Основи теорії економічної влади: неокласична теорія

Характерна риса: відсутня загальна концепція економічної влади

Владний примус розглядається як відхилення від природного стану економічної системи, що зумовлено зовнішніми для економіки чинниками

Відсутність влади в конкурентній економіці

Економічні агенти, які вступають в процес обміну, рівні між собою, адже пропозиція і попит знаходяться в рівновазі

Присутність владного впливу за умов існування недосконалого ринку

Влада може бути важливим фактором впливу на економічне середовище, однак норма розподілу, яка насильно нав'язується владним проявом, не може бути тривалою

Владні відносини невластиві добровільному економічному обміну – вирішальна ідея неокласичних теорій

3.6.4. Сучасні типи владних господарюючих систем за В. Ойкеном

Перший тип: повна конкуренція, де єдиним елементом контролю є механізм ціноутворення.

Характерна риса: однакова свобода для виробників та споживачів.

Специфіка економічної влади: відсутність економічної влади з боку окремих господарств.

Другий тип: централізоване планове господарство

Характерна риса: відсутність економічних свобод у членів суспільства

Специфіка економічної влади: Концентрація економічної влади в руках єдиного центрального органу, який планує економічні відносини та спрямовує діяльність членів суспільства

Третій тип: олігополістичні, частково монополістичні та монополістичні форми ринку

Характерна риса: економічна владна регуляція, яка здійснюється через приватні групи

Специфіка економічної влади: носіями є монополії, союзи підприємців, картелі та ін.

3.6.5. Основи теорії економічної влади: інституційна теорія

Характерна риса: проблема влади є центральною категорією інституційного аналізу

Економіка розглядається як система влади

На жаль, традиційна теорія конкурентної економіки ігнорувала всі питання, пов'язані з категорією влади

Чинники, що владно впливають на економічну поведінку, існують там, де знаходяться покупці і постачальники

Економічна влада великих корпорацій породжує протидію: сильним продавцям протистоять сильні покупці

Теорія урівноважуючих сил за Дж. К. Гелбрейтом: бізнес, уряд та профспілки як монополії з продажу робочої сили.

У результаті зростання корпорацій влада споживача стає мінімальною. Від влади виробників залежить як в державному, так і в приватному секторах економіки, яким чином економічні ресурси - капітал, робоча сила, матеріали - розподіляються у виробництві.

3.6.6. Основи теорії економічної влади: теорія домінування

Характерна риса: засновник Франсуа Перру, який вважав, що влада ірраціональна у своїй основі та є проявом економічного ірраціоналізму

Економічна влада:

по-перше, як прояв асиметричного впливу, що чиниться конкуруючими фірмами і галузями для досягнення бажаних економічних цілей;

по-друге, як влада організованих і структурованих груп - таких, як асоціації менеджерів і профспілок;

по-третє, як влада, що застосовується державою в економічній сфері в національному або міжнародному масштабах

Концепція асиметричних відносин між економічними одиницями

Економічна нерівність впливає:

- з відмінностей в обсягах виробництва й капіталу;
- з різного ступеня інформованості партнерів;
- з приналежності до різних сфер господарства

Економіка спрямовується пошуком не тільки прибутку, але й влади. Виразом влади в економіці є *домінуючий ефект*-симетричний і незворотний вплив, який економічний агент, фірма або нація надають на агентів, що володіють меншою владою

3.7. Економічна залежність за Є. С. Балабановою

3.7.1. Умови виникнення економічної залежності

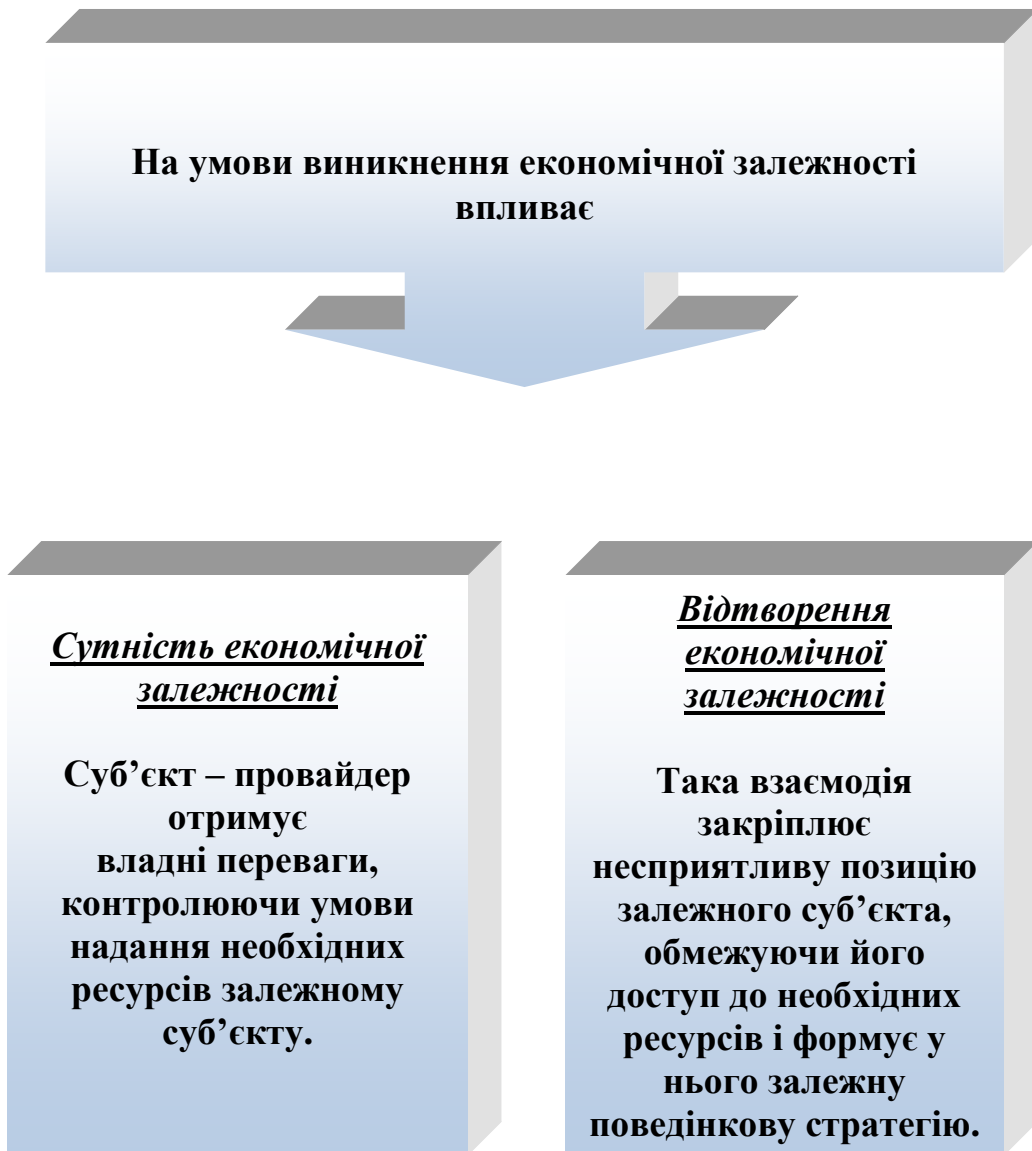
**Умови виникнення
економічної залежності**

**1. Висока потреба залежного суб'єкта в об'єкті
(ресурси, блага)**

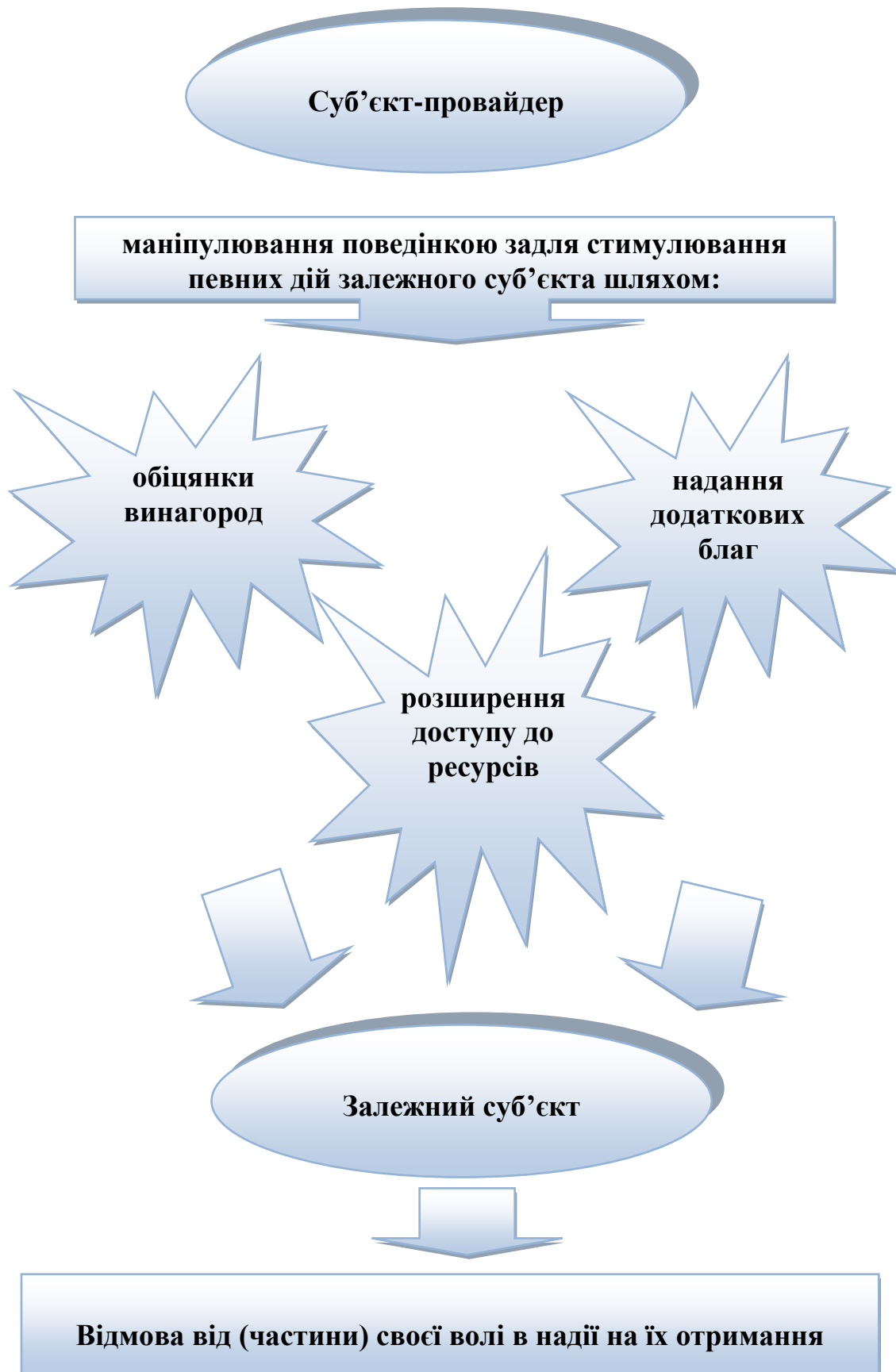
2. Монополія контролю.
Суб'єкт, що володіє даними благами або контролює доступ до них (*Провайдер*), є їх безальтернативним постачальником.

3. Відсутність унікальності у суб'єкта, який споживає блага. Залежний суб'єкт не є унікальним споживачем ресурсів, він більшою мірою зацікавлений в суб'єкті-провайдері, ніж останній в ньому. Отже, він може бути замінений на іншого.

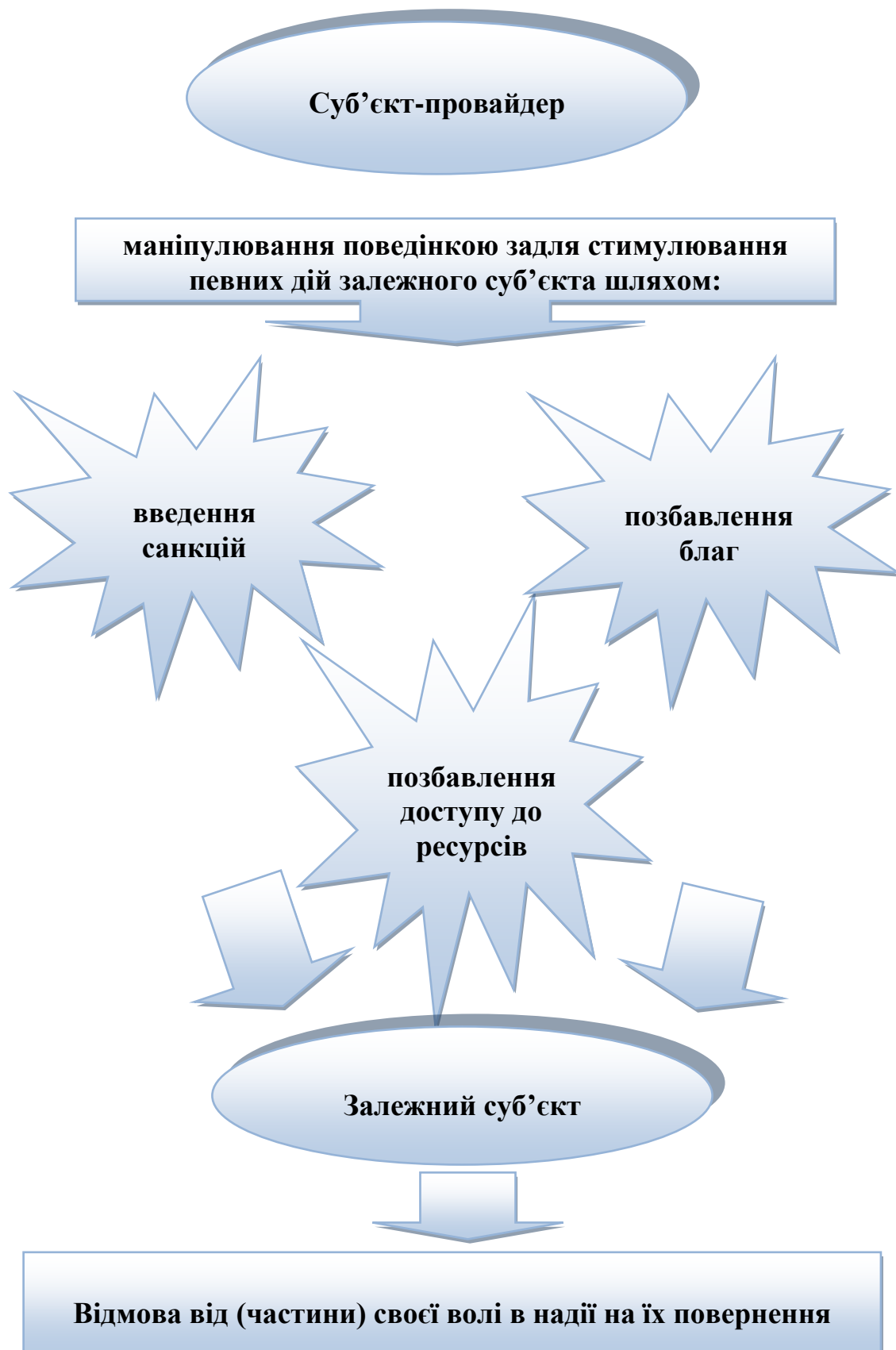
3.7.2. Сутність та відтворення економічної залежності

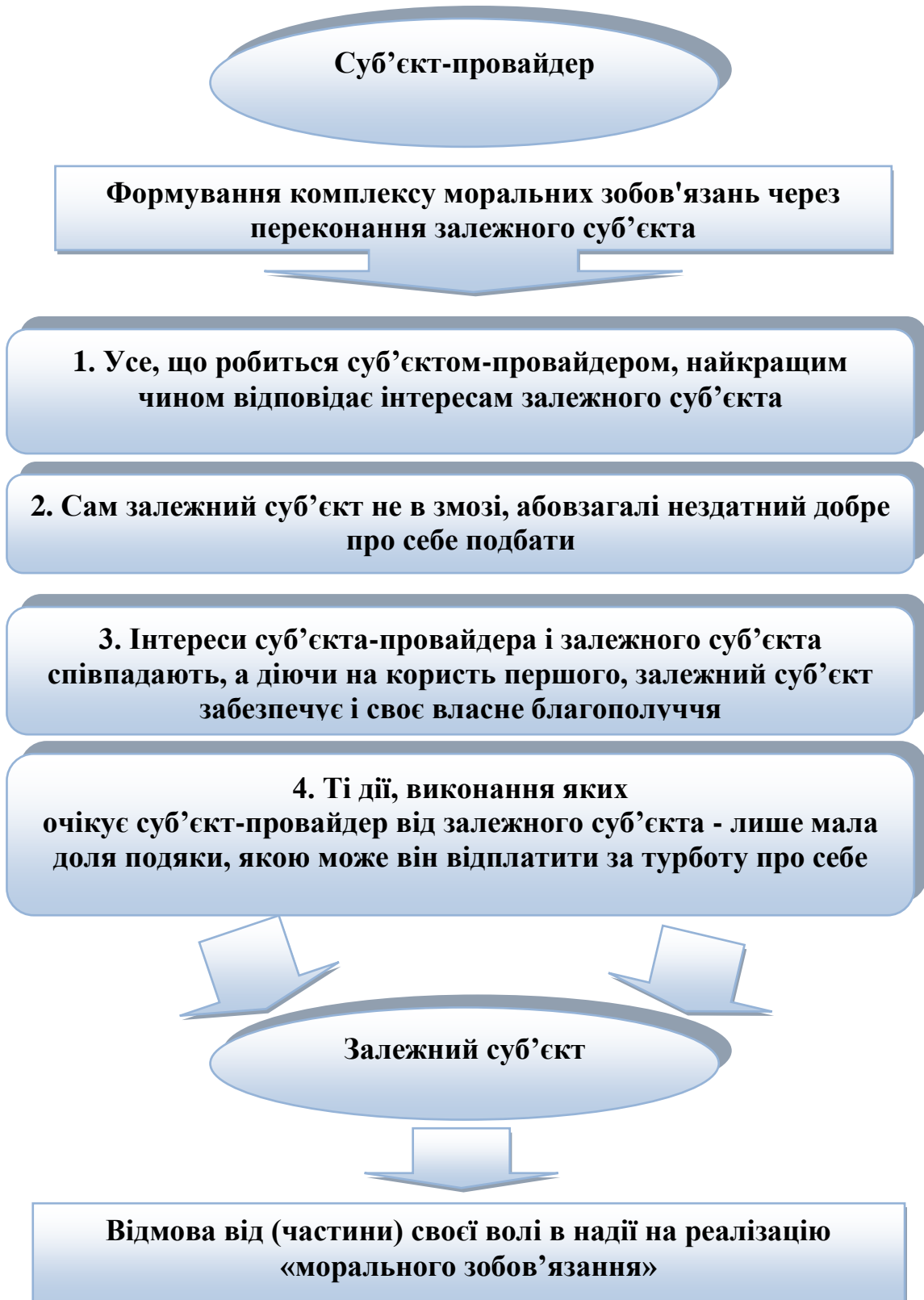
3.7.3. Економічна влада-торг

3.7.4. Економічна влада-примус

3.7.5. Економічна влада-пріоритет

3.8. Види економічної влади за суб'єктами

Влада суб'єктів, чиї економічні засоби дозволяють здійснювати виробничу діяльність або видобуток продуктів цієї діяльності

Економічна влада роботодавців над найманим персоналом

Економічна влада, власників, володарів засобами виробництва

Економічна влада суб'єктів, чиї владні засоби дозволяють здійснювати планування і регулювання економіки держави, здійснювати націоналізацію і приватизацію державної власності

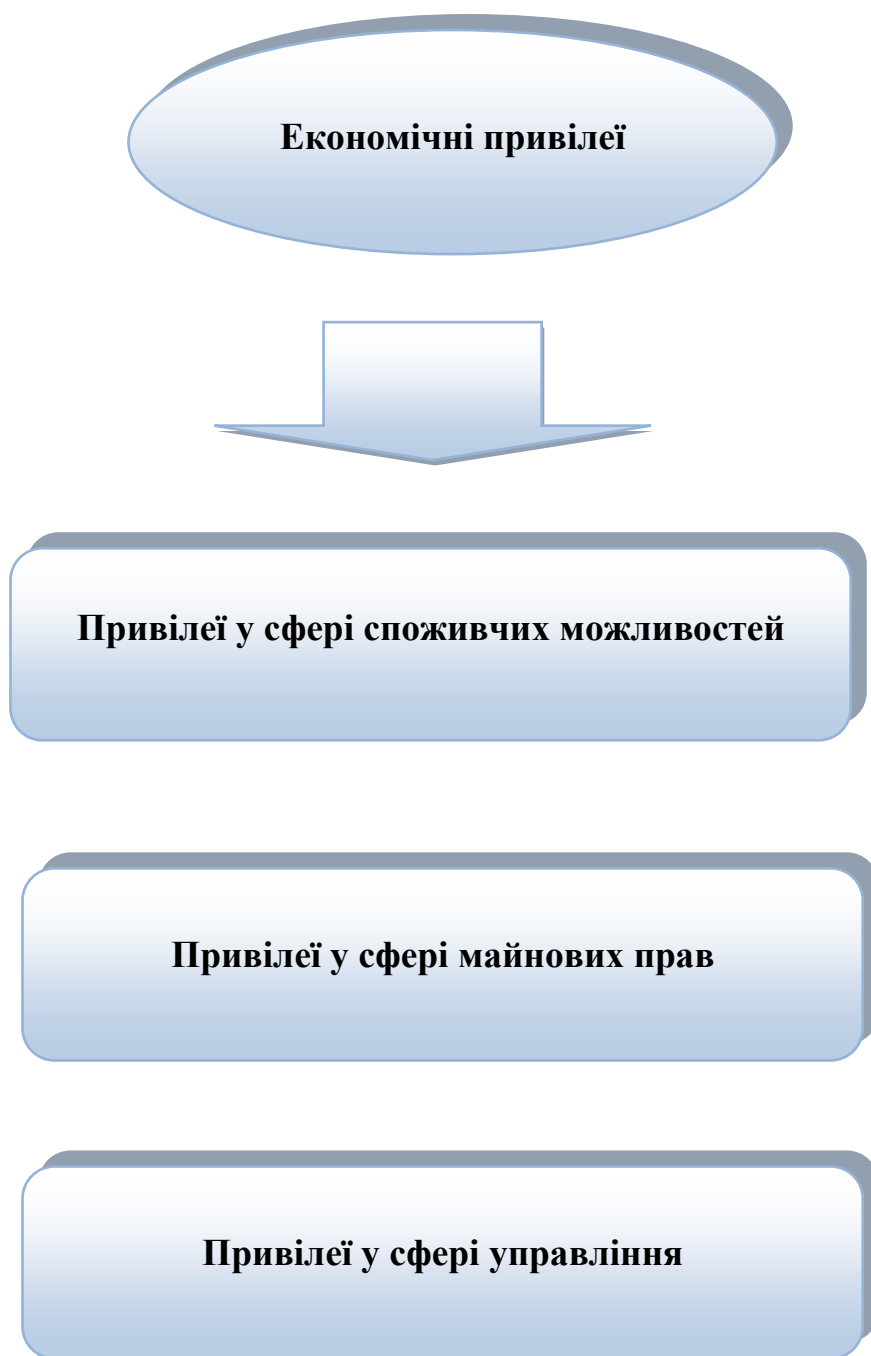
Економічна влада осіб з титульною власністю на ведення будь-якої господарської діяльності заснована на їх праві на суспільні привілеї та майнові відносини

Економічна влада роботодавців, які знаходяться в економічній залежності від клієнтів

Економічна влада суб'єктів «тіньової» економіки

Економічна влада власників капіталу

3.9. Економічні привілеї за сферами впливу

3.10. Потенціал ринкової, економічної влади та влади корпорацій

<p>Ринкова влада</p>	<p>пов'язується з можливістю отримувати додатковий прибуток за рахунок суб'єкта, який є порушником умов досконалої конкуренції впливу на ринок</p>	<p>потенціал ринкової влади моногалузевої фірми можна оцінити як її частку в галузевому виробництві</p>
<p>Економічна влада</p>	<p>пов'язується з фактором домінування, у владних відносинах в економіці</p>	<p>потенціал економічної влади диверсифікованої корпорації можна оцінити, вимірявши ступінь її присутності у всіх галузях і регіонах</p>
<p>Влада корпорацій</p>	<p>пов'язується з набуттям контролю над незалежною компанією або компанією, раніше контрольованою іншою корпорацією</p>	<p>Потенціал влади корпорації обумовлений економічними і адміністративними ресурсами, які вона контролює, і може бути заснований не тільки на монопольному становищі, але і на вартості активів, ринкової капіталізації, чисельності зайнятих працівників, обсяг контрольованих грошових ресурсів, функціональної, технологічної або юридичної залежності від неї інших економічних агентів</p>

Тестові завдання для перевірки знань розділу 3

1. Владу банків, їх реально зростаючий вплив у всій сфері економічного і політичного життя називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) банкократією;
- г) плутократією.

2. Владу руйнівників багатства суспільства, корупціонерів, грабіжників державної скарбниці називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) банкократією;
- г) плутократією.

3. Владу грошей у сучасному світі називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) банкократією;
- г) плутократією.

4. Владу, яка формально і фактично належить багатій верхівці пануючого класу називають:

- а) клептократією;
- б) манікратією;
- в) банкократією;
- г) плутократією.

5. Владу, засновану на принципі майнового цензу, називають:

- а) клептократією;
- б) тимократією;
- в) банкократією;
- г) плутократією.

6. Економічна влада:

- а) здатність груп чи індивідів впроваджувати власну волю;
- б) вплив одного або декількох членів сім'ї;
- в) здійснення інформаційного та ідеологічного впливу;
- г) розподіл соціальних благ.

7. Економічна влада, влада економіки, економістів:

- а) охлократія;
- б) анархія;
- в) теократія;
- г) економократія.

8. Влада висококваліфікованих фахівців:

- а) охлократія;
- б) елітократія;
- в) експертократія;
- г) економократія.

9. Влада еліти (політичної, економічної, військової та ін.):

- а) охлократія;
- б) елітократія;
- в) експертократія;
- г) економократія.

10. Влада, що передбачає кілька рівнів, де один підпорядковується іншому:

- а) охлократія;
- б) ієрархія;
- в) експертократія;
- г) економократія.

11. Концепція рівності людей, рівність влад:

- а) ізократія;
- б) ієрархія;
- в) експертократія;
- г) економократія.

12. Влада найменш кваліфікованих або найбільш недоброчесних громадян:

- а) ізократія;
- б) якістократія;
- в) експертократія;
- г) економократія.

13. Влада корпорацій в державі, де органи та політики діють в їх інтересах:

- а) ізократія;
- б) якістократія;
- в) корпоратократія;
- г) економократія.

14. Влада гідних, обдарованих:

- а) мерітрократія;
- б) якістократія;
- в) корпоратократія;
- г) економократія.

15. Влада, яка зосереджена в руках невеликої кількості заможних осіб, які володіють передусім економічними важелями впливу на державу і суспільство:

- а) мерітрократія;
- б) олігархія;
- в) корпоратократія;
- г) економократія.

Контрольні запитання до розділу 3

1. У чому полягає сутність економічної влади?
2. Які підходи до розуміння економічної влади ви знаєте?
3. Що таке функції економічної влади?
4. Які функції економічної влади ви знаєте?
5. У чому полягає природа економічної влади?
6. Що таке економічний примус?
7. Розкрийте витоки економічної влади.
8. Які сучасні теорії економічної влади ви знаєте?
9. У чому полягає специфіка теорії економічної влади за К. Марксом?
10. У чому полягає специфіка теорії економічної влади за Я. Такатою?
11. У чому полягає специфіка теорії економічної влади відповідно до Неокласичної теорії В. Ойкеном?
12. У чому полягає специфіка теорії економічної влади відповідно до інституційної теорії?
13. У чому полягає специфіка теорії економічної влади відповідно до теорії домінування?
14. Що таке економічна залежність?
15. Які виникнення економічної залежності ви знаєте?
16. Розкрийте механізм відтворення економічної залежності
17. Що таке економічна влада-торг?
18. Що таке економічна влада-примус?
19. Що таке економічна влада-пріоритет?
20. Які види економічної влади за суб'єктами ви знаєте?
21. Що таке економічні привілеї за сферами впливу?
22. У чому полягає потенціал ринкової, економічної влади та влади корпорацій?

Література до розділу 3

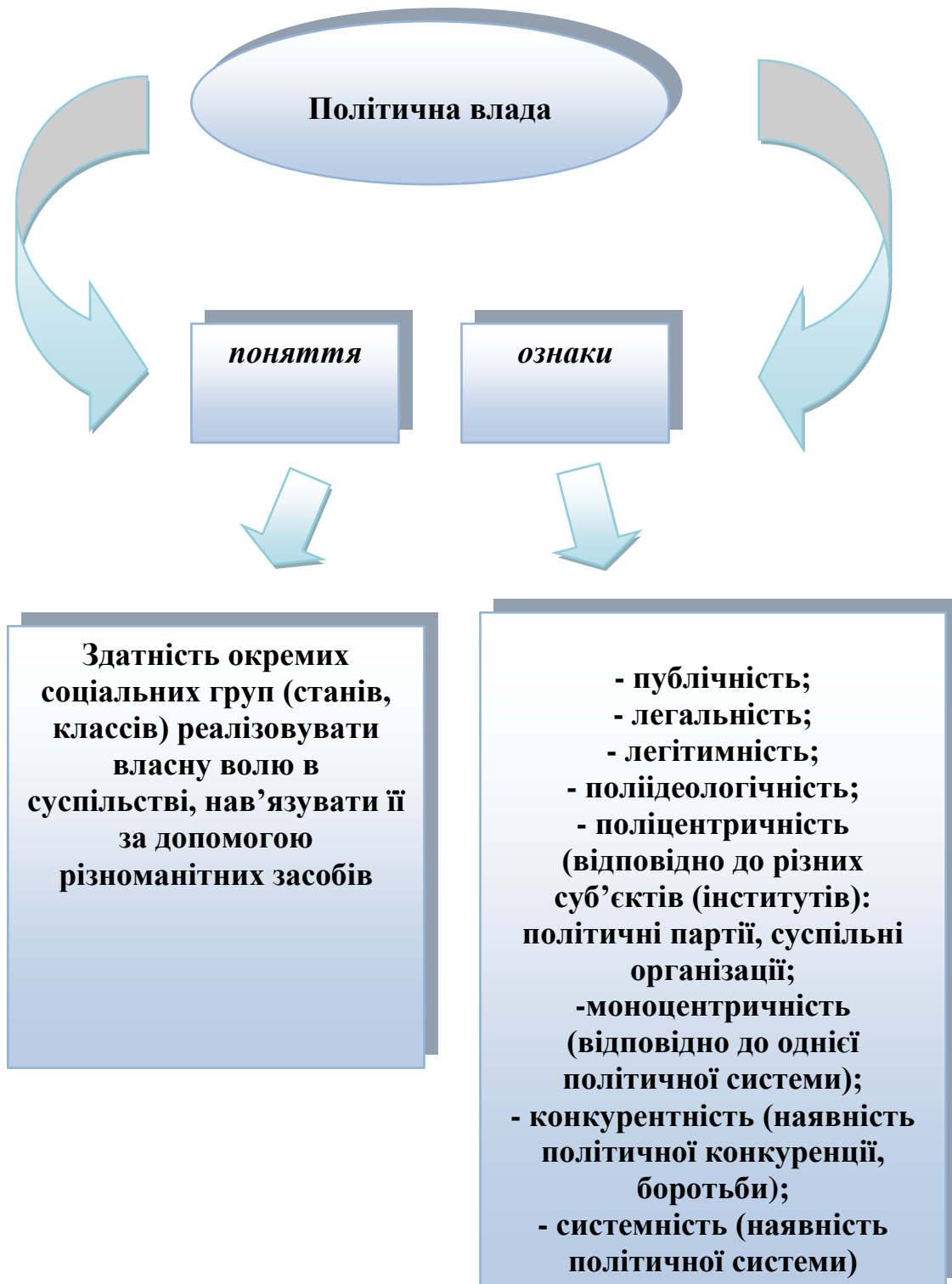
1. Арьянова Д. А. Экономическая власть и ее влияние на формирование эффективных институтов рыночной экономики. *Молодой ученый*. 2013. №12. С. 226-227. URL <https://moluch.ru/archive/59/8564/> (дата обращения: 12.01.2020).
2. Балабанова Е. С. Социально-экономическая зависимость: теория, история и современность. Н. Новгород: ННГУ. 2004.
3. Огурцова Е. В. Экономическая власть и экономическая структура. Тенденции изменения их соотношения. *Известия Саратовского университета*. 2009. Т.9. Сер. Экономика, Управление, Право, Вып 2. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskaya-vlast-i-ekonomicheskaya-struktura-tendentsii-izmeneniya-ih-sootnosheniya/viewer> (дата обращения: 12.01.2020).
4. Ойкен В. Основы национальной экономики. М. : Экономика, 1996. 351с.
5. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. М. : Прогресс, 1995. 496 с.
6. Мустафина Д. И., Бадретдинов В. З. Экономическая власть. Современные наукоемкие технологии. 2014. №7 С. 66-67.
7. Хайек Ф. фон. Дорога к рабству. *Новый мир*, 1991, № 7, с. 218.
8. Kelso Louis O. and Kelso Patricia H. Democracy and Economic Power. Lanham MD : University Press of America, 1986, 1991.
9. Деменьтьев В. В. Экономика, как система власти. URL : <http://institutional.narod.ru/dementiev/dementiev1.htm> (дата обращения: 12.01.2020).
10. Yasuma Takata. Power theory of Economic. URL : https://books.google.com.ua/books?id=7A2_DAAAQBAJ&pg=PA191&lpg=PA191&dq=Таката++«Essay+in+the+Power+theory+of+Economic»&source=bl&ots=3n6452DiDj&sig=ACfU3U0p6IVDOX-Z8cKshLur4e96zYOnA&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwjgieywh_nnAhXSOpоKHb3cCIMQ6AEwAXoECAkQAQ#v=onepage&q=Таката%20%20«Essay%20in%20the%20Power%20theory%20of%20Economic»&f=false
11. Ротбарт М. Власть и рынок. 2003 URL : <https://knigism.online/view/95394.htm> (дата обращения: 12.01.2020).
12. John Kenneth Galbraith. American Capitalism: The Concept of Countervailing Power. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/American-Capitalism%3B-The-Concept-of-CountervailingGalbraith/2f11fb5179a85b8ff03b085d79cb65a2a81c9c87>(Last accessed:10.03.2020)

Розділ 4 ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

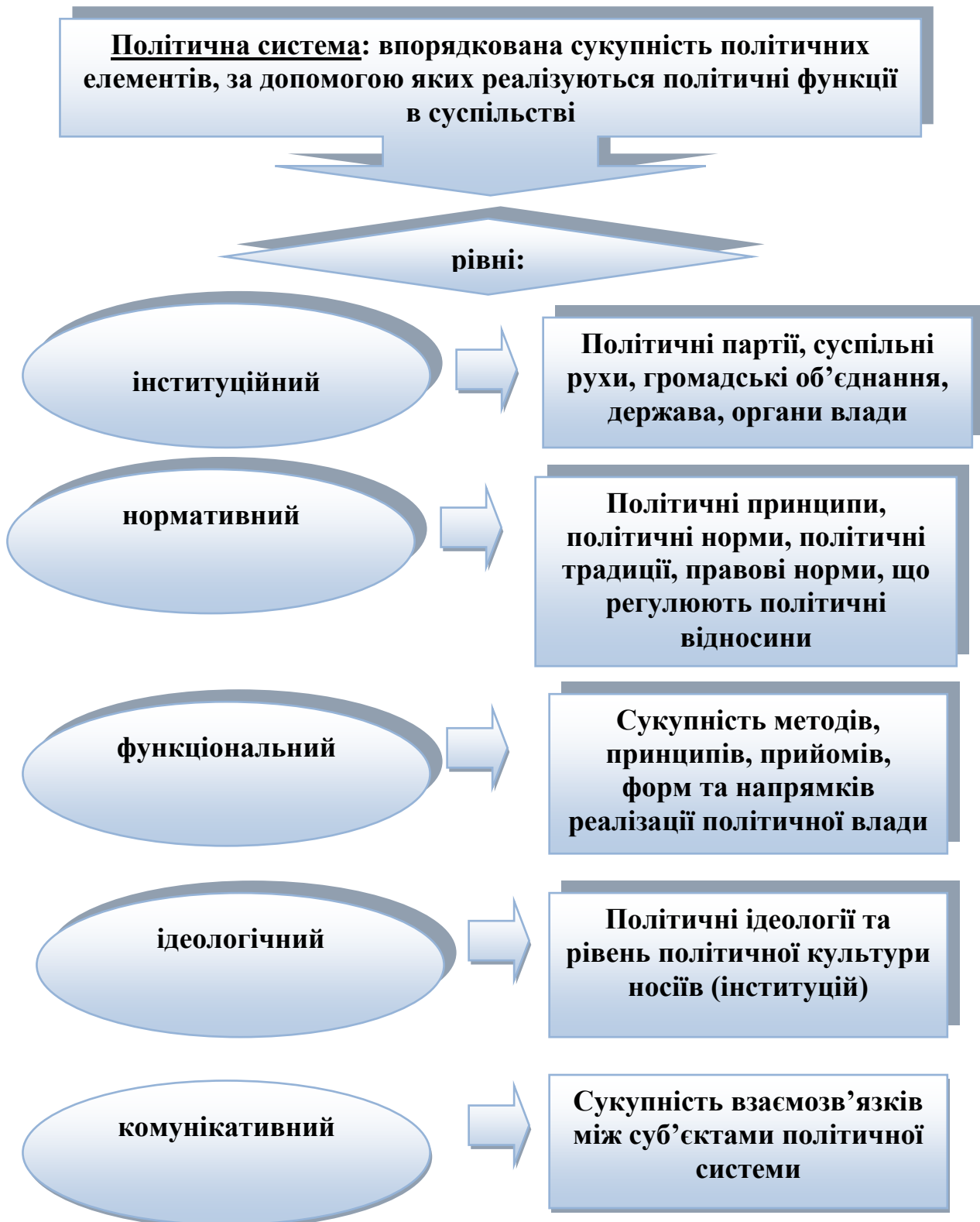
4.1. Умови виникнення політичної влади

4.2. Поняття та ознаки політичної влади

4.3. Політична система: поняття та структура

4.4.1. Основні елементи політичної системи: політичні партії

<u>Політична парія:</u> вид громадської організації, яка ставить на меті боротьбу за державну владу, вплив надержавну політику, участь в управлінні державою або органами місцевого самоврядування.	
<i>критерії визначення</i>	<i>види партій</i>
<i>відповідно до класової приналежності</i>	буржуазні робітничі селянські примирення (загальні)
<i>за ступенем залучення до управління в державі</i>	правлячі опозиційні ті, що не беруть участь
<i>за типом ідеології</i>	ліберальні консервативні демократичні зелені соціалістичні соціал-демократичні націоналістичні фашистські комуністичні клерикальні радикальні без чітко визначеної ідеології (популістські)
<i>за особливостями структури організації</i>	класичні політичні клуби авторитарно-власницькі (одного харизматичного лідера) формальні
<i>за політичною орієнтацією</i>	праві центристські ліві
<i>за кількісним складом</i>	масові нечисельні ті, що активізуються під час виборів
<i>по відношенню до закону</i>	легальні напівлегальні нелегальні підпільні

<i>за організацією</i>	кадрові масові
<i>за територією</i>	глобальні центральні регіональні
<i>за способом реалізації власної програми</i>	легітимні нелегітимні (революційні) реформістські

4.4.2. Основні елементи політичної системи: політичні рухи.

Політичний рух: добровільні громадські формування, які виникають у результаті вільного і свідомого прагнення громадян об'єднатися на основі спільності власних інтересів	
<u>ознаки</u>	<ul style="list-style-type: none"> – не ставлять на меті боротьбу за державну владу; – не мають чітко визначеного членства; – відсутність єдиної політичної ідеології; – різнопланові за соціальним складом; <ul style="list-style-type: none"> – відсутня сувора ієрархія; – завжди орієнтовані за забезпечення нагальних потреб суспільства
<u>критерії визначення</u>	<i>види політичних рухів</i>
<i>за напрямком руху</i>	<ul style="list-style-type: none"> за дотримання прав і свобод людини і громадянина (правозахисні) за роззброєння антивоєнні антиядерні проти зброї масового знищення антиглобалістські неприєднання за надання землі антидискримінаційні проти забруднення екологічного середовища жіночі молодіжні студентські
<i>за якісним складом</i>	<ul style="list-style-type: none"> загальні чоловічі жіночі молодіжні студентські

4.5. Типи політичних систем

<u>Тип</u>	<u>Характеристика</u>	<u>Приклади</u>
Багатопартійний	Як правило, базується на пропорційній виборчій системі. Передбачає наявність великої кількості політичних партій. Політична боротьба за владу і чисельність нерідко приводять до утворення <i>Політичних блоків</i> . Жодна з політичних партій не має домінуючої політичної влади	Франція, Україна, ФРН, Фінляндія та ін.
Двопартійний	Як правило, базується на мажоритарній системі. Попри оголошену багатопартійність, існують лише дві політичні партії, які періодично приходять до влади, змінюючи одна одну. Інші політичні партії не здатні до конкурентоспроможної боротьби за політичну владу	США, Великобританія, Канада, Австралійський союз
Домінуючий	Багатопартійна політична система, в якій встановився домінуючий вплив однієї політичної сили.	Японія, Швеція, Данія
Однопартійний	Легалізована діяльність лише однієї правлячої політичної партії, яка визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики. Характерне злиття державного та партійного апарату, та відсутність демократичного політичного режиму	Колишній СРСР, КНР, КНДР

4.6. Політичні ідеології та їх види

Вид	Коротка характеристика
А	
Австромарксизм	Ідеологічна течія, що склалась в першій третині ХХ століття в австрійській соціал-демократії під впливом робіт К. Каутського, К. Реннера, О. Бауера та інших.
Автономізм	Ідеологія, що ставить на меті створення незалежної, автономної від існуючої держави території
Автохтонізм	Ідеологія, що відстоює генетичну, мовну безперервність розвитку населення певної території
Агорізм	Ідеологія С. Е. Конкіна III, що відстоює досягнення суспільства «вільного ринку», де відносини між людьми побудовані на вільному обміні
Анархізм	Ідеологія, що ґрунтується на людській свободі та заперечує примусове управління. Має багато варіацій <i>(див. нижче)</i>
Анархо-капіталізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що виступає за ліквідацію державних установ на основі індивідуального суверенітету в умовах вільного ринку
Анархо-колективізм	Ідеологія М. Бакуніна в межах анархістських поглядів, що відстоює ідею суспільного керівництва безпосередніми виробниками, через організацію «вільних асоціацій»
Анархо-комунізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, метою якого є запровадження анархії – суспільства, де відсутні влада, ієрархія і примус
Анархо-натуризм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що виступає за вегетаріанство, вільну любов, нудизм, туризм та екологічний світогляд
Анархо-пацифізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що заперечує застосування насильства в боротьбі за соціальні зміни
Анархо-примітивізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що пропагандує відмову від цивілізацій, шляхом деіндустріалізації
Анархо-синдикалізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що виступає за побудову дійсно справедливого

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

	суспільства на принципах взаємодії та колективного самоврядування
Анархо-фемінізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що розглядає боротьбу проти патріархата, як найважливішу складову класової боротьби та боротьби анархістів проти держави і капіталізму
Антисемітизм	Форма ідеологічної національної нетерпимості, що передбачає вороже ставлення до євреїв
Арабський соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що є поєднанням соціалізму та панарабізму
Аргаїзм	Ідеологія, що відстоює переваги сільського суспільного життя
Африканський соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що відстоює раціональне використання ресурсів «традиційним» африканським способом
Б	
Бернштейніанство	Ідеологія в межах соціал-демократичних поглядів, що є різновидом еволюційного соціалізму, орієнтованого на відмову від соціальної революції та політичну боротьбу лише демократичними засобами
Більшовизм	Революційна марксистська ідеологія, спрямована на повалення капіталістичного державного ладу, захоплення влади та встановлення «диктатури пролетаріату»
Біорегіоналізм	Ідеологія екофілософії, згідно з якою любов до землі і спосіб життя формуються конкретним місцем проживання людей.
Боліварізм	Ліва політична ідеологія, що ставить на меті ліквідацію впливу держав, що не входять в Південно-американський регіон (передусім США), шляхом забезпечення економічної та іншої незалежності на основі народно-демократичних цінностей
Бордигізм	Ліва політична ідеологія італійських марксистів, які відстоювали принципову відмову від участі у парламентських виборах.
Буддійський анархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, яку сформулював Г. Снайдер, поєднуючи анархічні ідеї з буддизмом
Буддійський соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що прагне надати буддизму соціалістичне забарвлення

В	
Ведичний соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що існує в сучасному індуїзмі і індуїстській політиці
Волюнтаризм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, за якою всі форми об'єднань повинні бути добровільними. Виступає проти агресивного насилля або примусу
Г	
Гандізм	Ідеологія індійського національно-визвольного руху, розроблена М. Ганді, яка заснована на досягненні незалежності мирними, ненасильницькими засобами, <i>(Сатьяграха)</i>
Геварізм	Ліва ідеологія, розроблена аргентинсько-кубинським революціонером Ернесто Че Геварою, яка є інтерпретацією ленінізму та екзистенціалізму, та маоїстською концепцією партизанської війни
Геоанархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що визнає право індивіда на володіння самим собою, загальну власність та рівні права всіх членів суспільства на природні ресурси
Гільдейський соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів у Великобританії на початку ХХ ст., що відстоювала поступове витіснення капіталістичних монополій шляхом переходу до націоналізованих підприємств з управлінням національними гільдіями
Глибинна екологія	Ідеологія в межах захисту навколишнього середовища, що прагне до сутнісної глибини переорієнтації цивілізації з урахуванням того, що Земля веде себе як жива істота
Д	
Делеонізм	Ідеологія американської марксистської школи початку ХХ століття, яка розглядала соціалізм як владу «індустріальних спілок» робітників
Демократія участі	Ідеологія, яка відстоює примат прямої демократії, демократії економіки, самоврядування та екології
Державний соціалізм	Ідеологія, яка містить теорії переходу до соціалізму шляхом приватних реформ, активного втручання держави в економіку і соціальні відносини, одержавлення засобів виробництва
Джорджизм	Ідеологія, в основі якої лежить ідея, що кожен володіє створеним ним продуктом, проте всі природні блага належать рівною мірою всьому людству

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

Е	
Егоїстичний анархізм	<i>Див. індивідуалістичний анархізм</i>
Екоанархізм	<i>Див. зелений анархізм</i>
Екокапіталізм	Ідеологія ринкової економіки, в якій природні блага розглядаються як капітал. Прибуток частково залежить від захисту і стійкості навколишнього середовища.
Економічний лібералізм	Складова частина класичного лібералізму, що пропагує економіку <i>laissez-faire</i>
Екосоціалізм	Ідеологія соціалізму, відповідно до якої, соціально справедливе суспільство можна побудувати лише за умови відмови від моделей економічного розвитку, які наносять шкоду природі
Екофашизм	Має три значення: 1. Радикальна охорона навколишнього середовища, безпосередньо пов'язана з неофашизмом. 2. Ідеологія, яка закликає до самопожертви в ім'я екології. 3. Політичний епітет для дискредитації екологічної політики.
Енвайронменталізм	Ідеологія управління соціально-економічним розвитком і навколишнім середовищем, яка фокусується на екологічних та природоохоронних аспектах, пов'язаних із зеленою ідеологією і політикою
Етатизм	Ідеологія, що відстоює політику активного втручання держави в усі сфери суспільного та приватного життя
Є	
Єврокомунізм (демократичний комунізм)	Політика та ідеологічне обґрунтування діяльності комуністичних партій Західної Європи, що сформувалася в другій половині ХХ століття
З	
Західний марксизм	Марксистська ідеологічна течія Заходу, яка протистоїть сталінській інтерпретації марксизму та критично інтерпретує спадщину Маркса і Енгельса
Зелений анархізм (екоанархізм)	Ідеологія анархізму, щоробить акцент на екологічних проблемах
Зелений капіталізм	<i>Див. екокапіталізм</i>
Зелений консерватизм	Ідеологія, що поєднує в собі погляди консерватизму та енвайронменталізму

Зелений лібералізм (еколібералізм)	Політична ідеологія, що передбачає поєднання ліберальних ідей із захистом навколишнього середовища та вирішенням екологічних проблем
Зелене лібертаріанство	Гібридна політична ідеологія, що намагається закріпити прогресивні або аграрні цінності з лібертаріанством.
Зелений муніципалізм	Ідеологія, що прагне до стимулювання ендуронменталізму на муніципальній, а не на державній основі
Зелена політика	Політична ідеологія, спрямована на створення екологічно стійкого суспільства. Основними принципами зеленої політики є енвайронменталізм, ненасильство, соціальна справедливість і народна демократія
Зелений синдикалізм	Політична ідеологія, що є поєднанням ідей та методів анархо-синдикалізму і екоанархізму або екоосоціалізму
I	
Ілегалізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, яка відстоювала кримінальні дії як спосіб життя анархіста.
Індивідуалізм	Ідеологія, яка протиставляє себе придушенню особистості суспільством або державою. Є протилежністю колективізму.
Індивідуалістичний анархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, метою якого є встановлення безвладного суспільства, в якому відсутні ієрархія і примус . Базовий принцип – право вільно розпоряджатися собою, яке притаманне будь-якій людині від народження.
Інфоанархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що виступає проти форм інтелектуальної власності, таких як авторське право і патенти, а також цензури в цілому.
Індивідуалістичний фемінізм	Сукупність феміністських ідей, які виступають за шанобливе ставлення до жінок і прагнуть захищати індивідуальність кожної жінки.
Ісламізм	Релігійно-політична ідеологія, де всі питання будуть вирішуватися на основі норм шаріату
Ісламський лібералізм	Ісламська ідеологія, в якій відокремлюється ритуальна складова віри від морально-містичної. Виникла основи суфізму, релігійного лібералізму, європейського пантеїзму.

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

Ісламський соціалізм	Ісламська ідеологія про вчення Корану і пророка Мухаммеда, яке сумісне з принципами соціальної справедливості, свободи і рівності
К	
Карлізм	Ідеологія монархічного політичного руху в Іспанії
Кастроїзм	Ідеологія і практика, пов'язана з ім'ям Фіделя Кастро. Виник на ґрунті латиноамериканських традицій та досвіду Кубинської революції
Квір-анархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, яка поєднує в собі анархічні ідеї з ідеями радикального квір-руху та протистоїть гендерному і сексуальному придушенню в суспільстві
Комунізм	Політична ідеологія, яка прагне встановити майбутнє без соціальних класів або формалізованої державної структури, з організацією суспільства, яка заснована на суспільній власності на засоби виробництва
Комунітаризм	Радикально-центристська ідеологія, яка об'єднує моральний консерватизм і ліволіберальну економічну політику, та прагне до сильного громадянського суспільства, основою якого є місцеві спільноти та неурядові громадські організації
Консервативний лібералізм	Варіант лібералізму, який поєднує консервативні цінності з ліберальними
Консерватизм	Ідеологічна прихильність традиційним цінностям і порядкам. Відстоює збереження традицій суспільства, його інститутів і цінностей.
Криптоанархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, яка закликає до використання криптографії для захисту приватності і особистої свободи
Культурний консерватизм	Ідеологія в межах консервативних поглядів, що відстоює збереження спадщини та культуру мови однієї країни
Культурний лібералізм	Ідеологія в межах ліберальних поглядів, одним із принципів якої є захист від втручання держави в особисте життя та побут людини
Л	
Ленінізм	Ідеологія в межах комуністичних поглядів, яка мала за основу філософське, політичне та соціально-економічне вчення В. Леніна стосовно розвитку марксизму

Лібералізм	Ідеологія, що проголошує права та свободи людини найвищою цінністю і встановлює їх правовою основою суспільного і економічного порядку. Прагне до свободи людського духу від утисків, що накладаються релігією, традицією, державою
Лібертарізм	Ідеологія, що виступає за свободу, засновану на відсутності влади людини над людиною в соціальній структурі
Ліберальний консерватизм	Ідеологія в межах консервативних поглядів, що відстоює більш ліберальне ставлення до моральних і соціальних цінностей, до економіки та охорони навколишнього середовища
Ліберальний соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, яка включає в себе ліберальні принципи і соціалізм.
Ліберальна теологія	Релігійна ідеологія, яка прагнула змінити християнство, зробити його більш сучасним, відповідно до науки та здатним стати інструментом для вирішення моральних і політичних питань
Ліберальний фемінізм	Індивідуалістична форма фемінізму, яка фокусується на здатності жінок боротися за рівність за допомогою власних дій та свободи вибору
Лібертарний комунізм	<i>Див.: Анархо-комунізм</i>
Лібертаріанський консерватизм	Права політична ідеологія, яка прагне об'єднати лібертаріанські і консервативні ідеї. Розвиває ідею про збереження традицій, збереження консервативного курсу розвитку, при цьому зберігаючи індивідуальну свободу окремої людини
Лібертарний марксизм	Ідеологія, що містить сукупність широкого спектру економічних і політичних ідей, які підкреслюють антиавторитарний та лібертаріанський аспекти марксизму.
Лібертарний муніципалізм	Ідеологія, що містить погляди про систему загальних виборів та практику прямої демократії
Лібертарний соціалізм	Ідеологія, що містить сукупність соціалістичних політичних ідей, присвячених опору авторитарному примусу та соціальній ієрархії
Лівий комунізм	Лівокommуністична ідеологія, що визнавала прогресивне значення більшовицької революції, але критикувала її розвиток, відкидала соціалістичний характер більшовизму

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

М	
Магонізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, яка заснована на поглядах теоретика Мексиканської революції Р. Ф. Магона
Маоїзм	Ідеологія в межах комуністичних поглядів, політична теорія і практика, основою яких є система ідеологічних установок Мао Цзедуна. Був прийнятий в якості офіційної ідеології КПК у КНР
Марксизм	Філософське, економічне та політичне вчення, засноване К. Марксом і Ф. Енгельсом. Як ідеологія, політичний марксизм є одним із варіантів соціалізму поряд з лівим анархізмом
Марксизм-ленінізм	Ідеологія, соціально-політичне та філософське вчення про закони боротьби за повалення капіталістичного ладу і побудову комуністичного суспільства
Марксистський фемінізм	Ідеологічний напрям фемінізму, що бачить основи гендерної нерівності та гноблення жінок в інститутах приватної власності і капіталізму.
Меланезійський соціалізм	Регіональний різновид соціалістичного вчення
Мілітаризм	Ідеологія, що має на меті нарощування військової потужності держави та загарбницькі війни як головного інструменту у зовнішній політиці.
Мінархізм	Ідеологія лібертаріанства в контексті існування інституту держави у вигляді скорочення її функцій та повноважень уряду до необхідного мінімуму, що обмежується захистом свободи і власності кожної людини
Монархізм	Сукупність різних ідеологій, метою яких є встановлення, збереження чи реставрація монархій.
Мютюелізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, яка є напрямом економічної теорії, соціальної та політичної філософії першої половини ХІХ ст.
Н	
Науковий комунізм	Одна з трьох основних частин марксизму-ленінізму, поряд з марксистсько-ленінською філософією і політичною економією
Націоналізм	Ідеологія, основним принципом якої є теза про цінність нації як вищої форми суспільної єдності, її первинності в державі

Націонал-більшовизм	Ліва ідеологія, яка має різко антикапіталістичну спрямованість, ідеалізує сталінізм та є спробою поєднати соціалізм і націоналізм
Націонал-лібералізм	Різновид націоналізму і націонал-демократії, в якому правий лібералізм поєднується з антиконсервативним націоналізмом. Дотримується націоналістичних позицій у питаннях міграції, громадянства і міжнародних відносин
Націонал-соціалізм	Один із різновидів тоталітаризму. Політична ідеологія в нацистській Німеччині. Проголошував створення та затвердження расово чистої держави «Арійської раси»
Нацизм	<i>Див: Націонал-соціалізм</i>
Негритюд	Один з різновидів расизму. Т.з. чорний расизм. У його основі лежить твердження про винятковість негроафриканської цивілізації, негроафриканської особистості та негроафриканської душі.
Ненасильство	Ідеологія, що складається в неприйнятті насильства та відмові від його використання для досягнення будь-яких цілей. Часто ототожнюється з <i>пауцифізмом</i>
Неоконсерватизм	Ідеологія частини консервативних політиків в США, які виступають за використання економічної та військової могутності для перемоги над ворожими режимами
Неолібералізм	Охоплює: ідеологію, спосіб управління та політичні програми. Є різновидом класичного лібералізму. Відстоює інтенсифікацію та глобальне поширення вільного ринку, як в міжнародному масштабі, так і на всі сфери життя
Неомарксизм	Ідеологія теорії «нових лівих» у межах марксистських поглядів. Сучасні соціально-філософські течії в марксизмі, наприклад, Франкфуртська школа
Неосапатизм	Ідеологія Сапатистського руху, що об'єднує традиційні вірування майя з лібертарним соціалізмом, анархізмом та марксизмом
Неосоціалізм	Ідеологія, соціальна доктрина та політична доктрина західноєвропейських правих соціалістів 1930-х років, які відстоювали ідею державного планування та посилення державної влади в економіці

О	
Ордолібералізм	Ідеологія в межах неоліберальних поглядів «Фрайбурзької школи», що відображає погляди представників цього напрямку на проблеми порядку в економіці та суспільстві.
Операїзм	Різновид автономістського марксизму в Італії в 1960-х роках, який, пізніше сформувався в <i>автономізм</i>
Ортодоксальний марксизм	Ідеологія в межах марксистських поглядів, що має на меті спрощення та систематизацію марксистського методу та усунення суперечностей класичного марксизму
П	
Палеоконсерватизм	Ідеологія частини консервативних політиків, які критично ставляться до сучасної форми конституційної демократії, вважають за необхідне повернення до релігійної моралі, є противниками централізації влади. та прихильниками ізоляціонізму
Палеолібертаризм	Ідеологія в межах лібертаріанських поглядів, але ще більше «розгорнута вправо»
Панісламізм	Релігійно-політична ідеологія, в основі якої лежать уявлення про духовну єдність мусульман всього світу незалежно від соціальної, національної або державної приналежності та про необхідність їх політичного об'єднання під владою вищого духовного глави
Партисипативна економіка	«Економіка участі». Антиглобалістська модель економіки, що прагне відстоювати солідарність, різноманітність, справедливість і самоврядування
Пацифізм	Ідеологія опору насильству заради його зникнення
Платформізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, передбачала поєднання єдності ідеології, єдності тактики або колективного методу дії, колективної відповідальності та федералізму
Повстанський анархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що згадується як <i>інсуррекціонізм</i> . Відстоює неформальну організацію суспільства та активний опір державі
Постанархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів, що об'єднує основні положення класичної теорії анархізму, постструктуралізм та постмодернізм.

Постлівий анархізм	Ідеологія в межах анархістських поглядів. Лівий анархізм, що близький за своїм ідеями до анархо-примітивізму, егоїстичного анархізму та постанархізму
Прогресивізм	Сукупність ідей, з пропагандою соціального прогресу в суспільстві шляхом реформ. Протиставляється консерватизму та традиціоналізму
Р	
Радикалізм	Крайня, безкомпромісна відданість будь-яким ідеологіям
Расизм	Ідеологічні погляди, в основі яких лежать положення про нерівноцінність людських рас і про вирішальний вплив расових відмінностей на історію і культуру. Формами (проявами) є апартеїд, геноцид, <i>негритюд</i>
Ревізіонізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що зводиться до відмови від методу матеріалістичної діалектики
Революційна демократія	Ідеологія в межах демократії, що передбачає створення соціально справедливого суспільства через масову революцію
Революційний синдикалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що заперечує керівництво політичними партіями. Розрізняють два напрямки: власне революційний синдикалізм і марксистський революційний синдикалізм
Революційний соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що пропагандує необхідність докорінної зміни соціально-економічної та політичної системи держави за допомогою революції
Релігійний комунізм	Ідеологія створення комуністичного суспільства на основі тієї або іншої релігії
Релігійний соціалізм	Ідеологія створення соціалістичного суспільства на основі тієї або іншої релігії
Ретекомунізм	Лівокomuністична ідеологія, що виникла в Німеччині і Нідерландах в 1920-х роках, якою відхилено ідею партії як авангарду пролетаріату. Прихильники виступали за робочу демократію, яка реалізується через федерацію робочих рад, які складаються з делегатів, обраних на робочих місцях
Реформізм	Політична ідеологія, що заперечує необхідність революції та відстоює можливість створення суспільства соціальної справедливості засобами поступового еволюційного наближення до соціалізму

ТЕОРІЯ ВЛАДИ (структурно-логічні схеми і таблиці)

Ринковий соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що намагається поєднати ринкові відносини з соціалістичною ідеологією
С	
Сіонізм	Ідеологія, метою якої є об'єднання та відродження єврейського народу на його історичній батьківщині – в Ізраїлі. Ідеологія сіонізму об'єднує різні рухи, від ліво-соціалістичних до ортодоксально-релігійних
Синдикалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що передбачає об'єднання робочих у синдикати з метою управління промисловістю
Ситуаціонізм	Напрямок в західному марксизмі, коли передумовою соціальної революції оголошувалася революція свідомості
Соціал-демократія	Ідеологія, що виникла в рамках соціалізму та перейшла на позиції поступового вдосконалення капіталізму з метою утвердження соціальної справедливості і солідарності
Соціальна екологія	Ідеологія в межах анархічних поглядів, що передбачає моральну економіку, гармонію суспільства зі світом природи
Соціальний капіталізм	Ідеологія в межах капіталістичних поглядів, яка постулює, що підтримка бідних верств населення підвищує продуктивність праці
Соціальний лібералізм	Різновид лібералізму, що виступає за втручання держави в економічні процеси
Соціалізм	Сукупність ідеологій, що характеризуються державним і громадським контролем над економікою, засобами виробництва та розподілом ресурсів
Соціалізм з китайською специфікою	Офіційна ідеологія Комуністичної партії Китаю, що базується на науковому соціалізмі та економічній теорії з наявністю значної частки держави в економіці, яка має всі ознаки ринкової економіки
Соціальний консерватизм	Ідеологія в межах сучасного консерватизму, що передбачає турботу держави про добробут населення, де головним засобом реалізації соціальних функцій держави є ефективний розвиток економіки
Соціалістичний сіонізм	Ідеологія серед деяких сіоністів, які вважають, що економіка єврейської держави повинна будуватися на принципах соціалізму
Соціалістичний фемінізм	Напрямок фемінізму, який об'єднує боротьбу проти пригнічення жінок з марксистськими ідеями про експлуатацію

Т	
Теологія визволення	Ідеологія в межах релігійних поглядів, що є християнською школою теології, яка вважає, що Ісус Христос є визволителем пригнічених
Тітоїзм	Ідеологія в межах комуністичних поглядів, що виникла в результаті розбіжностей між Й. Б. Тіто і Й. В. Сталіна Розглядається як різновид тоталітаризму
Толстовство	Ідеологія в межах пацифістських поглядів, що виникла під впливом релігійно-філософського вчення Л. Толстого
Торізм	Британська версія класичного консерватизму
Традиціоналізм	Ідеологія в межах консервативних поглядів, на основі багатовікового досвіду, яка заперечує еволюційний розвиток суспільства
Троцькізм	Ідеологія в межах марксистських поглядів на основі поглядів Л. Троцького та його теорії про перманентну революцію та теорії комбінованого розвитку.
У	
Утопічний соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що передбачає утворення дійсно справедливого суспільства
Ф	
Фабіанство	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що передбачає реформістсько-соціалістичні ідеї Лейбористської партії Великобританії
Фашизм	Ідеології в межах тоталітарних поглядів, які проповідують форму правління диктаторського типу. Характерними ознаками є: мілітаризм, націоналізм, антилібералізм, ксенофобія, реваншизм, шовінізм, вождизм, антикомунізм, етатизм та расизм.
Фінансовий консерватизм	<i>Див: Фіскальний консерватизм</i>
Фіскальний консерватизм	Ідеологія в межах консервативних поглядів, яка також має назви: <i>фінансовий консерватизм</i> та консервативний капіталізм, є доктриною фіскальної політики та фіскальної відповідальності, яка виступає за низькі податки, скорочення державних витрат і мінімальний державний борг
Х	
Ходжаїзм	Албанська націонал-комуністична ідеологія, яка часто розглядається як різновид сталінізму

Християнська демократія	Ідеологія в межах демократичних поглядів, що виступає за вирішення соціальних проблем на основі християнських принципів
Християнський анархізм	Ідеологія в межах анархічних поглядів, що вважає учення Ісуса Христа духовним підтвердженням свободи
Християнський комунізм	Ідеологія в межах комуністичних поглядів, що заснована на християнській релігії
Християнський соціалізм	Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що прагне надати християнській релігії соціалістичне забарвлення
Ц	
Царизм	Російський різновид монархізму. <i>Див: Монархізм</i>

4.7. Політика як дія за Г. Колбеч

Базові характеристики дій політики

Когерентність:
всіокремі дії в політиці та владних відносинах узгоджуються між собою, утворюючи єдину, цілісну, організовану систему

Ієрархія:
як процес в реалізації політики людьми з вищих ешелонів влади, які віддають накази відповідно до чітко визначених офіційних процедур

Інструментальність:
політика уявляється як процес досягнення конкретних цілей, в якій існує публічний порядок, що дає змогу визначати та вирішувати проблеми

4.8. Риси нової політичної культури за Т. Кларком та Р. Інглгартом

Нова політична культура:

- зміна традиційного політичного спектру зподілом на лівих і правих;

- сумніви громадян у власній здатності орієнтуватися в подіях, які відбуваються в політичному житті;

- відбулось чітке відмежування соціальних питань від фінансово-економічних;

- позиції громадян, політичних лідерів і партій не визначаються їх точкою зору щодо фінансових питань;

- збільшення значущості соціальних питань порівняно з фінансово-економічними, що зумовлено зростанням

- посилення індивідуалізму ринкових і суспільних відносинах;

- виникнення скептичного сприйняття до традиційних програмних принципів лівих партій (наприклад, націоналізація, зміцнення соціальної держави).

- поєднання ринкового лібералізму з соціальною прогресивністю;

- породження сумнівів з приводу реальності існування соціальної держави;

- підозріле ставлення до бюрократичних структур національної держави;

- орієнтація на «децентралізацію влади, федералізм, регіоналізм та місцеве самоуправління»;

- розвиток політики, націленої на вирішення конкретних проблем;

- укоріненість в найбільш розвинутих суспільствах та серед молодих, освічених і забезпечених верств населення

Тестові завдання для перевірки знань розділу 4

1. Ідеологія, що ставить на меті створення незалежної, автономної від існуючої держави території:

- а) автономізм;
- б) марксизм;
- в) радикалізм;
- г) нацизм.

2. Один з різновидів тоталітаризму. Політична ідеологія в нацистській Німеччині. Проголошував створення та затвердження расово чистої держави «Арійської раси»:

- а) автономізм;
- б) марксизм;
- в) радикалізм;
- г) нацизм.

3. Ідеологія, соціально-політичне та філософське вчення про закони боротьби за повалення капіталістичного ладу і побудову комуністичного суспільства:

- а) автономізм;
- б) марксизм;
- в) радикалізм;
- г) нацизм.

4. Крайня, безкомпромісна відданість будь-яким ідеологіям:

- а) автономізм;
- б) марксизм;
- в) радикалізм;
- г) нацизм.

5. Ідеологія, що ґрунтується на людській свободі та заперечує примусове управління:

- а) лібералізм;
- б) консерватизм;
- в) анархізм;
- г) комунізм.

6. Політична ідеологія, яка прагне встановити майбутнє без соціальних класів або формалізованої державної структури, з організацією суспільства, яка заснована на суспільній власності на засоби виробництва:

- а) лібералізм;
- б) консерватизм;
- в) анархізм;
- г) комунізм.

7. Ідеологія, що проголошує права та свободи людини найвищою цінністю і встановлює їх правовою основою суспільного і економічного порядку:

- а) лібералізм;
- б) консерватизм;
- в) анархізм;
- г) комунізм.

8. Ідеологічна прихильність традиційним цінностям і порядкам. Відстоює збереження традицій суспільства, його інститутів і цінностей:

- а) лібералізм;
- б) консерватизм;
- в) анархізм;
- г) комунізм.

9. Ідеологія в межах тоталітарних поглядів, яка проповідує форму правління диктаторського типу з характерними ознаками: мілітаризм, націоналізм, антилібералізм, ксенофобія, реваншизм, шовінізм, вождизм, антикомунізм, етатизм:

- а) монархізм;
- б) націоналізм;
- в) соціалізм;
- г) фашизм.

10. Ідеологія, основним принципом якої є теза про цінність нації як вищої форми суспільної єдності, її первинності в державі:

- а) монархізм;
- б) націоналізм;
- в) соціалізм;
- г) фашизм.

11. Сукупність різних ідеологій, метою яких є встановлення, збереження чи реставрація монархій:

- а) монархізм;
- б) націоналізм;
- в) соціалізм;
- г) фашизм.

12. Сукупність ідеологій, що характеризуються державним і громадським контролем над економікою, засобами виробництва та розподілом ресурсів:

- а) монархізм;
- б) націоналізм;
- в) соціалізм;
- г) фашизм.

13. Ідеологія, метою якої є об'єднання та відродження єврейського народу:

- а) сіонізм;
- б) пацифізм;
- в) синдикалізм;
- г) лібертарізм.

14. Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що передбачає об'єднання робочих у синдикати з метою управління промисловістю:

- а) сіонізм;
- б) пацифізм;
- в) синдикалізм;
- г) лібертарізм.

15. Ідеологія опору насильству заради його зникнення:

- а) сіонізм;
- б) пацифізм;
- в) синдикалізм;
- г) лібертарізм.

16. Ідеологія, що виступає за свободу, засновану на відсутності влади людини над людиною в соціальній структурі:

- а) сіонізм;
- б) пацифізм;
- в) синдикалізм;
- г) лібертарізм.

17. Ідеологія індійського національно-визвольного руху, розроблена М. Ганді, яка заснована на досягненні незалежності мирними, ненасильницькими засобами:

- а) волюнтаризм;
- б) гандізм;
- в) індивідуалізм;
- г) ісламізм.

18. Ідеологія, яка протиставляє себе придушенню особистості суспільством або державою та є протилежністю колективізму:

- а) волюнтаризм;
- б) гандізм;
- в) індивідуалізм;
- г) ісламізм.

19. Релігійно-політична ідеологія, де всі питання будуть вирішуватися на основі норм Шаріату:

- а) волюнтаризм;
- б) гандізм;
- в) індивідуалізм;
- г) ісламізм.

20. Ідеологія в межах анархістських поглядів, за якою всі форми об'єднань повинні бути добровільними та яка виступає проти агресивного насилля або примусу:

- а) волюнтаризм;
- б) гандізм;
- в) індивідуалізм;
- г) ісламізм.

21. Британська версія класичного консерватизму:

- а) прогресивізм;
- б) фабіанство;
- в) торізм;
- г) реформізм.

22. Політична ідеологія, що заперечує необхідність революції та відстоює можливість створення суспільства соціальної справедливості засобами поступового еволюційного наближення до соціалізму:

- а) прогресивізм;
- б) фабіанство;
- в) торізм;
- г) реформізм.

23. Ідеологія в межах соціалістичних поглядів, що передбачає реформістсько-соціалістичні ідеї Лейбористської партії Великобританії:

- а) прогресивізм;
- б) фабіанство;
- в) торізм;
- г) реформізм.

24. Сукупність ідей, з пропагандою соціального прогресу в суспільстві шляхом реформ, які протиставляються консерватизму та традиціоналізму:

- а) прогресивізм;
- б) фабіанство;
- в) торізм;
- г) реформізм.

25. Релігійно-політична ідеологія, в основі якої лежать уявлення про духовну єдність мусульман всього світу незалежно від соціальної, національної або державної приналежності та про необхідність їх політичного об'єднання під владою вищого духовного глави:

- а) мінархізм;
- б) панісламізм;
- в) операїзм;
- г) джорджізм.

26. Ідеологія, в основі якої лежить ідея, що кожен володіє створеним ним продуктом, проте всі природні блага належать в рівній мірі всьому людству:

- а) мінархізм;
- б) панісламізм;
- в) операїзм;
- г) джорджізм.

27. Різновид марксизму в Італії в 1960-х роках, який, пізніше сформувався в автономізм:

- а) мінархізм;
- б) панісламізм;
- в) операїзм;
- г) джорджізм.

28. Ідеологія лібертаріанства в контексті існування інституту держави у вигляді скорочення її функцій та повноважень уряду до необхідного мінімуму, що обмежується захистом свободи і власності кожної людини:

- а) мінархізм;
- б) панісламізм;
- в) операїзм;
- г) джорджізм.

29. Ідеологія, яка об'єднує боротьбу проти пригнічення жінок з марксистськими ідеями про експлуатацію:

- а) соціальна екологія;
- б) соціал-демократія;
- в) соціальний консерватизм;
- г) соціалістичний фемінізм.

30. Ідеологія, що виникла в рамках соціалізму та перейшла на позиції поступового вдосконалення капіталізму з метою утвердження соціальної справедливості і солідарності:

- а) соціальна екологія;
- б) соціал-демократія;
- в) соціальний консерватизм;
- г) соціалістичний фемінізм.

Контрольні запитання до розділу 4

1. Якими є умови виникнення політичної влади?
2. Що таке політична влада?.
3. Які ознаки політичної влади ви можете назвати?
4. Що таке політична система?
5. Які елементи політичної системи ви знаєте?
6. Що таке політична партія?
7. Які види політичних партій ви можете назвати?
8. Що таке політичний рух та чим від відрізняється від політичних партій?
9. Які види політичних рухів ви знаєте?
10. Які рівні політичної системи ви можете назвати?
11. Що таке політична ідеологія?
12. Які види політичних ідеологій ви пам'ятаєте?
13. Які риси нової політики ви знаєте?

Література до розділу 4

1. Бульбенюк С. С. Деякі аспекти розгляду соціопсихологічної природи феномену політичної влади. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2009. № 1. С. 119–123.
2. Бульбенюк С. С. Дослідження психології влади у системі сучасної політичної науки. *Політологічний вісник. Збірник наукових праць*. Київ. : ІНТАС, 2008. Вип. 38. С. 257- 267.
3. Бульбенюк С. С. Дослідницький концепт політичної влади. *Сучасна українська політика*. Київ. Вид-во «Центрсоціальних комунікацій», 2011. Вип. 23. С. 44 – 53.
4. Бульбенюк С. С. Провідні концепції політичної влади. Політичні науки та методика викладання соціальногуманітарних дисциплін. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 22. Київ. Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 47-51.
5. Бульбенюк С. С. Соціопсихологічна природа політичної влади: монографія. Київ. : КНЕУ, 2013. 215 с.
6. Колбеч Г. К. Політика: Основні концепції в суспільних науках. Перек. з англ. Київ. Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 127 с.
7. Мінаєва І. М. Складові поняття "публічна влада" Державне будівництво. 2008. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2008_1_69 (дата звернення: 12.01.2020).
8. Парсонс Т. О. О понятии «политическая власть» / Пер. с англ. Антология мировой политической мысли : В 4-х т. Москва., 1997. Т. 2.
9. Пролеєв С. Метафізика влади : монографія. Київ. Наукова думка, 2005. 324 с.
10. Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації: Монографія. За заг. ред. Н. Р. Нижник. Чернівці: Технодрук, 2008. 432 с.
11. Тоффлер О. Проблемы власти на пороге XXI столетия. Пер. с англ. *Свободная мысль*. 1992. № 2. С. 113-120.
12. Траверсе О. Політична влада і лідерство у зв'язках суспільної взаємодії. *Сучасна українська держава: історичні імперативи становлення, тенденції та проблеми розвитку*. Збірник. Київ. ІПіЕНО, 2006. С. 277-290.
13. Цокур Є. Політико-правові концепції феномену політичної влади. *Право України*, 2009. № 11. С. 132-138.
14. Яцура К. Г. Концепція політичної влади в соціології Т. Парсонса. *Сучасне суспільство*, 2013. №1. С85-92.
15. Clark T. N., Inglehart R. *The New Political Culture: Changing Dynamics of Support for the Welfare State and Other Policies in Postindustrial Societies*. N. Y. : Guilford Press, 1998. PP. 137-166.

Розділ 5 ДЕРЖАВНА ВЛАДА

5.1. Принципи політичної влади

5.2. Характер державної влади

Державна влада, є різновидом соціальної та політичною за суттю, за якої суб'єктом виступає держава в особі її державних органів

Публічний характер державної влади: виступає від імені всього суспільства (народу)

Територіальний характер державної влади: держава розповсюджує свою владу в межах державних кордонів

Верховний характер державної влади: принцип верховенства діє по відношенню до всіх інших суб'єктів

Примусовий характер державної влади: у разі необхідності державна влада забезпечується за допомогою легалізованого примусу

Універсальний характер державної влади: державна влада охоплює всі сфери суспільного життя

Фіскальний характер державної влади: державна монополія на встановлення єдиної системи податків зборів та мита

Правоустановчий характер державної влади: держава виступає в якості основного правотворчого суб'єкта

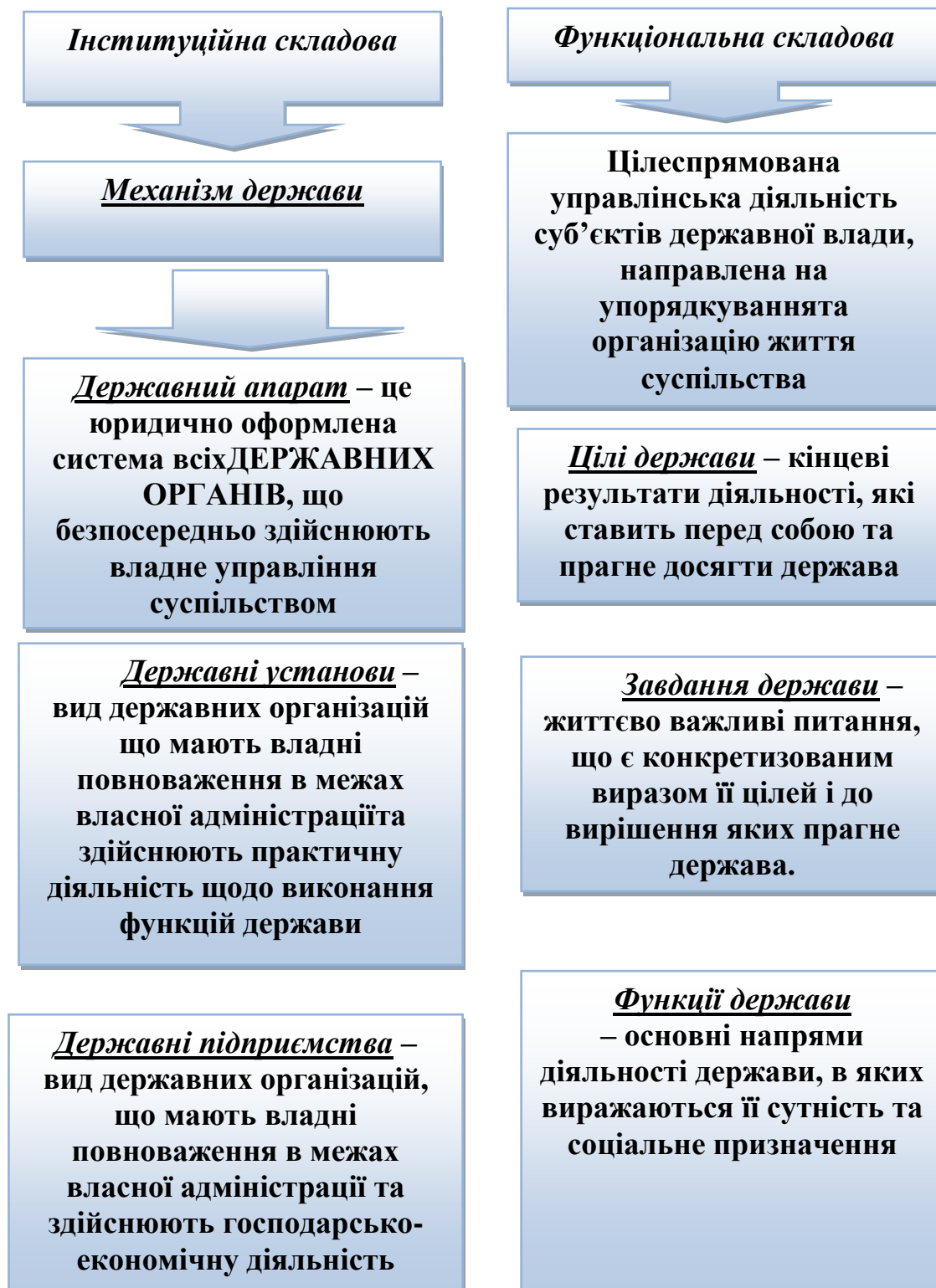
5.3. Структура державної влади

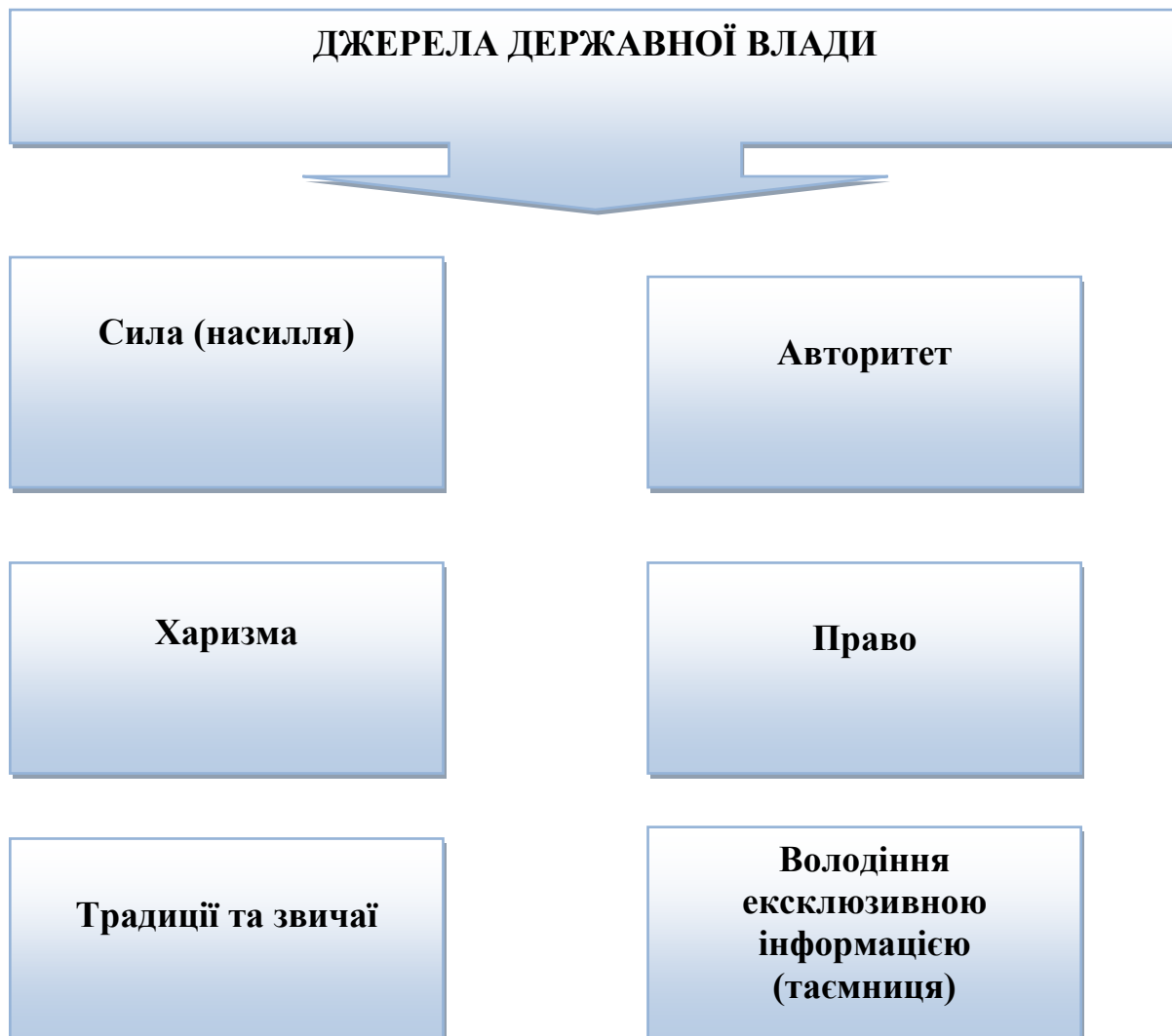
5.4. Методи державної влади

5.5. Інституційна та функціональна складова державної влади

5.6. Джерела державної влади за М. Вебером

5.7. Правові форми реалізації державної влади

Правові форми реалізації державної влади: однорідні за рисами та властивостями прояви владної діяльності державних органів, пов'язані зі створенням правових актів

***Правотворча форма* уповноважених державних органів, яка пов'язана із підготовкою та прийняттям нормативно-правових актів та інших форм-джерел права**

***Правоохоронна форма* судових та правоохоронних органів, пов'язана із захистом прав і свобод людини, запобіганням і припиненням правопорушень, притягненням винних осіб до юридичної відповідальності**

***Правозастосовна форма* уповноважених державних органів, пов'язана із вирішенням конкретних юридичних справ шляхом прийняття актів застосування норм права, що мають персоніфікований характер**

***Правоінтерпретаційна форма* уповноважених державних органів, пов'язана із прийняттям актів тлумачення норм права, в яких роз'яснюється зміст правових норм**

***Правустановча форма* представницьких або установчих органів державної влади по формуванню вторинних органів державної влади**

5.8. Організаційні форми реалізації державної влади

Організаційні форми реалізації державної влади: однорідні за рисами та властивостями прояви владної діяльності державних органів, що мають організаційний характер

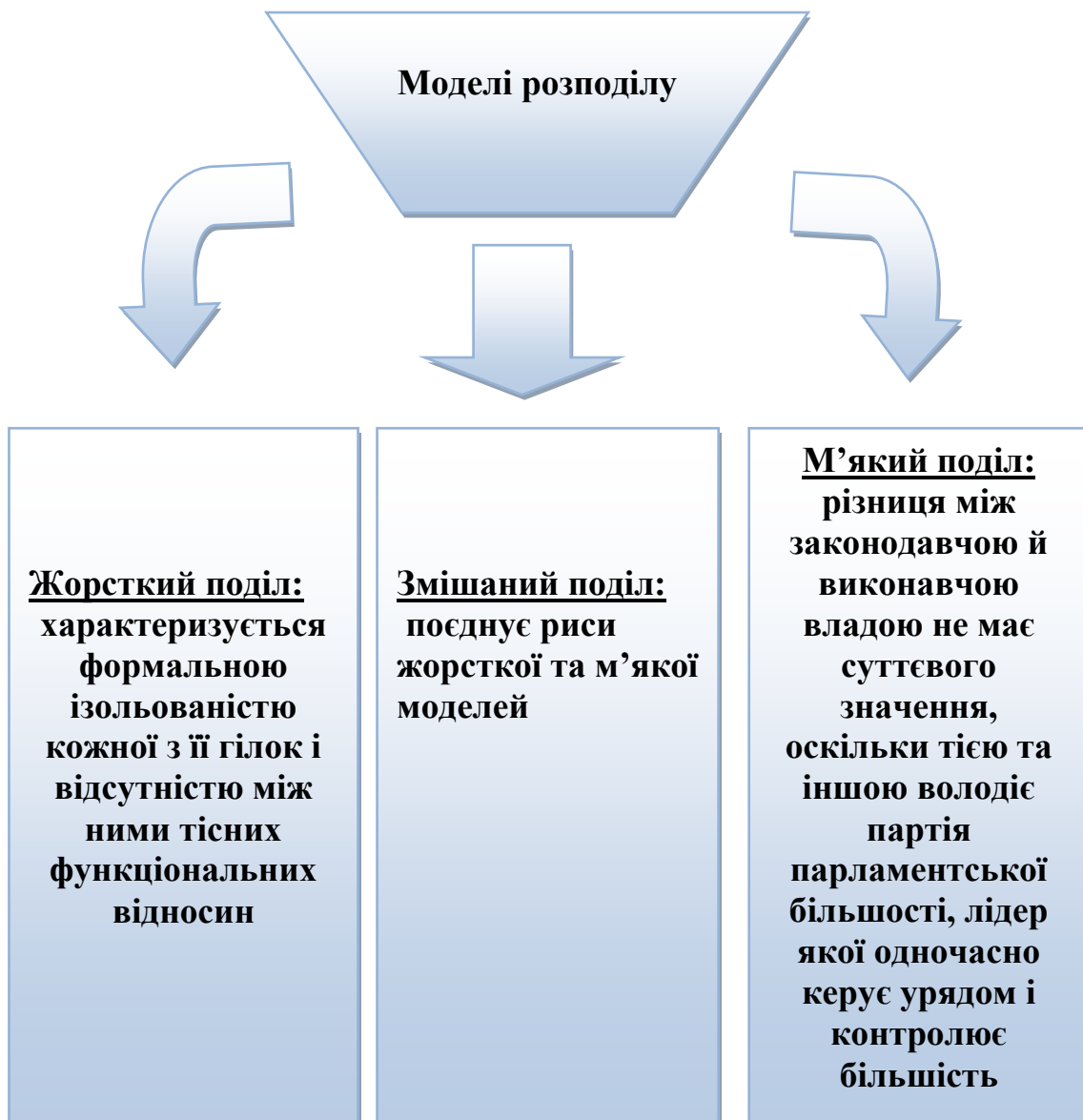
***Організаційно-регламентуюча форма* державних структур із забезпечення функціонування державних органів, пов'язана з підготовкою проектів документів, організацією проведення виборів, референдумів тощо**

***Організаційно-господарська форма* – оперативно-технічна та господарська робота, пов'язана з бухгалтерським обліком, статистикою та логістикою**

***організаційно-ідеологічна форма* ідеологічного забезпечення виконання різних функцій держави, пов'язана з роз'ясненням нових правових актів та формуванням суспільної думки**

5.9. Моделі розподілу державної влади

Мета розподілу влади:
покликана запобігти можливості зосередження повноти влади в руках однієї особи чи державного органу

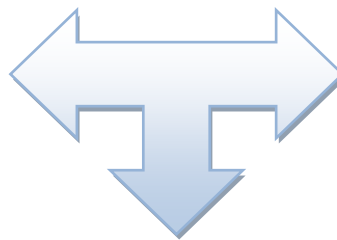

5.10. Гілки державної влади

Гілка державної влади – сукупність державно-владних повноважень, здійснюваних самостійними і однорідними державними органами, які є відокремленою структурою в державному механізмі, що реалізують свої функції в межах специфічних форм, методів і процедур

Загальноприйнятим є розподіл державної влади на три гілки:

Законодавча влада:
одна з гілок державної влади, яка реалізує правотворчу (законотворчу) діяльність держави шляхом прийняття законів та інших нормативно-правових актів через представницький однопалатний (принцип монокамералізму) або двопалатний (принцип бікамералізму) законодавчий орган

Судова влада:
самостійна гілка державної влади, яка здійснюється системою судів, що покликані вирішувати правові суперечки між суб'єктами правових відносин, та повноважені на розгляд справ щодо відповідності законів конституції і підзаконних нормативних актів законам

Виконавча влада:
Система органів державної влади, які реалізують внутрішню та зовнішню державну політику, спрямовану на виконання законів, та керівництво сферами суспільного життя

5.11. Атипові гілки державної влади

Атипові гілки державної влади:
спеціалізована система державних органів в механізмі держави, яка здійснює свої функції в особливих специфічних формах

Наглядова влада:

сукупність державно-владних повноважень, які здійснюються системою незалежних органів з метою підвищення рівня законності у встановлених законом рамках спеціальними методами відносно непередбачених в службовому відношенні суб'єктів в зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням законів державними органами та посадовими особами

Президентська влада:

сукупність державно-владних повноважень глави держави, які здійснюються в межах закону з метою забезпечення єдності та суверенності державної влади за допомогою спеціально створених та передбачених органів

Виборча влада:

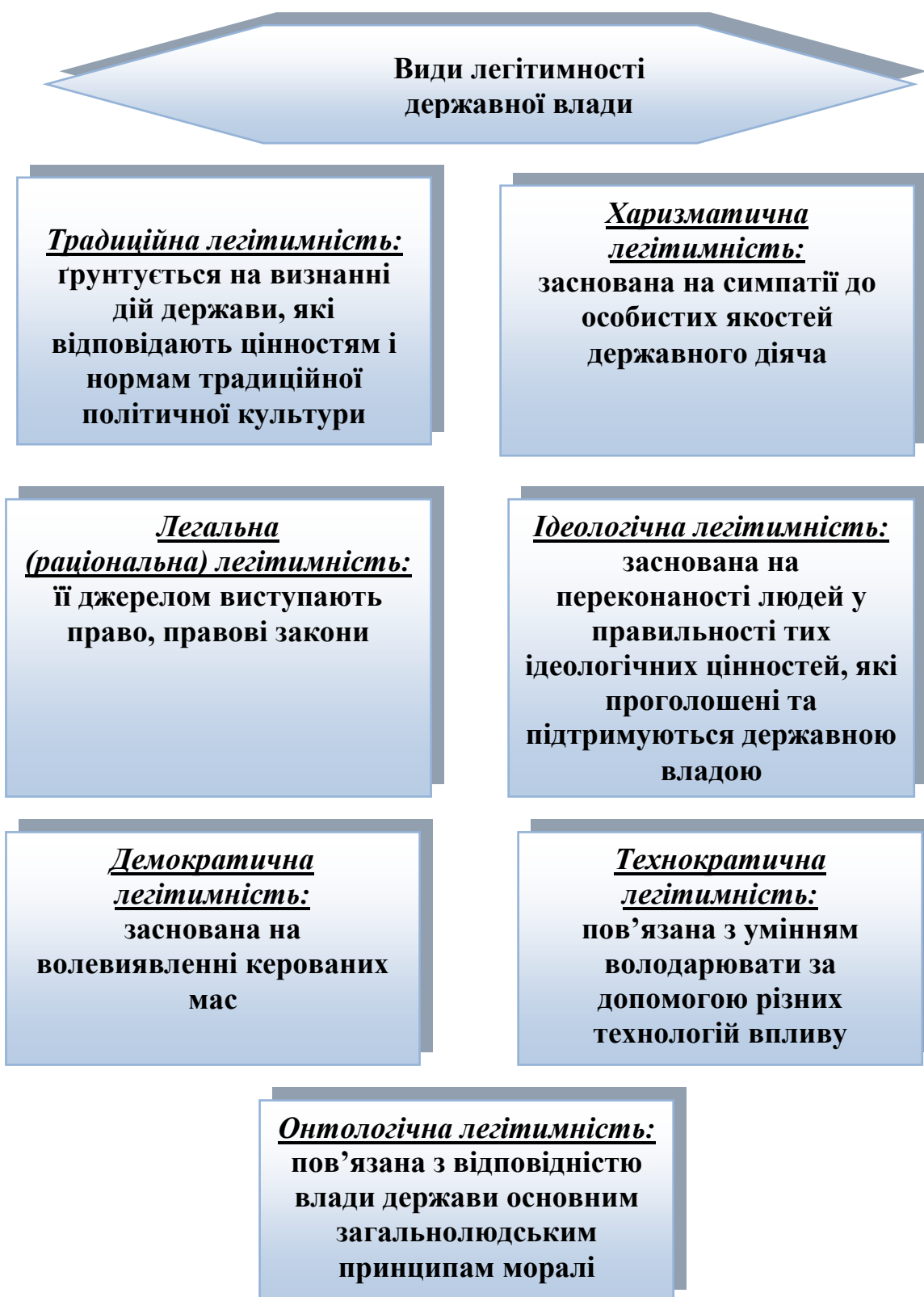
сукупність державно-владних повноважень, які здійснюються в межах закону спеціально створеною системою органів державної влади з метою ефективності та законності проведення виборів для підвищення ступеня легітимності виборчих органів державної влади

5.12. Легітимність державної влади

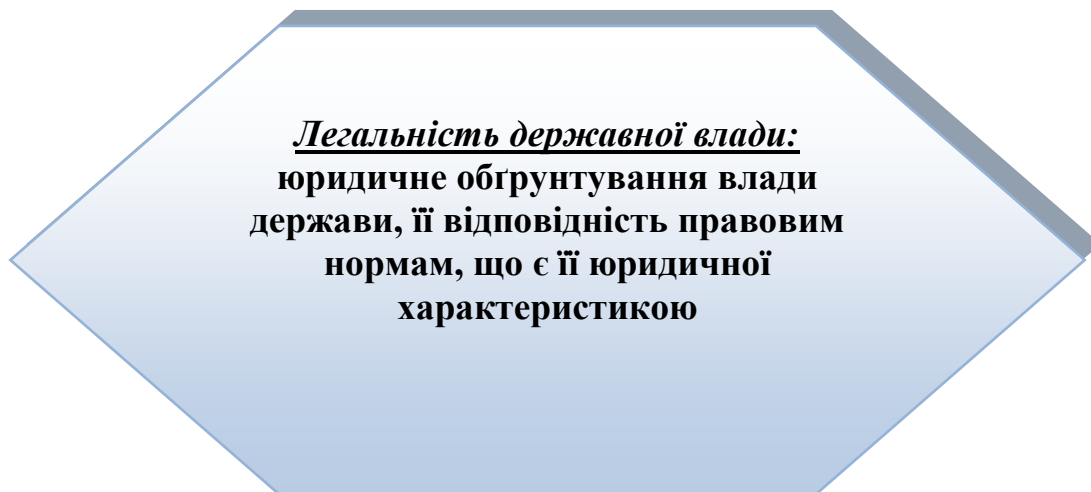
5.12.1. *Поняття та сутність легітимності державної влади*

5.12.2. Види легітимності державної влади

5.13. Легальність державної влади

юридична правомірність утворення державної влади

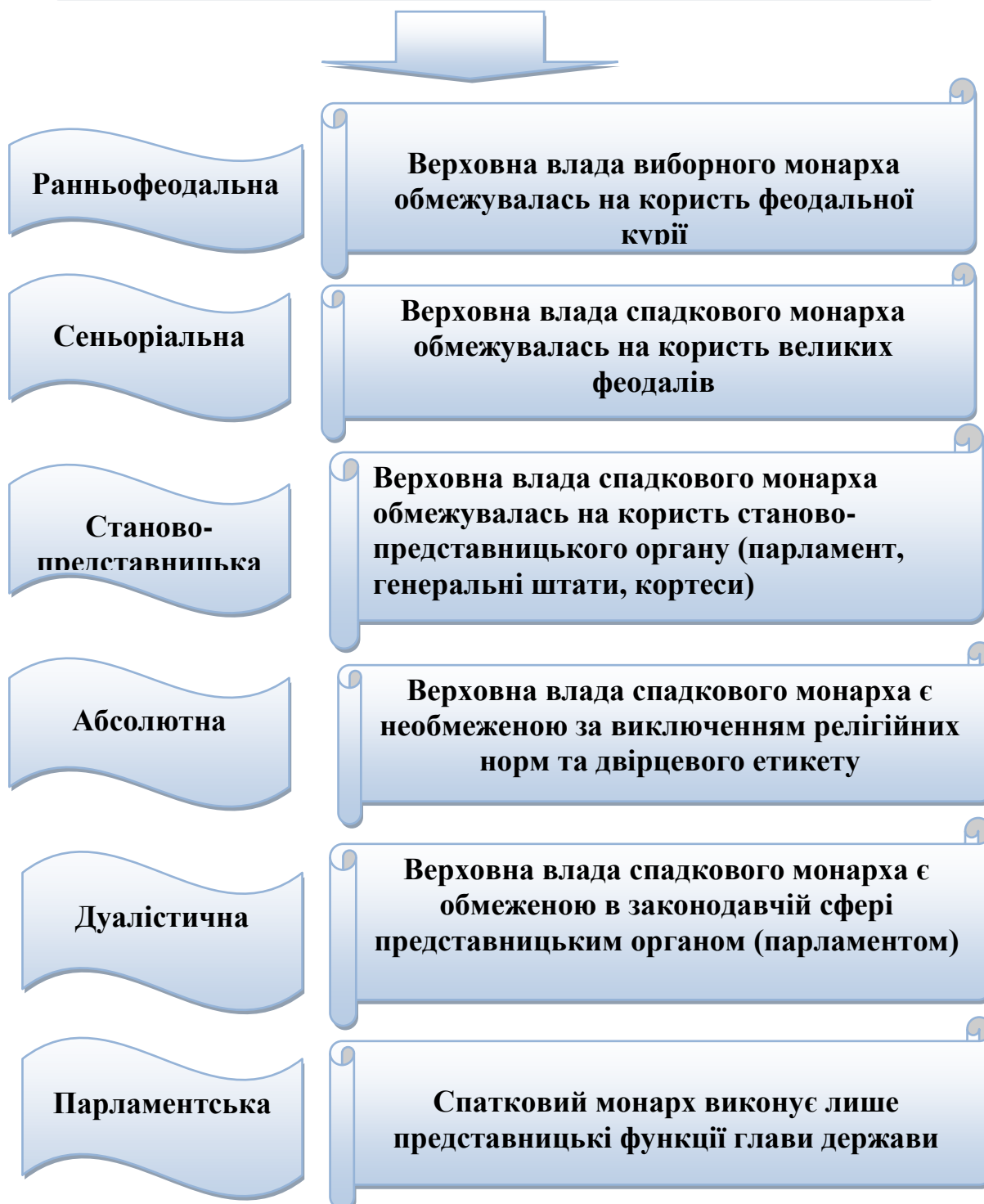
**узаконення діяльності держави, яка ґрунтується на
правових нормах**

**відповідність функціонування держави чинному
законодавству**

5.14. Специфіка державної влади

5.14.1. Специфіка державної влади в основних формах монархій

Характерні риси верховної влади монархії:
спадковість, одноосібність

5.14.2. Специфіка владних повноважень в основних формах республік

5.14.3. Специфіка владних повноважень в деяких атипових формах правління

Характерні риси верховної влади суб'єктивні:

5.15. Специфіка побудови влади окремих держав

Таласократія	Влада, що ґрунтується на пануванні на морях, влада «морських» держав(напр.: Британська Імперія XIX ст.)
Телурократія	Влада держав, що спирається на панування на суші, влада внутрішніх держав(напр.: Республіка Білорусь)
Партократія	Влада в державі з однопартійною системою, як правило, виступає ознакою тоталітаризму (напр.: КНДР)
Діархія	Двовладдя, рівність статусу двох вищих посадових осіб держави (напр.: влада двох Архагетів в державі Лакедемон)
Диктатура	Реалізація державної влади, коли вся повнота державної влади належить одній політичній позиції, за якою стоїть або одна людина, або група осіб: партія, союз, клас (напр.: диктатура пролетаріату в Радянській Росії в 1918-1920 рр.)

5.16. Специфіка державної влади залежно від форми державного (політичного) режиму

Демократичний режим	Верховна влада належить народу, який реалізує її за допомогою засобів прямої та представницької демократії
Тоталітарний режим	Всеохоплюючий контроль держави над суспільством
Авторитарний режим	Зосередження верховної влади у глави держави: абсолютного монарха, диктатора, президента
Кланово-олігархічний режим	Псевдodemократичний режим, де реальна влада належить кланово-олігархічним групам
Неототалітарний режим	Сучасні форми тоталітаризму, на кшталт цифрового тоталітаризму соціальних кредитів, що розвиває КНР

Тестові завдання для перевірки знань розділу 5

1. Монархія – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

2. Республіка – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

3. Федерація – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

4. Конфедерація – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

5. Імперія – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

5. Унітарна форма – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

6. Авторитарна форма – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;

- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

7. Тоталітарна форма – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

8. Демократична форма – це:

- а) форма державного правління;
- б) форма державного устрою;
- в) форма державної влади;
- г) форма державного політичного режиму.

9. Державний лад, де верховна влада належить народу:

- а) демархія;
- б) аристократія;
- в) демократія;
- г) геократія.

10. Двовладдя, рівність статусу двох вищих посадових осіб держави:

- а) демархія;
- б) аристократія;
- в) демократія;
- г) діархія.

11. Реалізація державної влади, коли вся повнота державної влади належить одній політичній позиції, за якою стоїть або одна людина (диктатор), або група осіб: партія, союз, клас:

- а) демархія;
- б) диктатура;
- в) демократія;
- г) діархія.

12. Всеохоплююча влада держави над суспільством:

- а) демархія;
- б) диктатура;
- в) етатократія;
- г) діархія.

13. Влада в державі з однопартійною системою:

- а) партократія;
- б) диктатура;
- в) етатократія;
- г) діархія.

14. Влада, яка спирається на панування на морях, влада «морських» держав:

- а) таласократія;
- б) диктатура;
- в) етатократія;
- г) діархія.

15. Влада держав, яка спирається на панування на суші:

- а) таласократія;
- б) телурократія;
- в) етатократія;
- г) діархія.

Контрольні запитання до розділу 5

1. Які принципи державної влади ви знаєте?
2. У чому полягає специфіка характеру державної влади?
3. Яким чином взаємопов'язані структурні елементи державної влади?
4. Які методи реалізації державної влади ви знаєте?
5. Які джерела державної влади ви можете назвати?
6. Які елементи інституційної складової ви знаєте?
7. Які елементи функціональної складової ви знаєте?
8. Які правові форми реалізації державної влади ви знаєте?
9. Які організаційні форми реалізації державної влади ви знаєте?
10. У чому полягає мета розподілу державної влади?
11. Які гілки державної влади існують за класичним варіантом розподілу?
12. Що таке атипові гілки державної влади?
13. У чому полягає легітимність державної влади?
14. Які види легітимності державної влади ви знаєте?
15. Що таке легальність державної влади?
16. У чому полягає специфіка владних повноважень в державах з різними формами правління?
17. У чому полягає специфіка організації державної влади залежно від форм державного (політичного) режиму?

Література до розділу 5

1. Бориславська О. М., Різник С. В. Організація державної влади в сучасному світі. *Конституційно-правова енциклопедія*. Львів. ПАІС, 2013. 456 с.
2. Голубева Л. А. Нетипичные ветви государственной власти в механизме современного государства: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Санкт Петербург, 2009. 18 с.
3. Погорілко В. Ф. Публічна влада. *Юридична енциклопедія*: в 6 т. Київ. Укр. Енцикл., 2003. Т.5. 280 с.
4. Рабінович П. М. Державна влада. *Юридична енциклопедія*: В 6 т. Київ. Укр. Енциклоп., 1999. Т.2. 380 с.
5. Талдикін О. В. Ідеологічна складова олігархічного державного (політичного) режиму в контексті порушення прав людини. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 15 березня. 2019. Дніпро. ДДУВС. 2019. С.50-51.
6. Талдикін О. В. Квазідержавна: поняття види. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 27 січня 2017 року м. Дніпро. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. С. 45-50.
7. Талдикін О. В. Криза держав: типологія відповідно до соціально-економічної формації та форми держави. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 13 березня 2020 р. Дніпро. ДДУВС, 2020. С. 60-62.
8. Талдикін О. В. Поняття та класифікація квазідержав. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 110-116.
9. Талдикін О. В. Сучасні недемократичні форми державного (політичного) режиму. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 1 (98). С. 44-50.
10. Талдикін О. В. Тоталітарний політичний режим в умовах глобалізації. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції., 22 лютого 2019 р. Дніпро. ДДУВС, 2019. С. 122-125.
11. Талдыкин А. В. Реальный (абсолютный) суверенитет держави та його складові в умовах глобалізації. *Проблемы правового регулирования общественных отношений: теория, законодательство, практика*. Сб. материалов Межд. науч.-практ. конф. Брест, 23-24 нояб. 2018 г. С.180-183.
12. Фрицький Ю. О. Теоретичні засади державної влади: Автореф. дис... д-ра юрид. наук. Київ, 2009. 38 с.
13. Чехович Т. В. Проблемні питання державної влади в Україні URL: <http://vuzliv.com/content/view/117/112>. (дата звернення: 20.03.2020).

Розділ 6 ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА

6.1. Поняття та ознаки інформаційної влади

Інформаційна влада –
здатність суб'єктів та носіїв інформації
впливати на формування суспільної
свідомості та суспільної думки на
актуальні питання політичного,
економічного та суспільного життя у

Джерело влади: монополія на ексклюзивну інформацію

Мало залежить від особистості агента впливу

**Базується на тому, наскільки надійною і достовірною сприймається
важлива інформація**

**Реалізується за допомогою спеціалізованих засобів передачі
інформації (ЗМІ, Інтернет)**

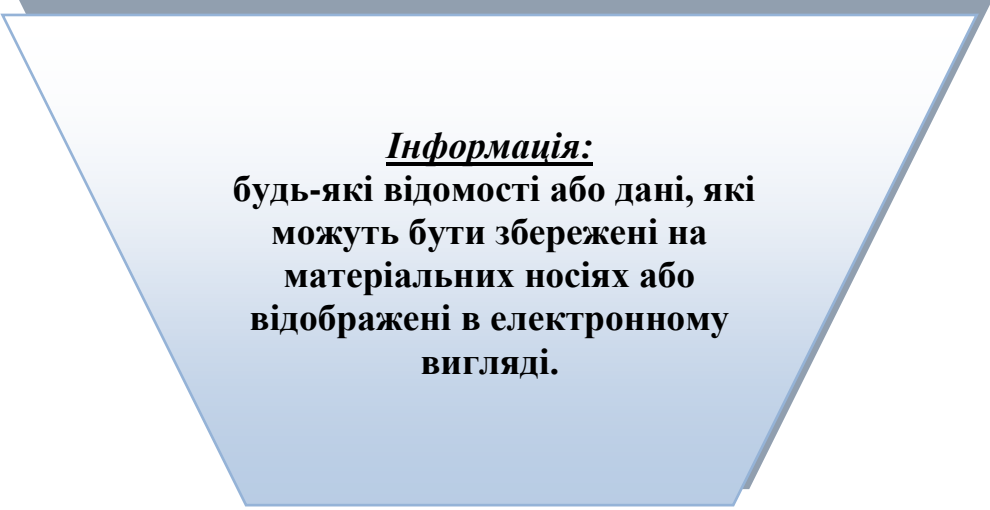
Ґрунтується на маніпулюванні інформацією та дезінформацією

Не передбачає примусових засобів впливу (*М'яка сила*)

Впливає лише на формування оціночних суджень

**Почала своє існування з того часу, коли людина взагалі набула
можливості фіксувати та передавати інформацію**

6.2. Принципи інформації влади

Інформація:
будь-які відомості або дані, які
можуть бути збережені на
матеріальних носіях або
відображені в електронному
вигляді.

Важливість (актуальність) інформації

Екстремальність або ексклюзивність інформації

Новизна інформації

Високе соціальне значення інформації

Політичний характер інформації

Неоднозначність інформації
(передбачає можливість маніпулювання)

6.3. Інтерпретації інформаційної влади

Інформаційна влада, що ґрунтується на доступі до необхідної та важливої інформації, умінні її використання з метою впливу на підлеглих

Інформаційна влада самої інформації як сукупності певних ідей, що прийняті до реалізації, а також влада суб'єктів, які реалізують ці ідеї в життя

Інформаційна влада як здатність суб'єктів (носіїв) інформаційної влади, за допомогою оволодіння важливими знаннями, селекції, інтерпретації, компонування та розповсюдження інформації впливати на формування суспільної свідомості в адресатів, з метою спрямування їх до діянь у заданому напрямі

Інформаційна влада як створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист важливої інформації

Інформаційна влада як специфічний вид влади, що впливає на політичну свідомість людей за допомогою цілеспрямованого поширення або застосування інформації

Інформаційна влада як можливість впливу на людей за допомогою наукових знань та інформації

6.4. Функціональні підходи до розуміння ЗМІ

Авторитарний підхід:

передбачає розуміння функцій ЗМІ лише в контексті сприяння реалізації політики уряду та служіння державі

Тоталітарний підхід:

передбачає розуміння функцій ЗМІ в якості пропаганди боротьби з ворогами держави і нації

Ліберальний підхід:

ґрунтується на свободі волі та декларує наступні цілі ЗМІ: інформування, вільний доступ до інформації, ринок інформації, сприяння дозвіллю та контроль за діями офіційної влади

Концепція соціальної відповідальності:

Інформативність ЗМІ, інформація - товар, сприяння дозвіллю, дискусійний характер вирішення конфліктних ситуацій, відповідальність за неправдиву інформацію

6.5. Суб'єкти та носії інформаційної влади

6.6. Інформаційне суспільство

Інформаційне суспільство – концепція постіндустріального суспільства; нова історична фаза розвитку цивілізації, де головними продуктами виробництва є інформація і знання

ознаки

Збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства

Зростання частки інформаційних комунікацій, продуктів та послуг у валовому внутрішньому продукті

Створення глобального інформаційного простору, який забезпечує:

- а) ефективну інформаційну взаємодію людей;**
- б) доступ до світових інформаційних ресурсів;**
- в) задоволення потреб в інформаційних продуктах та послугах.**

В інформаційному суспільстві отримує нові перспективи розвитку такий вид влади, як інформаційна

В інформаційному суспільстві будь-яке рішення і справа правлячої еліти дуже швидко стають відомими усім зацікавленим суспільним групам, особливо, якщо вони йдуть усупереч з їх інтересами і поглядами

Суспільна думка в інформаційну епоху перетворюється в реальну політичну силу, яку не може ігнорувати жодна політична партія чи уряд

6.7. Нетократія

Нетократія (англ. *Netocracy* влада мережі) – нова форма управління суспільством, у межах якої основною цінністю є не матеріальні предмети (гроші, нерухомість і т. д.), а інформація

Характерні риси

Суб'єкти нетократії як куратори мереж визначають зміст владних відносин не через накази, підпорядкування, покарання, а через латентне нормування поведінки як сукупності правил у відповідності із загальним інтересом

Об'єктом нетократії виступають усі користувачі інтернет-мережі, (*консьюмтаріат* - від англ. consumer proletariat – пролетаріат споживачів)

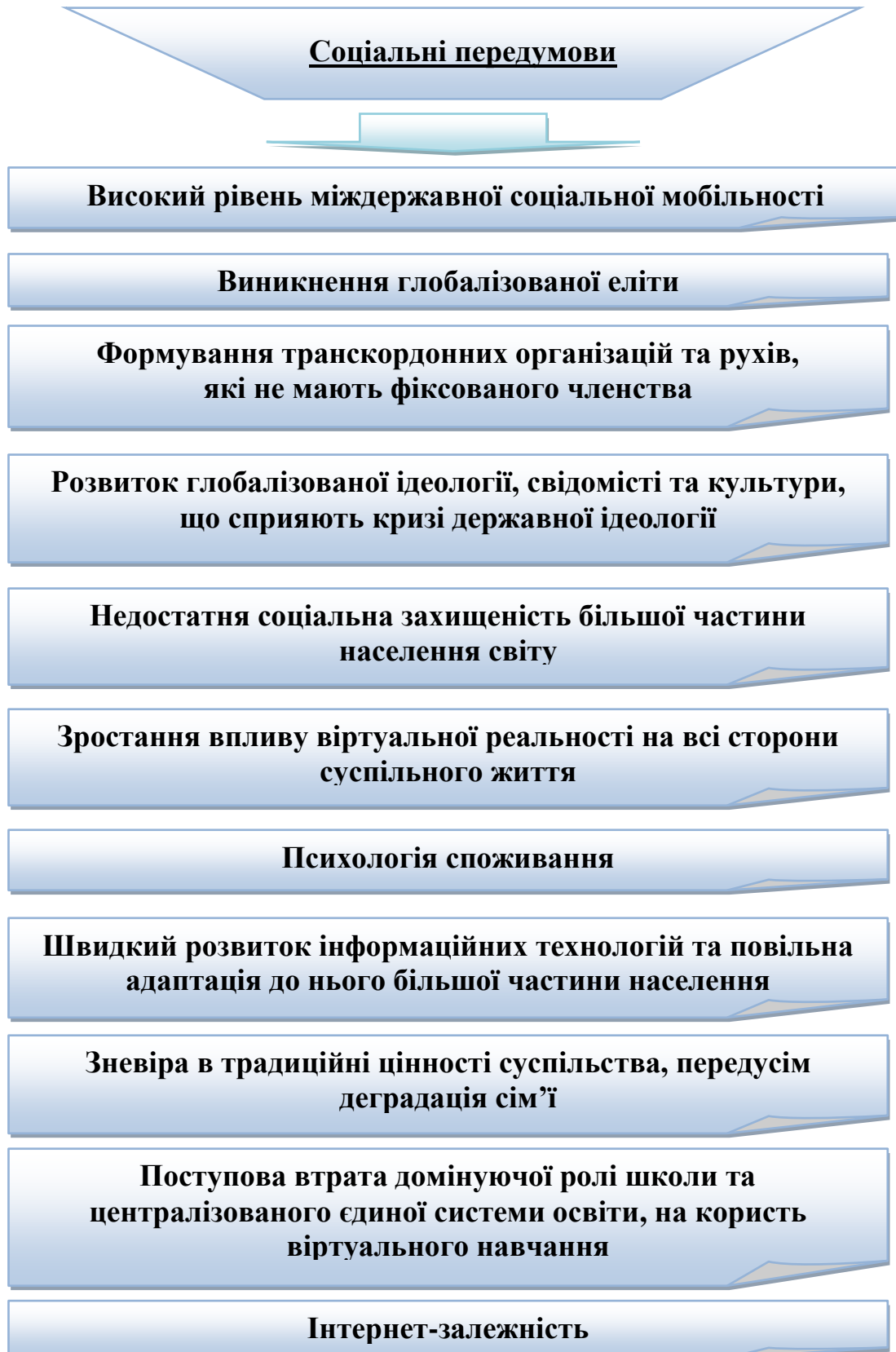
Особливість влади мережі полягає в тому, що суб'єкти і об'єкти такої влади не пов'язані між собою структурно, а об'єднані схожими цінностями, поглядами та інтересами.

Відносини об'єкта до суб'єкта будуються на добровільних умовах

Мотивація об'єкта ґрунтується на особистій зацікавленості та внутрішній переконаності.
Ефективність сили такої мотивації досягається тим, що при ідентифікації має місце ілюзія ототожнення суб'єкта та об'єкта. Об'єкт сприймає справу суб'єкта, як власну, завдяки ще одній важливій особливості – ***інтерактивності*** суб'єкта.

6.8. Передумови виникнення нетократії

6.8.1. Соціальні передумови виникнення нетократії

6.8.2. Економічні передумови виникнення нетократії

6.8.3. Політичні передумови виникнення нетократії

Політичні передумови

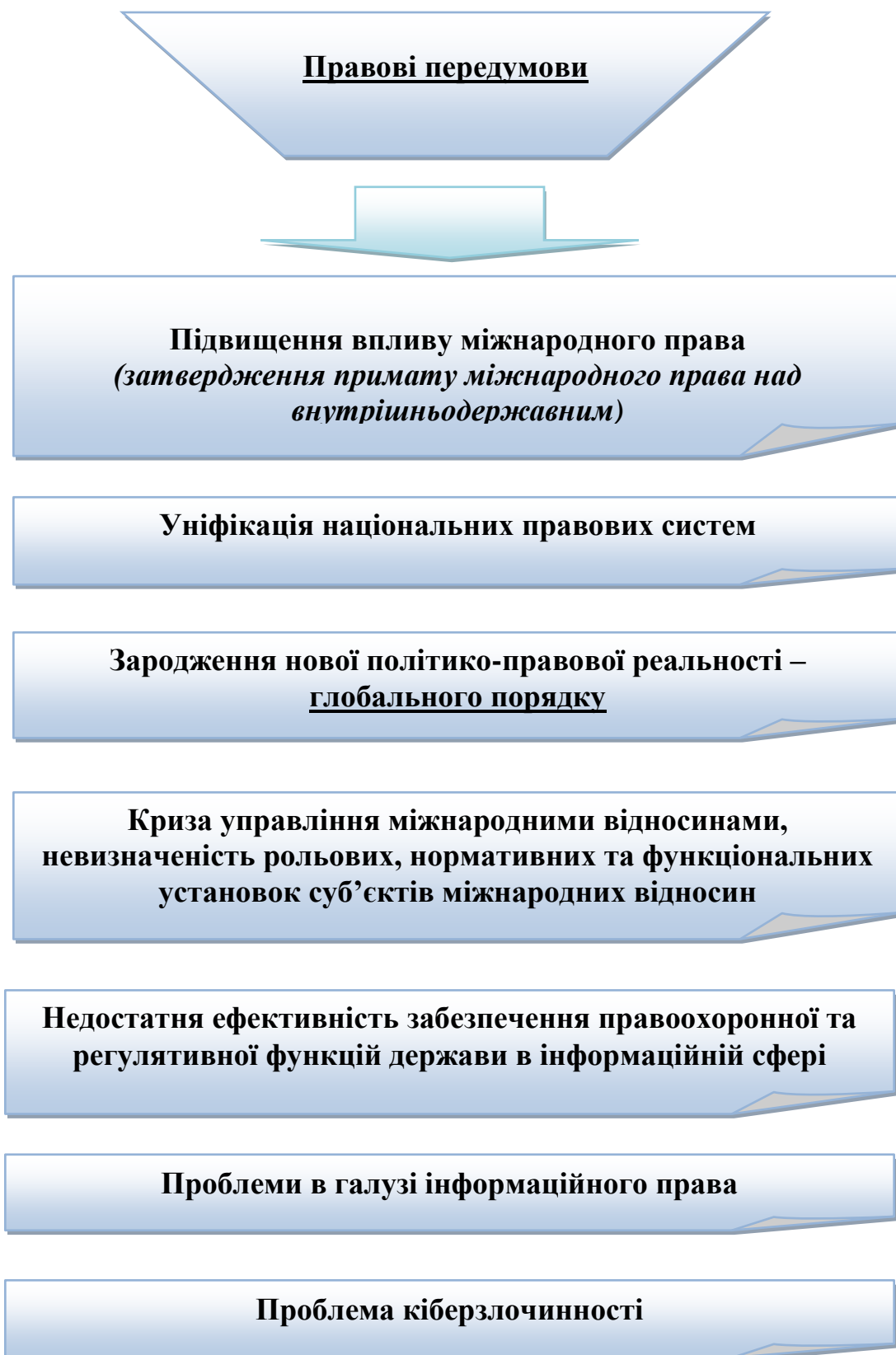
Криза демократичних політичних режимів

Зневіра в ефективність традиційних програм політичних партій та трансмутація старих демократичних ідеологій

Зменшення впливу держав на глобальному рівні та зростання впливу наддержавних глобалізованих утворень

Відсутність реальних авторитетів серед державних та політичних діячів (*Криза правлячої еліти*)

6.8.4. Правові передумови виникнення нетократії

6.8.5. Інформаційно-технологічні передумови виникнення нетократії

Інформаційно-технологічні передумови

**Цифрові мережі створюють інформаційно-технологічну
основу нетократичного суспільства**

Тотальна комп'ютеризація та медіалізація суспільства

Швидкий розвиток інформаційних технологій

**Вільний та постійно зростаючий доступ до інформаційного
потоків став невід'ємною частиною життя**

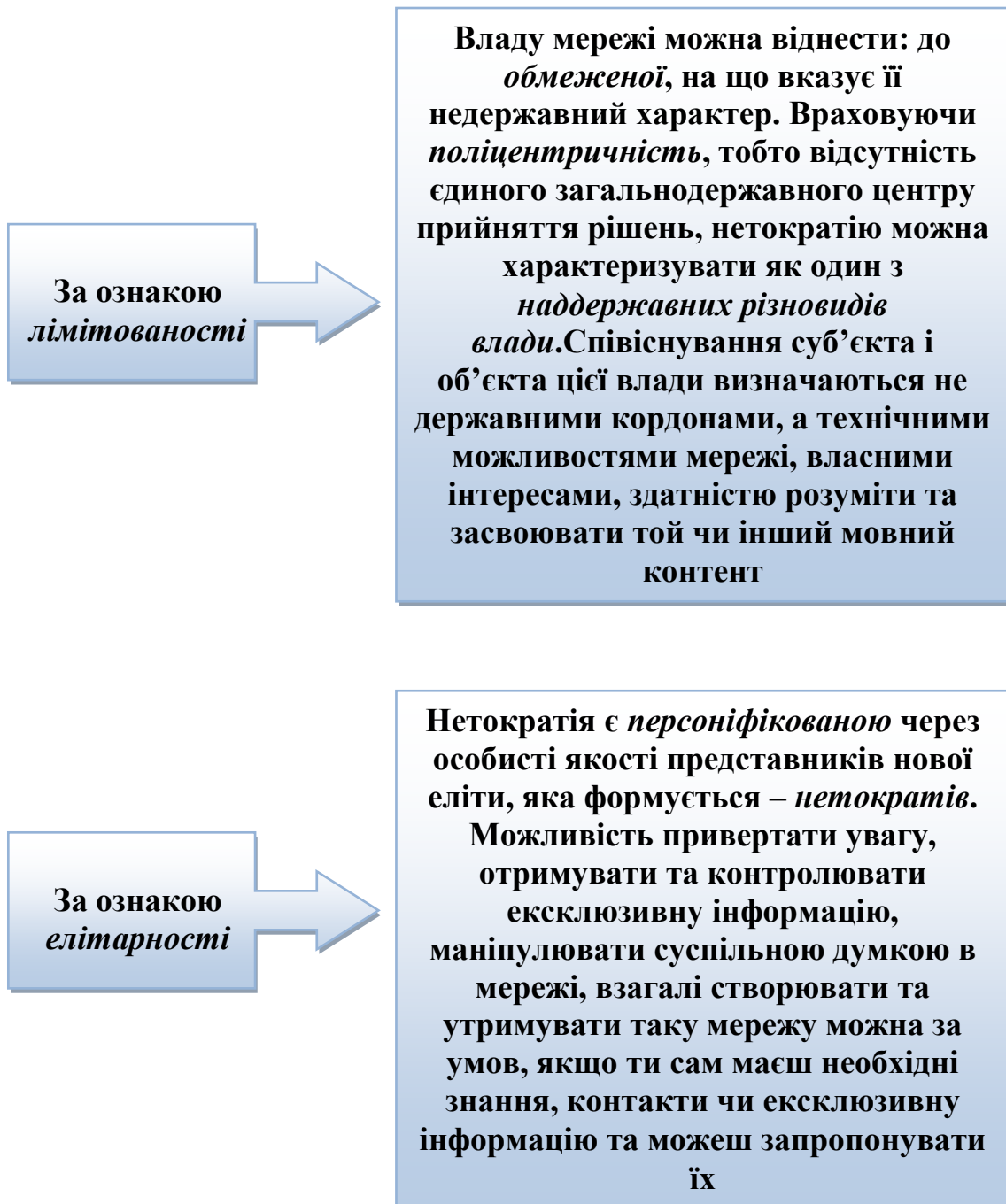
**Формування мережевої монополії на ексклюзивну
інформацію**

**Значне розширення можливостей віртуальної реальності
для миттєвого отримання інформації, необмеженого
спілкування та задоволення власних потреб та інтересів**

**Віртуальна реальність стала частиною оточуючого
середовища**

**деградація друкованих видань, преси як основних носіїв
інформації та їх заміна на електронні джерела**

6.9. Класифікація нетократії за ознаками влади В. В. Ільїна

За ознакою
парціальності

Нетократія не є ліцензованою. Поліцентричність та мережева структура виключають саму ідею проведення власних цензів, запровадження нагляду (цензури) за владною діяльністю. Дискримінація та функціонування чисельних цензів (майнового, освітнього, морального, класового, станового, осілості та ін.) видаються просто не можливими в таких умовах

За ознакою
корпоративності

Нетократію можна віднести до *кастової*. Нова еліта, яка поступово формується нетократами, є своєрідною *котерією* – згуртованим замкненим угрупованням, що лобіює власні корисні цілі, не відображає та й не може відображати умонастроїв і громадянської волі всього населення

За ознакою
моральності

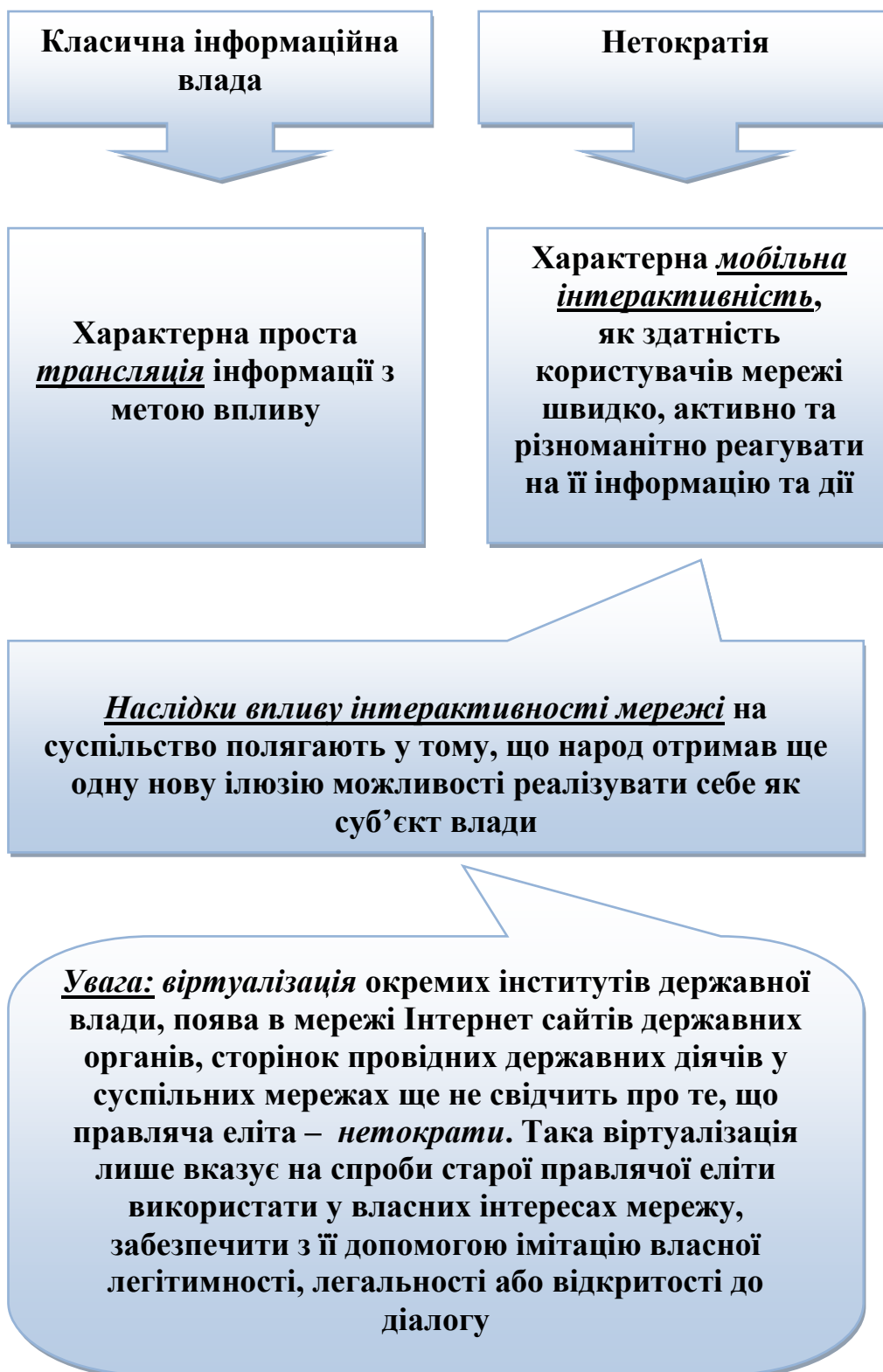
Владу мережі можна віднести до *порнократії*. На порнократичність вказує аморальність маніпулятивного характеру влади

За ознакою
правозаконності

Нетократія є *неправовою*. Правові заборони в мережі не діють. Намагання через рішення суду ліквідувати інформацію з одного сайту призводить до «ефекту Стрейзанд» (англ. *effect Streisand*). Розповсюдження в мережі інформації має *характер епідемії*, і якщо інформація потрапила до мережі, то її ліквідувати можна тільки з самою мережею

6.10. Класична інформаційна влада і нетократія

6.11. Глобалізація фінансових відносин і фінансова складова національного суверенітету

Інтернаціоналізація національних економік

Мобільність і доступність міжнародних ринків капіталу через мережу Інтернет

Формування нового економічного простору з транскордонним переміщенням капіталу

Фінансові інновації у створенні та застосуванні принципово нових видів грошових ресурсів, електронних грошей, різних видів платіжних технологій.

Грошові ресурси - відсутність національної приналежності

Власники грошових ресурсів самостійно обирають зручну для них юрисдикцію, та переміщуються в ті країни, які надають їм найбільший сприятливий режим для розміщення капіталу, перш за все з позицій оподаткування.

Некерованість транснаціональних фінансово-кредитних інститутів в боку держави фактично підриває фінансову складову національного суверенітету

6.12. Передумови виникнення криптовалюти

Поширення у мережевому глобалізованому середовищі таких симулятивних образів:

- *еканізм* як прагнення людини піти від дійсності у віртуальну реальність;
- *конс'юмеризм* як охоплення ідеєю про можливість досягнення соціального переваги, щастя через споживання, залежністю від речей, а також власними досягненнями у віртуальному просторі

Поява у користувачів інтернету, які мають досвід отримання бонусів за ігровий прогрес віртуальних можливостей отримання прибутку поза межами державного контролю, що створює нові аспекти розуміння фінансової свободи

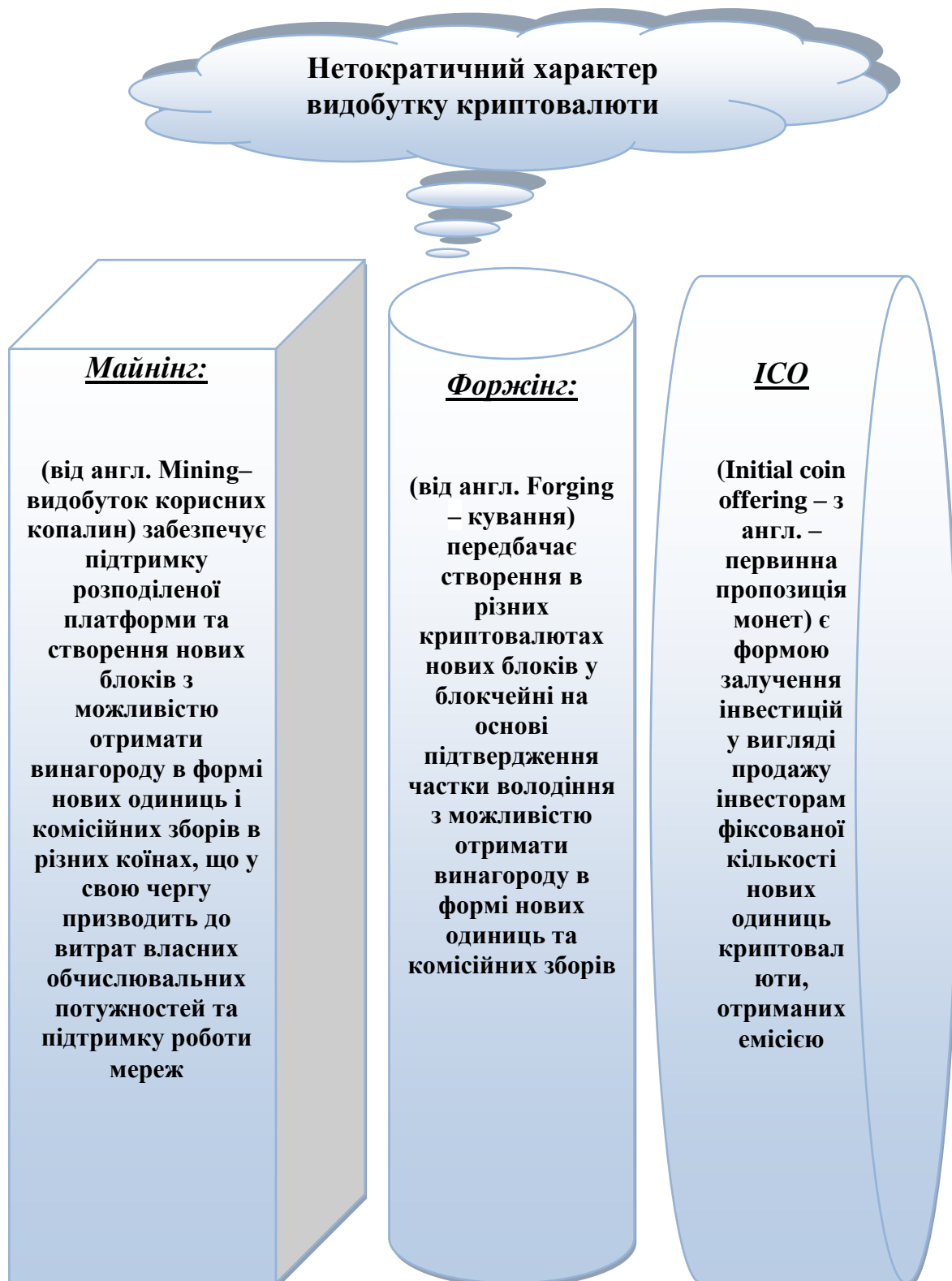

Віртуалізація фінансових відносин – поява після електронних грошей та платіжних систем нових цифрових рахункових одиниць – *криптовалют*.

Поява електронних грошей, утворення спеціальних віртуальних фондів грошових коштів спрямованих на забезпечення цілей транснаціональних фінансового капіталу

Поява криптовалюти – відповідь з боку сучасної мережевої нетеоократичної еліти, яка у власному прагненні отримати прибуток, вже не сподівається лише на його традиційні шляхи, намагається захиститись таким чином від несприятливих наслідків контролю з боку держави, в умовах постійно зростаючого мережевого характеру сучасного суспільства

6.13. Нетократичний характер видобутку криптовалюти

Тестові завдання для перевірки знань розділу 6

1. Нетократія – це:

- а) влада НАТОВПУ;
- б) влада комп'ютерів;
- в) влада вчених;
- г) влада мережі.

2. Влада професіоналів – фахівців в області техніки і технічних наук – це:

- а) порнократія;
- б) технократія;
- в) фізіократія;
- г) криптократія.

3. Влада засобів масової інформації – це:

- а) порнократія;
- б) технократія;
- в) медіакратія;
- г) криптократія.

4. Владу інформації називають:

- а) інформократія;
- б) технократія;
- в) медіакратія;
- г) криптократія.

5. Влада ідей, ідеалів, ідеологій – це:

- а) інформократія;
- б) ідеократія;
- в) медіакратія;
- г) криптократія.

6. Влада видінь, наочних образів, запропонованих засобами масової інформації:

- а) інформократія;
- б) ідеократія;
- в) медіакратія;
- г) відеократія.

7. Криптовалюта – це:

- а) віртуальні гроші;

- б) ігрові бонуси;
- в) електронні гроші;
- г) гроші нетократів.

8. Термін «м'яка сила» означає:

- а) слабкий примус;
- б) недостатність владних повноважень;
- в) прихований владний вплив;
- г) домінування методів заохочення.

9. Глобалізація інформації обумовлює наявність:

- а) чіткої ієрархії влади;
- б) формування одного центру влади;
- в) мережевого характеру влади;
- г) відсутність дезінформації.

10. Клас сповивачів мережі – це:

- а) пролетаріат;
- б) олігархат;
- в) патріархат;
- г) конс'юмтаріат.

11. Мережева монополія на ексклюзивну інформацію – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) політична передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

12. Психологія споживання – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) політична передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

13. Інформація є товаром, а медіапростір монополізованим – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) політична передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

14. Зневіра в ефективність програм політичних партій та трансмутація старих демократичних ідеологій – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;

- б) політична передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

15. Криза управління міжнародними відносинами, невизначеність рольових, нормативних та функціональних установок суб'єктів міжнародних відносин – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) правова передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

16. Тотальна комп'ютеризація та медіалізація суспільства – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) правова передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

17. Інтернет залежність – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) правова передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

18. Деградація друкованих видань, преси як основних носіїв інформації та їх заміна на електронні джерела – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) правова передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

19. Високий рівень міждержавної соціальної мобільності – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) правова передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

20. Комерціалізація мережі Інтернет – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) правова передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

21. Криза демократичних політичних режимів – це:

- а) інформаційно-технологічна передумова нетократії;
- б) політична передумова нетократії;
- в) соціальна передумова нетократії;
- г) економічна передумова нетократії.

22. Характерними рисами інформаційного суспільства є (визначте зайву):

- а) збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства;
- б) зростання частки інформаційних продуктів та послуг у валовому внутрішньому продукті;
- в) деградація засобів масової інформації;
- г) створення глобального інформаційного простору.

23. Інформаційна влада почала своє існування з часу:

- а) коли виникли засоби масової інформації;
- б) коли виникла мережа Інтернет;
- в) коли виникла писемність;
- г) коли людина взагалі набула можливості фіксувати та передавати інформацію.

24. За ознакою насильства нетократія є:

- а) недиференційованою;
- б) диференційованою;
- в) необмеженою;
- г) нелегітимною.

25. За ознакою сконцентрованості влади нетократія є:

- а) недиференційованою;
- б) диференційованою;
- в) необмеженою;
- г) нелегітимною.

26. За ознакою змінюваності нетократія є:

- а) ротованою;
- б) диференційованою;
- в) необмеженою;
- г) нелегітимною.

27. За ознакою правозаконності, нетократія є:

- а) неправовою;
- б) правовою;
- в) необмеженою;

г) нелегітимною.

28. За ознакою парціальності, нетократія є:

- а) неправовою;
- б) неліцензованою;
- в) необмеженою;
- г) нелегітимною.

29. За ознакою лімітованості владу мережі можна віднести до:

- а) обмеженої;
- б) неліцензованої;
- в) необмеженої;
- г) нелегітимної.

Контрольні запитання до розділу 6

1. Що таке інформаційна влада?
2. Які ознаки інформаційної влади ви знаєте?
3. Які принципи інформаційної влади ви можете визначити?
4. Які варіанти інтерпретації інформаційної влади ви знаєте?
5. Які підходи до розуміння ролі засобів масової інформації ви можете розкрити?
6. У чому полягає специфіка суб'єктів та носіїв інформаційної влади?
7. Які характерні риси інформаційного суспільства ви знаєте?
8. Що таке нетократія?
9. Які соціальні передумови нетократії ви знаєте?
10. Які політичні передумови нетократії ви знаєте?
11. Які правові передумови нетократії ви знаєте?
12. Які передумови нетократії ви знаєте?
13. Які інформаційно-технологічні передумови нетократії ви знаєте?
14. Чи зможете ви надати розгорнуту характеристику нетократії?
15. Чим відрізняється класична інформаційна влада і нетократія?
16. Яким чином впливає глобалізація фінансових відносин на фінансову складову національного суверенітету?
17. Які передумови виникнення криптовалют ви знаєте?
18. У чому полягає нетократичний характер криптовалют?

Література до розділу 6

1. Діордіца І. Інформаційна влада, як комунікація. *Visegrad journal on human rights*. №2. Ч.1, 2016. С. 46-55.
2. Каращук М. Інформаційна влада: сутність та особливості впливу. Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України. Київ. 2018. Вип.3 (59) С. 324-335.
3. Левченков О. І. Вплив процесів глобалізації та євроінтеграції на ефективність регулювання суспільних відносин. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. Київ. 2014. № 2. С. 83-91.
4. Пашуля Г. Я. Глобалізація як явище, що впливає на формування нового типу держави. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів. 2011. Вип. 2. С. 22-31.
5. Поздняков А. И. Информационная война за влияние в мире и политическую власть. *Власть*. Москва. 1996. № 10. С. 49-54.
6. Талдикін О. В., Кучук А. М. Право на приватність: етапи становлення, проблеми реалізації в інформаційному суспільстві. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпропетровськ, 2013. №2. С.47 – 53.
7. Талдикін О. В. Ідеологічний фактор кризи інституту національної держави. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпропетровськ, 2014. № 1. С. 49-56.
8. Талдикін О. В. Наддержавна влада в умовах глобалізації // *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпропетровськ. 2016. № 1. С. 26-33.
9. Талдикін О. В. Нетократія в інформаційному суспільстві: спроба класифікації в контексті теорії влади. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпропетровськ. 2013. № 1. С.45-52.
10. Талдикін О. В. Нетократія як черговий фактор кризи інституту національної держави. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпропетровськ. 2012. № 1. С. 136-149.
11. Талдикін О. В. Криптовалюта як фінансовий фактор нетократії *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпро. 2018. № 2. С. 29-36.
12. Талдикін О. В. Криптовалюта: перспективи легалізації *Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний досвід та міжнародний досвід*. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро. 2017. С.140-144.
13. Pedro Franco. *TheBlockchain . Understanding Bitcoin: Cryptography, Engineering and Economics*. John Wiley & Sons, 2014. 288 p. – ISBN 978-1-119-01916-9. (Last accessed:10.03.2020)

КЛЮЧІ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

РОЗДІЛ 1. Теорія влади в системі суспільних наук

1. – д; 2. – а; 3. – а; 4. – б; 5. – в; 6. – в; 7. – г; 8. – д; 9. – б; 10. – д;
11. – д; 12. – а; 13. – б; 14. – в; 15. – а; 16. – б; 17. – в; 18. – д; 19. – г;
20. – а; 21. – г; 22. – а; 23. – б; 24. – в; 25. – д; 26. – г; 27. – д; 28. – а;
29. – б; 30. – б; 31. – а; 32. – д; 33. – а.

РОЗДІЛ 2. Характеристика основних концепцій влади

1. – а; 2. – б; 3. – в; 4. – д; 5. – а; 6. – б; 7. – в; 8. – г; 9. – д; 10. – г;
11. – д; 12. – б; 13. – а; 14. – г; 15. – г; 16. – д; 17. – в; 18. – д; 19. – а.

РОЗДІЛ 3. Економічна влада

1. – в; 2. – а; 3. – б; 4. – г; 5. – б; 6. – г; 7. – г; 8. – в; 9. – в; 10. – б; 11. – а;
12. – б; 13. – в; 14. – а; 15. – б.

РОЗДІЛ 4. Політична влада

1. – а; 2. – г; 3. – б; 4. – в; 5. – а; 6. – в; 7. – а; 8. – б; 9. – г; 10. – б;
11. – а; 12. – в; 13. – а; 14. – в; 15. – б; 16. – г; 17. – б; 18. – в; 19. – г; 20. –
а; 21. – в; 22. – г; 23. – б; 24. – а; 25. – б; 26. – г; 27. – в; 28. – а;
29. – г; 30. – б.

РОЗДІЛ 5. Державна влада

1. – а; 2. – а; 3. – б; 4. – б; 5. – б; 6. – б; 7. – г; 8. – г; 9. – в; 10. – г;
11. – б; 12. – в; 13. – а; 14. – а; 15. – б.

РОЗДІЛ 6. Інформаційна влада

1. – г; 2. – б; 3. – в; 4. – а; 5. – б; 6. – г; 7. – а; 8. – в; 9. – в; 10. – г;
11. – а; 12. – в; 13. – г; 14. – б; 15. – б; 16. – а; 17. – в; 18. – а; 19. – в; 20. –
г; 21. – б; 22. – в; 23. – г; 24. – г; 25. – б; 26. – а; 27. – а; 28. – б; 29. – а.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Австромарксизм 82
Автократія 20
Автономізм 82
Автохтонізм 82
Агіократія 20
Агорізм 82
Адхократія 20
Анархізм 82
Анархія 20
Анархо-капіталізм 82
Анархо-колективізм 82
Анархо-комунізм 82
Анархо-натуризм 82
Анархо-пацифізм 82
Анархо-примітивізм 83
Анархо-синдикалізм 83
Анархо-фемінізм 83
Антисемітизм 83
Арабський соціалізм 83
Архаїзм 83
Аристократія 20
Аерократія 20
Африканський соціалізм 83

Б

Бандократія 20
Банкократія 20
Бернштейніанство 83
Більшовизм 83
Біорегіоналізм 83
Боліварізм 83
Бордигізм 84
Буддійський анархізм 84
Буддійський соціалізм 84
Бюрократія 20

В

Ведичний соціалізм 84
Види влади 20 – 27
Види економічної влади 67
Види політичних ідеологій 82 – 97
Види політичних партій 78, 79
Види політичних рухів 80
Витоки економічної влади 55
Відеократія 21
Влада корпорацій 69
Влада прийняття рішення 10
Влада репутації 10
Волонтаризм 84

Г

Гандізм 84
Геварізм 84
Геоанархізм 84
Геократія 21
Геронтократія 21
Гілки влади 117, 118
Гільдейський соціалізм 84
Гінекократія 21
Глибинна екологія 85

Д

Делеонізм 85
Демархія 21
Демократія 21
Демократія участі 85
Державна влада 108 – 126,
Державний соціалізм 85
Деспотія 22
Джерела державної влади 113
Джорджізм 85
Диктатура 22
Діархія 22

Е

Егоїстичний анархізм 85
Екоанархізм 85
Екокапіталізм 85
Економічна влада 51 – 61
Економічна влада-примус 65
Економічна влада-пріоритет 66
Економічна влада-торг 64
Економічна залежність 62 – 66
Економічний лібералізм 85
Економічний примус 54
Економічні привілеї 68
Економократія 22
Екосоціалізм 85
Екофашизм 85
Експертократія 22
Елітократія 22
Енвайронменталізм 86
Етатизм 86
Етатократія 22
Етнократія 22

Є

Єврокомунізм (демократичний комунізм) 86

Ж

Жрецьократія 22

З

Завдання влади 15
Західний марксизм 86
Зелена політика 86
Зелене лібертаріанство 86
Зелений анархізм (екоанархізм) 86
Зелений капіталізм 86
Зелений консерватизм 86
Зелений лібералізм (еколібералізм) 86
Зелений муніципалізм 86
Зелений синдикалізм 87

I

Ідеократія 22
Ієрократія 22
Ізократія 22
Ілегалізм 87
Індивідуалізм 87
Індивідуалістичний анархізм 87
Інфоанархізм 87
Індивідуалістичний фемінізм 87
Інформаційна влада 132 – 150
Інформаційне суспільство 137
Інформократія 22
Ісламізм 87
Ісламський лібералізм 87
Ісламський соціалізм 87

K

Казармократія 23
Какістократія 23
Карлізм 87
Кастроїзм 87
Квір-анархізм 88
Класократія 23
Клептократія 23
Комунізм 88
Комунитаризм 88
Консервативний лібералізм 88
Консерватизм 88
Концепції теорії влади 38 – 44
Кратократія 23
Кратология7
Кратократія 23
Криптоанархізм 88
Криптовалюта 149 – 150
Криптократія 23
Крітархія 23
Критократія 23
Культурний консерватизм 88
Культурний лібералізм 88

Л

Легальність державної влади 121
Легітимність державної влади 119, 120
Ленінізм 88
Лібералізм 89
Лібертаризм 89
Ліберальний консерватизм 89
Ліберальний соціалізм 89
Ліберальна теологія 89
Ліберальний фемінізм 89
Лібертарний комунізм 89
Лібертаріанський консерватизм 89
Лібертарний марксизм 89
Лібертарний муніципалізм 89
Лібертарний соціалізм 89
Лівий комунізм 90
Лотократія 23

М

Магонізм 90
Манікратія 24
Маоїзм 90
Марксизм 90
Марксизм-ленінізм 90
Марксистський фемінізм 90
Матріархат 24
Медіакратія 24
Меланезійський соціалізм 90
Мерітократія 24
Методи державної влади 111
Мілітакратія 24
Мілітаризм 90
Мінархізм 90
Моделі влади 10
Монархізм 90
Монархія 24
Монократія 24
Мютюелізм 91

Н

Науковий комунізм 91
Нацизм 91
Націократія 24
Націоналізм 91
Націонал-більшовизм 91
Націонал-лібералізм 91
Націонал-соціалізм 91
Негритюд 91
Ненасильство 91
Неоконсерватизм 91
Неолібералізм 92
Неомарксизм 92
Неосапатізм 92
Неосоціалізм 92
Нетократія 24, 138 – 147
Ноократія 24
Нормократія 24
Носії влади 17
Носії інформаційної влади 136

О

Об'єкти влади 18
Ознаки нетократії 144 -146
Олігархія 24
Операізм 92
Ордолібералізм 92
Ортодоксальний марксизм 92
Охлократія 25

П

Палеоконсерватизм 92
Палеолібертаризм 93
Панісламізм 93
Партисипативна економіка 93
Пацифізм 93
Передумови виникнення нетократії 139 – 143

Платформізм 93
Предмет теорії влади 9
Панкратія (пантократія) 25
Партократія 25
Першоджерела влади 43, 44
Плутократія 25
Повстанський анархізм 93
Полікратія 25
Політична влада 75 – 99
Політична система 77 – 81
Порнократія 25
Постанархізм 93
Постлевий анархізм 93
Потенційна влада 10
Природа економічної влади 53
Принципи влади 16
Принципи державної влади 108
Принципи інформації влади 133
Прогресивізм 93
Псевдодемократія 25
Психократія 25

Р

Радикалізм 93
Радяннократія 25
Райтократія 26
Расизм 93
Ревізіонізм 94
Революційна демократія 94
Революційний синдикалізм 94
Релігійний комунізм 94
Релігійний соціалізм 94
Ресурси влади 19
Ретекомунізм 94
Реформізм 94
Ринкова влада 69
Ринковий соціалізм 94
Розподіл державної влади 116 – 118

С

Синдикалізм 95
Ситуаціонізм 95
Сіонократія 26
Сіонізм 95
Соціал-демократія 95
Соціальна екологія 95
Соціальний капіталізм 95
Соціальний консерватизм 95
Соціальний лібералізм 95
Соціалізм 95
Соціалізм з китайською специфікою 95
Соціалістичний сіонізм 96
Соціалістичний фемінізм 96
Соціократія 26
Структура державної влади 109
Суб'єкти влади 17
Суб'єкти інформаційної влади 136
Сутність влади 9

Т

Таласократія 26
Телурократія 26
Теократія 26
Теологія визволення 96
Теорії економічної влади 56 – 61
Теорія влади 9
Технократія 26
Тимократія 26
Тиранія 26
Типи політичних систем 81
Тітоїзм 96
Толстовство 96
Торізм 96
Традиціоналізм 96
Троцькізм 96

У

Утопічний соціалізм 96

Ф

Фабіанство 96
Фалократія 26
Фалосократія 26
Фашизм 96
Фемінократія 27
Фідекратія 27
Фізіократія 27
Філокартія 27
Фінансовий консерватизм 97
Фіскальний консерватизм 97
Фобократія 27
Форми державного (політичного режиму) 125, 126
Форми монархій 122, 124
Форми республік 123, 124
Форми реалізації державної влади 114
Функції влади 14
Функції економічної влади 52

Х

Характер державної державної влади 110
Ходжаїзм 97
Християнська демократія 97
Християнський анархізм 97
Християнський комунізм 97
Християнський соціалізм 97

Ц

Царизм 97
Цілі теорії влади 37

Ч

Четверта влада 27

Ю

Юнократія 27
Юрократія 27

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко В. Г., Бабкін В. Д., Бабкіна О. В., Бебик В. М., Головатий М. Ф., Горбатенко В. П. Політологія: підручник. 3-тє вид., перероб., доп. Київ, 2008. 567с.
2. Арьянова Д. А. Экономическая власть и ее влияние на формирование эффективных институтов рыночной экономики. *Молодой ученый*. 2013. №12. С. 226-227. URL <https://moluch.ru/archive/59/8564/> (дата обращения: 12.01.2020).
3. Балабанова Е. С. Социально-экономическая зависимость: теория, история и современность. Н. Новгород: ННГУ. 2004.
4. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина. Київ, 2004.
5. Бойко О. Д., Горбатенко В. П., Денисюк С. Г., Зеленько Г. І., Коваленко А. О., Корнієнко А. О. Прикладна політологія: навч. посіб. Київ, 2008. 472с.
6. Бориславська О. М., Різник С. В. Організація державної влади в сучасному світі. *Конституційно-правова енциклопедія*. Львів. ПАІС, 2013. 456 с.
7. Бульбенюк С. С. Деякі аспекти розгляду соціопсихологічної природи феномену політичної влади. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2009. № 1. С. 119-123.
8. Бульбенюк С. С. Дослідження психології влади у системі сучасної політичної науки. *Політологічний вісник. Збірник наукових праць*. Київ. : ІНТАС, 2008. Вип. 38. С. 257-267.
9. Бульбенюк С. С. Дослідницький концепт політичної влади. *Сучасна українська політика*. Київ. Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2011. Вип. 23. С. 44-53.
10. Бульбенюк С. С. Провідні концепції політичної влади. Політичні науки та методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Київ. Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 47—51.
11. Бульбенюк С. С. Соціопсихологічна природа політичної влади: монографія. Київ. : КНЕУ, 2013. 215 с.
12. Вегеш М. М., Остапець Ю. О., Бондар В. Л., Буркало В. В., Зан М. П. Політологія: підручник . 3-тє вид., перероб. і доповн. Київ, 2008. 384с.
13. Гаврюшин О. И. Проблема власти в отечественной политологии Грани. *Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. 2000. № 6 (14). С. 83-85.
14. Голубева Л. А. Нетипичные ветви государственной власти в механизме современного государства: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Санкт Петербург, 2009. 18 с.

15. Дементьев В. В. Экономика, как система власти. URL: <http://institutional.narod.ru/dementiev/dementiev1.htm> (дата обращения: 12.01.2020).
16. Діордіца І. Інформаційна влада, як комунікація. *Visegrad journal on human rights*. №2. Ч.1, 2016. С. 46-55.
17. John Kenneth Galbraith. American Capitalism: The Concept of Countervailing Power. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/American-Capitalism%3B-The-Concept-of-Countervailing-Galbraith/2f11fb5179a85b8ff03b085d79cb65a2a81c9c87>(Last accessed:10.03.2020)
18. Каращук М. Інформаційна влада: сутність та особливості впливу. Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України. Київ. 2018. Вип.3 (59) С. 324-335.
19. Kelso Louis O. and Kelso Patricia H. Democracy and Economic Power. Lanham MD: University Press of America, 1986, 1991.
20. Колбеч Г. К. Політика: Основні концепції в суспільних науках. Пер. з англ. Київ. Видавничий дім «КМ Академія», 2004.127 с.
21. Левченков О. І. Вплив процесів глобалізації та євроінтеграції на ефективність регулювання суспільних відносин. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. Київ. 2014. № 2. С. 83-91.
22. Малыхин А. Власть, по определениям и формам URL: <https://www.proza.ru/2017/05/31/1010> (дата обращения: 01.05. 2020).
23. Мацієвський Д. Деякі проблеми теорії конфліктів та насильства. *Генеза*. – 1995. № 3.
24. Мінаєва І. М. Складові поняття "публічна влада" Державне будівництво. 2008. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2008_1_69 (дата звернення: 12.01.2020).
25. Мустафина Д. И., Бадретдинов В. З. Экономическая власть. *Современные наукоемкие технологии*. 2014. №7 С. 66-67.
26. Ницше Ф. Воля к власти: опыт переоценки всех ценностей. Пер. с нем. Москва., 1994. 352 с.
27. Огурцова Е. В. Экономическая власть и экономическая структура. Тенденции изменения их соотношения. *Известия Саратовского университета*. 2009. Т.9. Сер. Экономика, Управление, Право, Вып 2. URL <https://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskaya-vlast-i-ekonomicheskaya-struktura-tendentsii-izmeneniya-ih-sootnosheniya/viewer>(дата обращения: 12.01.2020).
28. Ойкен В. Основы национальной экономики. Москва. Экономика, 1996. 351с.
29. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. Москва. Прогресс, 1995. 496 с.
30. Парсонс Т. О. О понятии «политическая власть» / Пер. с англ. Антология мировой политической мысли : В 4-х т. Москва., 1997. Т. 2.

31. Пашуля Г. Я. Глобалізація як явище, що впливає на формування нового типу держави. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів. 2011. Вип. 2. С. 22-31.
32. Погорілко В. Ф. Публічна влада . *Юридична енциклопедія*: в 6 т. Київ. Укр. Енцикл., 2003.Т.5. 280 с.
33. Поздняков А. И. Информационная война за влияние в мире и политическую власть. *Власть*. Москва. 1996. № 10. С. 49—54.
34. Політологія: історія та методологія. За ред. Ф. М. Кирилюка. Київ., 2000.
35. Політологія: Підручник. За заг. ред. І. С. Дзюбка, К. М. Левківського. Київ, 2001.
36. Пролєєв С. Метафізика влади : монографія. Київ. Наукова думка, 2005. 324 с.
37. Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації: Монографія. За заг. ред. Н. Р. Нижник. Чернівці : Технодрук, 2008. 432 с.
39. Рабінович П. М. Державна влада. *Юридична енциклопедія*: В 6 т. Київ. Укр. Енциклоп., 1999.Т.2.380 с.
40. Ротбарт М. Власть и рынок. 2003 URL: <https://knigism.online/view/95394.htm> (дата обращения: 12.01.2020).
41. Салмон Г. (Нидерланды). Наука как власть и наука как коммуникации (противоборство двух традиций). *Философские исследования*. 1993. № 3. С. 60—67.
42. Clark T.N., Inglehart R. The New Political Culture: Changing Dynamics of Support for the Welfare State and Other Policies in Postindustrial Societies .N. Y. : Guilford Press, 1998. PP. 137—166.
43. Скрипникова Л. В., Тутік Л. С., Гринчак М. О. Політологія: курс лекцій. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2010.
44. Сутність і види влади. URL: http://studies.in.ua/polit-sistem_srminar/768-vlada-yak-sistemoutvoryuyuchi-chinnik-poltichnoyi-sistemi.html#2 (дата звернення: 02.08.2018).
45. Yasuma Takata. Power theory of Economic. URL: https://books.google.com.ua/books?id=7A2_DAAAQBAJ&pg=PA191&lpg=PA191&dq=Таката++«Essay+in+the+Power+theory+of+Economic»&source=bl&ots=3n6452DiDj&sig=ACfU3U0p6IVDOX-Z8cKshLur4e96zYOnA&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwjgieywh_nnAhXSOpоKHb3cCIMQ6AEwAXoECAkQAQ#v=onepage&q=Таката%20%20«Essay%20in%20the%20Power%20theory%20of%20Economic»&f=false
46. Талдикін О. В. Ідеологічна складова олігархічного державного (політичного) режиму в контексті порушення прав людини. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 15 березня. 2019. Дніпро. ДДУВС. 2019. С.50-51.
47. Талдикін О. В. Ідеологічний фактор кризи інституту національної

держави. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпропетровськ, 2014. № 1. С. 49-56.

48. Талдикін О. В. Квазідержави: поняття види. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 27 січня 2017 року м. Дніпро. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. С. 45-50.

49. Талдикін О. В. Криза держав: типологія відповідно до соціально-економічної формації та форми держави. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 13 березня 2020 р. Дніпро. ДДУВС, 2020. С. 60-62.

50. Талдикін О. В. Криптовалюта: перспективи легалізації *Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний досвід та міжнародний досвід*. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро. 2017. С.140-144.

51. Талдикін О. В. Криптовалюта як фінансовий фактор нетократії *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпро. 2018. № 2. С. 29-36.

52. Талдикін О. В., Кучук А. М. Право на приватність: етапи становлення, проблеми реалізації в інформаційному суспільстві. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпропетровськ, 2013. №2. С.47 – 53.

53. Талдикін О. В. Наддержавна влада в умовах глобалізації // *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпропетровськ. 2016. № 1. С. 26-33.

54. Талдикін О. В. Нетократія в інформаційному суспільстві: спроба класифікації в контексті теорії влади. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпропетровськ. 2013. № 1. С.45-52.

55. Талдикін О. В. Нетократія як черговий фактор кризи інституту національної держави. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, Дніпропетровськ. 2012. № 1. С. 136-149.

56. Талдикін О. В. Поняття та класифікація квазідержав. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 110-116.

57. Талдыкин А. В. Реальний (абсолютний) суверенітет держави та його складові в умовах глобалізації. *Проблеми правового регулювання общественных отношений: теория, законодательство, практика*. Сб. материалов Межд. науч.-практ. конф. Брест, 23-24 нояб. 2018 г. С.180-183.

58. Талдикін О. В. Сучасні недемократичні форми державного (політичного) режиму. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 1 (98). С. 44-50.

59. Талдикін О. В. Тоталітарний політичний режим в умовах глобалізації. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи*

формування. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції., 22 лютого 2019 р. Дніпро. ДДУВС, 2019. С. 122-125.

60. Траверсе О. Політична влада і лідерство у зв'язках суспільної взаємодії. Сучасна українська держава: історичні імперативи становлення, тенденції та проблеми розвитку. Збірник. Київ. ІПіЕНО, 2006. С. 277- 290.

61. Тоффлер О. Проблемы власти на пороге XXI столетия . Пер. с англ. *Свободная мысль*. 1992. № 2. С. 113-120.

62. Pedro Franco. TheBlockchain . *Understanding Bitcoin: Cryptography, Engineering and Economics*. – John Wiley & Sons, 2014. — 288 p. – ISBN 978-1-119-01916-9. (Last accessed:10.03.2020)

63. Фрицький Ю. О. Теоретичні засади державної влади: Автореф. дис... д-ра юрид. наук. Київ, 2009. 38 с.

64. Хайек Ф. фон. Дорога к рабству. *Новый мир*, 1991, № 7, с. 218.

65. Халипов В. Ф. Наука в изменяющемся мире. *Интеллектуальный мир*. 1996. № 10. С. 1,3.

66. Халипов В. Ф. Необходимость выделения самостоятельной науки о власти – кратологии. День науки в Санкт-Петербургском гуманитарном университете профсоюзов. Материалы конференции. 23-24 мая 1996 г . Спб., 1996.

67. Халипов В. Ф. Кратология как система наук. *Интеллектуальный мир*. 1996. № 8. С. 9-10.

68. Халипов В. Ф. Власть и наука: грядущее качественное обновление в XXI веке. *Власть*. 1997. № 11. С. 70-73.

69. Цокур Є. Політико-правові концепції феномену політичної влади. *Право України*, 2009. № 11. С. 132-138.

70. Чехович Т. В. Проблемні питання державної влади в Україні URL: <http://vuzliv.com/content/view/117/112>. (дата звернення: 20.03.2020).

71. Яцура К. Г. Концепція політичної влади в соціології Т. Парсонса *Сучасне суспільство*, 2013. №1. С 85-92.

**ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС
ІНФОРМАТИВНОГО ЗМІСТУ ПОСІБНИКА ВІДПОВІДНО ДО
ДИСЦИПЛІН, ЩО ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА КАФЕДРІ**

№	Назва дисципліни	Розділ посібника	Тема
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1	ТЕОРІЯ ВЛАДИ	<i>Розділ 1. Теорія влади в системі суспільних наук</i>	Тема: Теорія влади в системі суспільно-правових наук. Характеристика основних концепцій влади
		<i>Розділ 2. Характеристика основних концепцій влади</i>	
		<i>Розділ 3. Економічна влада</i>	Тема: Економічна та політична влада: характеристика та структура
		<i>Розділ 4. Політична влада</i>	
		<i>Розділ 5. Державна влада</i>	Тема: Сутність державної влади
		<i>Розділ 6. Інформаційна влада</i>	Тема: Інформаційна влада в умовах глобалізації. Нетократія
3	ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	<i>Розділ 4. Політична влада</i>	Тема: Громадянське суспільство, політична система суспільства і держава
		<i>Розділ 5. Державна влада</i>	Тема: Поняття, сутність та типологія держави
			Тема: Форма держави
		Тема: Теорія функцій держави.	

			<p><i>Тема:</i> Механізм та апарат держави</p>
			<p><i>Тема:</i> Громадянське суспільство, політична система суспільства і держава</p>
			<p><i>Тема:</i> Демократична, соціальна, правова держава</p>
4	<p>КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО</p>	<p><i>Розділ 5.</i> Державна влада</p>	<p><i>Тема:</i> Організація і здійснення державної влади в Україні</p>
			<p><i>Тема:</i> Конституційно-правові засади статусу Президента України</p>
			<p><i>Тема:</i> Органи виконавчої влади в Україні: конституційно-правовий статус</p>
			<p><i>Тема:</i> Органи судової влади та організація їх роботи</p>
			<p><i>Тема:</i> Місцеве самоврядування в Україні</p>
			<p><i>Тема:</i> Конституційно-правовий статус Верховної Ради України та організація її роботи</p>

5	СОЦІОЛОГІЯ АДМІНІСТРУВАННЯ	<i>Розділ 2.</i> Характеристика основних концепцій влади.	<i>Тема:</i> Сутність соціології адміністрування
			<i>Тема:</i> Підходи, стилі та типи управління в адмініструванні
6.	СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА	<i>Розділ 2.</i> Характеристика основних концепцій влади	<i>Тема:</i> Соціальна сутність юридичного конфлікту
		<i>Розділ 5.</i> Державна влада	<i>Тема:</i> Соціологія правотворчої діяльності

Навчальне видання

Талдикін Олександр Васильович

ТЕОРІЯ ВЛАДИ
(структурно-логічні схеми і таблиці)

Навчальний посібник

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *А.В. Самотуга*
Редактор *А.В. Колесник*

Підп. до друку 12.10.2020. Формат 60x84/16. Друк – RISO.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 9,75. Обл.-вид. арк. 10,25. Тираж – 50 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 756-46-41
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018